GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

FOTOĞRAFLARLA MESLEKÎ VE TEKNİK EĞİTİM

1 1.YY - 21.YY

www.meb.gov.tr

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

FOTOĞRAFLARLA MESLEKÎ VE TEKNİK EĞİTİM

11. YY - 21. YY

2019 / ANKARA

T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi
No: 5 • MART 2019
ISBN

Yürütücü
Prof. Dr. Mahmut ÖZER - MEB Bakan Yardımcısı

Hazırlayanlar
Selvinaz AYDIN
Ülkü ÖZDEMİR

Tasarım ve Uygulama
Selvinaz AYDIN

Redaksiyon
Emine EROĞLU
Dr. Ahmet VURGUN
İhsan AKŞEHİRLİ

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı
Atatürk Bulvarı No: 98 Bakanlıklar/ANKARA
www.meb.gov. tr

© Bu yayının tüm hakları T.C. Milli Eğtiim Bakanlığına aittir. T.C. Milli Eğitim Bakanlığının izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

11 yy.'dan Tanzimat Dönemine Mesleki ve Teknik Eğitim (XIII. YY-1839)

11 yy.'dan Tanzimat Dönemine Mesleki ve Teknik Eğitim (XIII. YY-1839) 19

AHİ EVRAN (1171 – 1261) 22

Ahilik Yönetimi 23

Kardeş Edinme Töreni (Ahiliğe Kabul Töreni) 24

Ahilik Eğitimi 25

Ahilikte Tören 26

Bacıyân-ı Rum 27

Lonca Teşkilatı 28

Gedik Sistemi 30

Enderun Mektebi 31

1775 Mühendishane-i Bahrî-i Hümâyûn 34

1795 Mühendishane-i Berrî-i Hümâyûn 35

1827 Tıphane-i Âmire ve Cerrahhane-i Mamure 36

1834 Muzıka-yi Hümâyûn 37

Mekteb-i Harbiyye 38

Tanzimat'tan Meşrutiyet'e Mesleki ve Teknik Eğitim (1839-1876)

Tanzimat'tan Meşrutiyet'e Mesleki ve Teknik Eğitim (1839-1876) 43

1842 Askeri Baytar Mektebi 44

1843 Ebelik Eğitimi 45

1847 Âmelî Ziraat Mektebi 46

1857 Orman Mektebi 47

1859 İlk Kız Rüşdiyesi 48

1861 Telgraf Memur Mulazım Mektebi 49

1862 Mahrec-i Aklâm 50

1863 Islahhâne 51

1868 İlk Kız Islahhânesi 52

1868	Sultanahmet Sanâyi Mektebi	54
1870	Urfa Sanâyi Mektebi	60
	Kaptan ve Çarkçı Mektebi	64
1874	Maadin Mektebi	65
	Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Mesleki ve Teknik Eğitim (1876-1922)	
	Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Mesleki ve Teknik Eğitim (1876-1922)	68
1876	Fenn-i Resim ve Mimari Mektebi	70
1881	Edirne Ziraat Mektebi	71
	Üsküdar Kız Sanâyi Mektebi	72
1882	Sanây-i Nefise Mektebi	74
1883	Hamidiye Ticaret Mektebi	76
	Hendese-i Mülkiye Mektebi	77
	Lisan Mektebi	78
1887	Numune Bağı ve Aşı Âmelîyat Mektebi	79
1888	Bursa Harir Darüttalimi	80
1889	Mülkiye Baytar Mektebi	81
1891	İzmir Hamidiye Sanayi Mektebi	82
	Hüdâvendigâr Hamîdiye Ziraat Mektebi	88
1892	Halkalı Ziraat Mektebi	92
	Aşı Memurları Mektebi	94
1895	Edirne Hamidiye Sanâyi Mektebi	95
1896	Sivas Hamidiye Sanâyi Mektebi	96
1899	Bursa Hamidiye Sanâyi Mektebi	98
1901	Konya Sanâyi Mektebi	102
1903	Dârülhayr-ı Âlî Mektebi	106
1905	Ankara Mekteb-i Sanâyi	107
1909	Mûsikî Mektebi	110

	Darü'l-Musiki-i Osmani Okulu	112
1910	Bayburt Sanâyi Mektebi	114
	Maliye Mektebi	115
1911	Kondüktör Mektebi	116
	İttihat ve Terakki Kız Sanâyi Mektebi	117
	Kadastro Memurları Mektebi	118
1912	Dâru't-Tâlim-i Mûsikî Okulu	119
1913	İnâs Sultanileri	120
1914	Bahri Tayyare Mektebi	121
	Dârüleytâm	122
	Çırak Mektepleri	124
1915	Şimendifer Mektebi	125
	Cumhuriyet'in İlanından Günümüze Mesleki ve Teknik Eğitim	
	1923-1940 Dönemi	128
	1940-1977 Dönemi	129
	1977-2019 Dönemi	130
	Cumhuriyet Döneminde Açılan Okullar	131
1923	İstanbul Yüksek Ticaret Okulu	132
	Sepet - Çiçek - Şapka Mektebi	134
1924	İstiklal Ticaret Mektebi	136
	Aydın Sanâyi Mektebi	138
	Trabzon Ticaret Mektebi	141
	İzmir Ticaret Okulu	142
	Ankara Âmelî Ticaret Mektebi	144
	Adana Ticaret Mektebi	148
	Adliye Meslek Mektebi	149
1925	Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi	150

1925	Hastabakıcı Mektebi	152
	Hemşirelik Okulu	153
1926	Köy ve Şehir Yatı Mektepleri	154
1927	Kız Enstitüleri	156
	Kastamonu Sanatlar Mektebi	158
	Diyarbakır Sanâyi Mektebi	162
1928	Selçuk Kız Sanat Mektebi	164
	İsmet Paşa Kız Enstitüsü	168
	Akşam Kız Sanat Okulları	170
	Akşam Erkek Sanat Okulları	172
	Terzilik ve Kürkçülük Okulu	174
	Balıkçılık Mektebi ve Enstitüsü	178
1929	Necatibey Kız Enstitüsü	179
1930	Bölge Ziraat Okulları	182
1931	İnşaat Usta Okulları	184
1934	Erkek Teknik Öğretim Okulları	186
1936	Konya Akşam Kız Sanat Okulu	188
1937	Köy Ebe Okulları	190
1938	Gezici Kadın ve Erkek Kursları	191
1942	Çırak Okulları	192
	Atatürk Kız Enstitüsü	194
	Demiryolları Meslek Lisesi	196
1943	Erkek Sanat Enstitüsü	198
	Kayseri Erkek Sanat Enstitüsü	206
	Ziraat Teknik ve Ziraat Meslek Lisesi	210
	Konya Ticaret Lisesi	212
1945	Olgunlaşma Enstitüleri	214

1946	Niğde Erkek Sanat Enstitüsü	218
	Kimya Sanat Enstitüleri	220
	Matbaacılık Okulu	222
	Mardin Artuklu Erkek Sanat Enstitüsü	224
	Merzifon Erkek Sanat Okulu	226
	Hemşire Laborant Okulu	228
1949	Fatih-Cağaloğu Kız Enstitüsü	229
1952	Orman Muhafaza Memuru Eğitim Merkezi	230
1953	Halk Eğitim Merkezleri	232
	Yıldırım Beyazıt Akşam Sanat Okulu	234
1955	Akşam Ticaret Liseleri	236
1956	İş Okulları	238
1957	Sekreterlik Meslek Liseleri	240
1958	Akşam Kız Sanat Ortaokulları	242
1961	İstanbul Motor Enstitüsü	244
	Sağlık Meslek Liseleri	245
	Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri	246
	Endüstri Pratik Sanat Okulları	248
1962	Meteoroloji Teknik Lisesi	249
	Marangoz Sanat Enstitüsü	250
1967	Ziraat ve Bahçıvanlık Okulları	252
	Kız Sanat Okulları	254
	Pratik Kız Sanat Okulları	256
1969	Zincirlikuyu İnşaat Teknisyen Okulu	258
1970	Tekniker Okulları	260
1973	Endüstri Meslek Liseleri	264
1974	Kız Meslek Liseleri	266

1976	Adana Tekstil Kız Meslek Lisesi	268
1978	Kız Teknik Liseleri	270
	Laborant Meslek Lisesi	272
1985	Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi	274
	Adalet Meslek Liseleri	275
1988	İkili Mesleki Eğitim Merkezleri	276
1998	Anadolu İletişim Meslek Liseleri	278
2002	Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri	280
	Mesleki Eğitim Merkezleri	281
2008	Proje Okulları	282
2014	Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri	290
2017	SERÇEV Engelsiz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	294
	Cezeri Yeşil Teknoloji Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	296
	Kaynakça	298

ÖNSÖZ

Meslek eğitimi, Türkiye'nin birkaç asırdır mücadelesini verdiği gelişmiş bir toplum olabilmenin en önemli şartlarından biridir. Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne uzanan eğitimde modernleşme sürecinin bir ayağını mesleki ve teknik eğitim oluşturdu. Bu süreçte ihtiyaçlar ve zamanın şartları belirleyici rol oynadı. Nitekim 18. yüzyılda Batı karşısında alınan mağlubiyetlerin bir sonucu olarak modern anlamda ilk mesleki eğitim kurumları açıldı. Daha sonra da II. Mahmud döneminde devletin yeni ve geçmişten farklı bir sistemle inşasına girişilmesi, askerlik alanındaki mesleki eğitim kurumlarının gelişmesini hızlandırdı. Tanzimat dönemine gelindiğinde ise mesleki eğitim çeşitlilik gösterdi ve temelden başlayarak sivil alanda ağırlık göstermeye başladı. Bu bağlamda kız ve erkek çocuklarının temel eğitim ihtiyaçlarını karşılamanın yanı sıra sanat öğretmeyi de amaçlayan ıslahhaneler açıldı. Bu okullardan başka kısa süreli de olsa ilk ziraat mektebinin yanı sıra ihtiyaç sebebiyle bürokratik ve teknik personel yetiştirmeyi amaçlayan ilk mesleki okullar kuruldu. Tanzimat devrinde oluşan bu birikim, II. Abdülhamid dönemi Türkiye'sine intikal etti.

II. Abdülhamid döneminde, ıslahhaneler sanayi mekteplerine dönüşerek mesleki ve teknik eğitimin temelini oluşturdu ve sanayi mektepleri diğer eğitim kurumlarında olduğu gibi ülke çapında yaygınlaştı. Bu dönemde, modernleşmenin hız kazanması, okullaşma oranının artması, ülkedeki eğitim seviyesinin yükselmesi, makineleşme alanında ilerleme gibi faktörler, sivil mesleki eğitime olan ihtiyacı daha da artırdı. Böylece eğitim sistemi ve teşkilatının hemen her alanında mesleki ve teknik kurumları ile karşılaşıldı. Bunun yansımaları özellikle yükseköğretimde oldu ve Ticaret Mektebi, Hendese-i Mülkiye Mektebi, Sanayi-i Nefise Mektebi gibi çeşitli meslek okulları açıldı. Yerli üretim ve kendine yetebilen bir ülke anlayışı da mesleki eğitime yansıyıp, Ziraat Mektepleri, dönemin mesleki eğitim alanının göze çarpan okulları haline geldi.

II. Meşrutiyet döneminde ise Tanzimat döneminde temelleri atılan ve II. Abdülhamid döneminde gelişim gösteren mesleki eğitim faaliyetleri ve kurumları yeni yüzyılın şartları doğrultusunda şekillendi. Sanayi mekteplerine yeni branşlar eklenmesinin yanı sıra ziraî eğitimde farklı alanlarda faaliyet gösterildi. Gelişen bürokrasinin ihtiyaçları doğrultusunda yeni okulların açıldığı bu dönemde, kızların mesleki eğitime yönelimlerinin hızlandırılarak iş hayatına adım atmaları sağlandı. Bütün bu süreçte mesleki ve teknik eğitimin maddi beklentilerin yanı sıra sosyal devlet ilkesiyle de birlikte yürütülmek istendi. Özellikle ıslahhaneler, sanayi mektepleri ve Darülhayr gibi kurumların yetimhane vasfı üzerinden bu durumu görülebilir.

Modernleşme dönemi Osmanlı Türkiye'sinin mesleki ve teknik eğitim serüveni incelendiğinde, savaş ve siyasi gelişmelerin alevlendiği zamanlarda bu alandaki gelişmelerin hızının yavaşladığı, Maarif teşkilatının diğer alanlarında olduğu gibi mesleki ve teknik eğitimin dönem dönem yaşanan sistem, program, müfredat

tartışmaları ve değişikliklerden etkilendiği görülür. 18. yüzyılın son çeyreğinden itibaren, savaşlar, iktisadi krizler, siyasi çalkantılar gibi sıkıntılar yaşanmasına rağmen mesleki ve teknik eğitim Osmanlı döneminde bir ivme kazandı. Bu gelişim, araya giren Balkan ve Birinci Dünya savaşlarında ciddi bir darbe yemekle birlikte yüzyılı aşan bu birikim, anlayış ve farkındalık, Modern Türkiye'ye giden yolun taşlarını döşedi ve yeni rejimin Maarif siyasetinde mesleki ve teknik eğitim, ciddiyetle üzerinde durulması gereken bir mesele halini aldı.

Genç Cumhuriyet'in modernleşme ve kalkınma hedeflerinde mesleki ve teknik eğitim belirli bir sistem dahilinde ele alındı. Özellikle sanayileşme hedefi ve bu kapsamda açılan kurumlar, mesleki ve teknik eğitime olan ihtiyacı daha belirgin bir hale getirince Maarif Vekâleti bünyesinde mesleki ve teknik eğitimle ilgili bürokratik yapılanmalara gidildi. Cumhuriyet Türkiye'sinde mesleki ve teknik eğitim, kırsaldan kentlere doğru hayatın her alanında ve ülkenin her idari yerleşim biriminde etkisini hissettirmeye başladı. Böylece ticaret mektebinden terzilik okuluna, balıkçılık mektebinden aşçılık okuluna, marangoz okulundan inşaat teknik okuluna değin çok sayıda farklı özelliklere sahip mesleki eğitim kurumu açıldı. Ayrıca kızların mesleki eğitimdeki ağırlığı artırılarak nicelik ve nitelik bakımından birtakım kız mesleki eğitim okulları kuruldu.

Bu çalışmada, Osmanlı'dan Cumhuriyete mesleki ve teknik eğitimin tarihî kökenlerinden hareketle, günümüze kadar yaşanan gelişmeler fotoğraflarla birlikte anlatılarak ortaya konulmaya çalışıldı. Kitapta yer alan okulların tarihî kökleri ve günümüzdeki durumları tarihi devamlılık anlayışı çerçevesinde sunuluyor. Okulların tarihçeleri ve gelişimleriyle ilgili verilen kısa bilgiler fotoğraflarla pekiştirilerek, okuyucular mesleki ve teknik eğitim tarihine doğru kısa süreli bir yolculuğa davet ediliyor. Ayrıca okulların tarihçeleri hazırlanırken literatürdeki konuyla ilgili araştırmalardan istifade edildi. Genelde eğitim tarihi, özelde ise mesleki ve teknik eğitim ile ilgili araştırmaların oldukça sınırlı sayıda olduğu göz önüne alındığında bu eserin alanda yapılacak yeni çalışmalara vesile olması temenni edilmektedir.

Bu kitaptan ortaya çıkacak en önemli ders ise tarihimizde bir şeyler yapılmaya çalışılmasına rağmen niye istenilen seviyede başaramadığımız ve nerede neyi doğru, nerede neyi eksik yaptığımızın sorgulanması olacaktır. Bir model niye oluşturamadık ve mesleki eğitimde bu modeli nasıl oluşturacağımıza da bir katkı olması ümidiyle.

Prof. Dr. Erhan Afyoncu
Milli Savunma Üniversitesi Rektörü

TAKDİM

Meslekler; tarihten günümüze adeta bir sanatın icrâsı ve içtimai hayatın vazgeçilmez unsurları olmuştur. Toplumun çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak üzere belirli alanlarda zanaat sahibi kimseler, toplumun vazgeçilmez üyeleri olarak yerlerini almışlardır. Bu durum, zaman içerisinde iş bölümünü ortaya çıkararak çeşitli meslek dallarında ayrı ayrı uzmanlaşmayı sağlamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda 18. Yüzyılda meslekî ve teknik eğitim, çeşitli sanat ustalarının dükkanlarında, çıraklıktan başlayan bir gelişim sürecini ifade etmekteydi. Önce çıraklık eğitimi alan gençler, ardından kalfalık ve ustalık aşamalarını tamamlayarak, zanaat sahibi olabilmekteydiler. Bu kapsamda, meslekî tarihimize dair İmparatorluğun önemli nüvesi olarak Ahilik geleneğini görmekteyiz. Ahilik, hem ekonomik hayatı düzenlemekte hem de bireylerin meslek sahibi olmaları ve iktisadi şartlarının iyileşmesinde önemli rol oynamaktaydı. Ahilik çatısı altında kurulan loncalarda mesleğe sadakat, gelenek ve göreneklere bağlılık gibi çeşitli ahlaki kurallar gözetilmiştir. Kurallara uymayan kimselere ise para cezası, loncadan çıkarılma, gerçekleştirilen sanattan alıkonulma gibi ağır cezalar verilmekteydi. Toplum içerisinde meslek icra edenlerin önemi ve gözetimi, o derece mühim bir hadise idi.

Dünyamızda değişim rüzgarlarını estiren yeni ticaret yollarının bulunması, İngiltere'de buharlı makinelerle başlayan Sanâyi devrimi ve Fransız İhtilali gibi birçok gelişme, Anadolu topraklarını da etkisi altına almıştır. Sanâyi ve ticaretin birbirini desteklemesiyle bu iki olgunun hızlıca gelişmesi, devrin köklü medeniyetlerini derinden etkilemiştir. Dünya genelinde üretim sürecinin dönüşmesi ve uluslararasılaşmayla artan pazar ihtiyacı, birçok ülkenin buna karşılık verememesiyle sonuçlanmıştır. Karşılık veremeyen ülkelerin ekonomileri ve dolayısıyla sosyal hayatları da sarsıntıya uğramıştır.

Sarsıntıya uğrayan medeniyetlerden biri olan Osmanlı İmpratorluğu, yeniden kalkınma adına özellikle Tanzimat sürecinde, meslekî ve teknik eğitim alanında okullaşma oranını artırma yoluna gitmiştir. Bu devirde birçok meslekî ve teknik eğitim veren okulun, İmparatorluğun dört bir yanında faaliyet gösterdiği bilinmektedir. Özellikle azınlık okullarında verilen derslerin, imparatorluk eğitim sistemini de etkilediğini söylemek pek muhtemeldir. Örnekle açıklayacak olursak, Fransa'da filizlenen Yahudi Alliance Okulları, İmparatorluk çatısı altında yaşayan Yahudilere meslekî ve teknik eğitim vermek üzere, Türkiye toprakalarında okullaşma çabaları içerisine girmiştir. Birçok vilayette, Türkiye Yahudilerinin ekonomik ve sosyal hayatını geliştirmek üzere okul açan Alliance, özellikle meslek eğitimi üzerinde durmuştur. Cumhuriyet dönemiyle beraber bu okulların faaliyetlerine son verilmiş olsa da devrin bakışını anlamak adına önemli bir faaliyet göstergesi olarak dikkat çekmiştir.

Tanzimat sonrası dönemde meslekî ve teknik eğitim, İmparatorluk sınırlarının her karışında yaşanır hale gelmiştir. Birçok branş üzerine eğitim veren okullar, sadece büyük vilayetlerde değil Anadolu'nun her tarafına yayılmıştır. İmparatorluk mirası olarak Cumhuriyet döneminde de milli politikalar altında, meslekî ve teknik eğitimin ön plana çıktığını görmekteyiz. Tanzimattan Cumhuriyet'e meslekî ve teknik eğitim sürecimiz, aslında ülke olarak çok iyi bir tecrübeye sahip olduğumuzun adeta tezahürüdür.

Eski dünyanın en önemli bölgelerini sınırları içinde bulunduran İmparatorluk, restorasyon devrinde her veçhesiyle yenilenirken, maarif hususunu da atlamamış ve günümüz meslekî okullarının adeta prototipi diyebileceğimiz eğitim kurumlarını ihdas etmiştir. İşte bu eserle sizlere, mevzubahis teşekküllerin bir panoramasını sunmak arzusundayız.

Raflarda kalan siyah beyaz fotoğrafların tozunu üflemekten ibaret olan işbu çalışmamız, maziden kalan meslek eğitimi deneyimimizi hatırlayıp âtiyi şekillendirmek gayesi gütmektedir. Bu eserin, bir girizgâh niteliğinde olduğunu ve ileride meslek tarihimize dair başka eserleri de ülkemize kazandırmak için çalışmalarımıza devam edeceğimizi vurgulamak isteriz.

Milli Eğitim Bakanlığımızca hazırlanan ve Türkiye'deki Mesleki ve Teknik Eğitim hayatına atfedilen bu çalışmamızın vücut bulmasında emeği geçenlere sonsuz teşekkür ediyor, eserimizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Ziya SELÇUK
Milli Eğitim Bakanı

1

11. YY'DAN TANZİMAT DÖNEMİNE MESLEKÎ VE TEKNİK EĞİTİM (11.YY-1839)

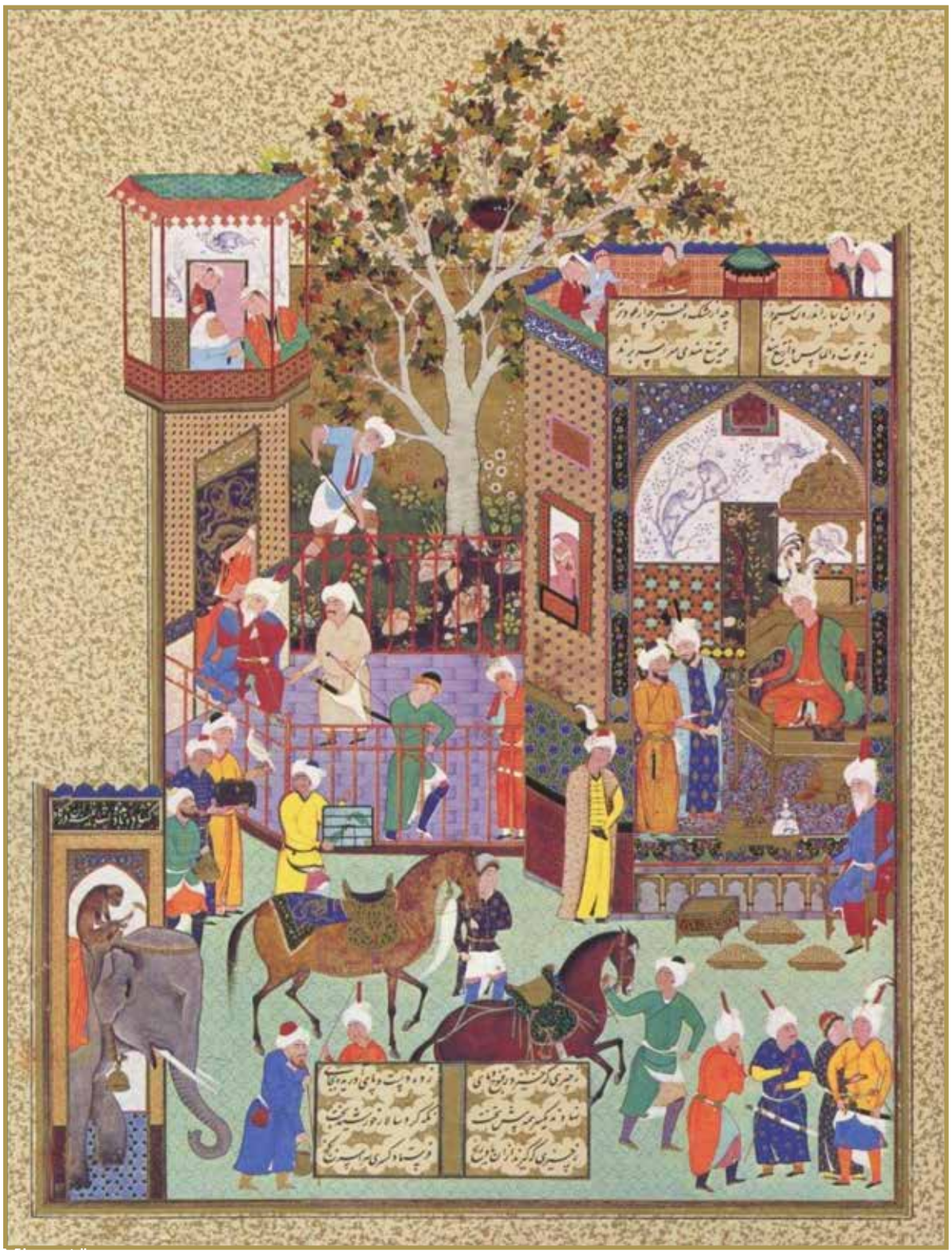

Behzat Şâhnâme

11 yy.'dan Tanzimat Dönemine Mesleki ve Teknik Eğitim (11.yy - 1839)

Ülkelerin gelişmesindeki temel faktörlerin başında, coğrafya ve doğal kaynaklar ile nitelikli insan gücü gelmektedir. Doğal kaynaklardan en iyi şekilde faydalanılması da insan gücünün bu konuda yetiştirilmesine bağlıdır. Bu da örgütlenmiş eğitim kurumları ile mümkün olabilmektedir.

Samanoğulları ve ilk müslüman Türk devleti olan Karahanlılar devrinden başlayarak Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına kadar etkili olan ahilik, Anadolu'da, 11. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar bir teşkilat hiyerarşisi şeklinde yapılanmamıştır. Müslüman Türklerin ekonomik ve sosyal hayatlarının düzeninde önemli rol oynadığı bilinen ahiliğin teşkilatlanma süreci XIII. yüzyıl başlarında Kayseri'de başlamış ve bu yüzyıl içinde ahilik bütün Anadolu'ya yayılmıştır. Bu kurumun ahlak kurallarını, Anadolu'da Ahiliği kurup yerleştiren Ahi Evran ve arkadaşları İslam ülkelerinde öteden beri bilinen fütüvvetnamelerden almışlardır. Anadolu irfanının temelleri yüzyıllar boyunca Fütüvvet, yani belli ahlak ve davranış kurallarına dayanmaktadır. Ahilik teşkilatının net olarak tanımlanabilmesi için fütüvvet anlayışından bahsetmek gerekmektedir. Arapça bir sözcük olan fütüvvet, İslam'da olan ve güzel özellikler için kullanılan bir kavramdır. Bu kapsamda gençlerin bir disiplin içerisinde yetiştirilmesi için kurulan fütüvvetler zamanla örgütlü bir yapı haline gelmiştir.

Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu Türklerine sanat, ticaret ve ekonomi alanlarında yaklaşık 630 yıl yön verip, ışık tutmuş olan Ahilik, örgüt olarak, kendi kural ve kurullarıyla, III. Sultan Ahmet Dönemi'ne kadar sürmüştür.

Ahilik teşkilatında meslek öğretiminin, her şeyden önce doğruluk ve dürüstlük prensipleri içerisinde, teşkilat tarafından konulan kurallara uygun olarak gerçekleştirilmesi esastır. Bu şekilde disiplinli çalışmalarla 13. yüzyıldan itibaren uzun bir süre sistemli olarak meslek erbabı yetiştiren ahilik, sadece Müslümanların yer aldığı bir yapıdan oluşmaktadır. Ancak özellikle İstanbul'un fethinden sonra Osmanlı Devletinde gayr-i müslim tebaanın sayısının artması ve bu tebaanın esnafının da bir çatı altında rahat bir şekilde ticaretlerini yapabilme ihtiyaçları nedeniyle ahi teşkilatları, 15. yüzyıldan itibaren azalmaya başlamıştır. Bu sistemin yerini zamanın ihtiyaçlarını daha iyi karşılayabilecek özellikler taşıyan loncaların yerini 1727'de Gedikler almıştır.

Gedik ismi esnafa verilen ayrıcalıklar için kullanılmıştır. Tanzimat'ın ilanı ve yabancı devletlerle ticaret anlaşmaları yapılmaya başlanmasından sonra, ticaret ve sanâyinin gelişmesine olan ihtiyaç belirgin bir şekilde artmıştır. Gedik yapılanmasının ekonomik rekabet ve büyümenin yaygınlaşması amacına hizmet etmediği görülerek Osmanlı Devleti tarafından 1861 yılında kanuni düzenleme ile lağvedilmiştir.

Herhangi bir merasime bağlı olmadan din ayrımı yapılmaksızın bütün esnafın toplanabileceği ve serbestçe müzakere yapabileceği yerlere lonca, bu esnaf örgütüne de lonca teşkilatı adı verilmiştir. Kavram olarak lonca,

Levni Surnâme-i Vehbi

sanat sahiplerinin ve esnafın kendi aralarında kurdukları düzeni, birliği ve özel işleri için toplandıkları yeri (odayı) ifade etmektedir. Lonca teşkilatı, mesleğe giriş ve ilerleme açısından, esnaf zaviyeleri ölçüsünde ağır koşullar koymadığı gibi din ve tarikat esaslarına da tâbi olmamıştır. Loncalar, 1860 yılına kadar mesleki eğitim teşkilatını yaygın eğitim şeklinde yürütürken 1860 sonrası Osmanlı'da örgün eğitim kurumlarıyla beraber devam etmiştir. Lonca Teşkilatına 1912 yılında çıkarılan kanunla son verilmiştir.

Osmanlı sarayında, devlet ve saray işlerini görecek olanların sistemli bir şekilde mesleki ve teknik eğitim alanında eğitimlerini sağlamak amacıyla II. Murat Dönemi'nde kurulup Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde geliştirilen bir diğer kurum ise Enderun Mektebi'dir. Enderun Farsça'da bir şeyin dış tarafı anlamına gelmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nda 1453'ten 1826'ya kadar sarayın selâmlık kısmında yer alan müesseselerin toplamına “Enderun-u Hümayun” denilmiştir. Enderun, devşirmeler arasından seçilen öğrencilere yoğun ve ileri düzeyde olacak şekilde, usta-çırak ilişkisine dayalı eğitim anlayışının benimsendiği bir eğitim ocağıdır. Enderun'da öğrenciler kabiliyetlerine göre en üst uygulama yerleri olan sarayda süresi 14 yıla kadar uzayabilen farklı mertebelerde eğitim uygulamaları yapmışlardır. Bu da öğrencilerin işlerinde ustalaşmasını sağlamıştır. Zaman içerisinde önemini kaybetmiş ve 1909 yılında lağvedilmiştir.

18. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupa'da tekniğin tabii ilimlerle birlikte gelişmesi ve Sanâyi alanında kullanılmaya başlanmasından dolayı mesleki anlamda eğitimli insan gücü ihtiyacının mevcut eğitim kurumları tarafından karşılanamaması, XVIII. yüzyıl sonları ile XIX. yüzyıl başlarından itibaren çağın gereksinimlerini karşılayan eğitim kurumlarının açılmaya başlamasına yol açmıştır. Mesleki ve teknik eğitim veren okullar bu eğitim kurumları içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Öncelikle merkezde açılan bu okullar, daha sonra taşraya yayılmıştır.

Minyatür: Gülçin Anmaç

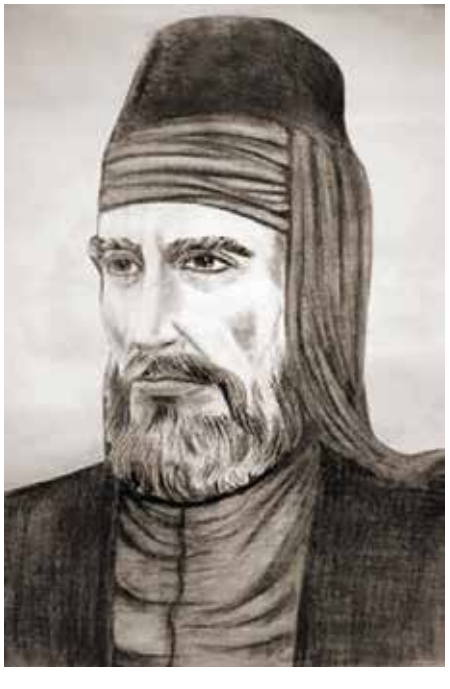

"Hak ile sabır dileyip, Bize gelen bizdendir. Akıl ve ahlâk ile çalışıp, bizi geçen bizdendir."

Ahi EVRAN

Ahi Evran (1171 – 1261)

Ahi Evran, Azerbaycan'ın Hoy kasabasında 1171'de doğmuştur. Mahmud bin Ahmet el-Hoyi unvanından baba adının Ahmet ve doğum yerinin Hoy olduğu anlaşılmaktadır. Daha sonra Ebü'l-Hakayık unvanını almıştır. Nasuriddin lakabıyla da tanınmaktadır. Anadolu'da ise Ahi Evran olarak tanınmıştır.

Ahi Evran, ilk eğitimini Azerbaycan'ın Hoy kasabasında almış, sonra Horasan'a giderek Fahrüddîn-i Râzî'den fen bilimleri ve dini eğitim almıştır. Ahmet Yesevî'nin öğrencilerinin sohbetlerine katılan, Şihâbüddîn Sühreverdî'den de eğitim alan Ahi Evran, felsefe, tasavvuf, fıkıh, tefsir, hadis ve kelâm konularının yanı sıra tıp ve kimya konularında da uzmanlaşmıştır. Horasan'dan sonra Bağdat'ta bulunan Ahi Evran, hocası ve daha sonra kayınpederi olacak olan büyük İslâm bilginlerinden Evhadü'd-din (Hamid) Kirmanî ve Abbasi Halifesi Nâsır ile tanışmış, halifenin isteğiyle fütüvvet örgütüne girmiş ve Halife'nin eliyle Fütüvvet adabı gereğince şed kuşanmıştır. Yine Bağdat'ta bulunduğu sırada şeyhinin kızı Fatma Bacı ile evlenmiştir. Ahi Evran'ın hocası ve kayınpederiyle birlikte 1205'te Konya'ya geldiği bilinmektedir. Konya'dan sonra Kayseri'de geçen Ahi Evran, burada debbağlıkla (tabak, sepici, deri terbiye eden kimse) ilgi işyeri açmış ve deri işleme atölyelerini örgütleyerek deri Sanâyi çarşısını oluşturmuştur. Bir süre Anadolu şehirlerini dolaşmış ve gittiği yerlerde ahi örgütleri kurmayı sürdürmüştür. Ahi Evran, fütüvvet akımının büyük şeyhi, hocası ve kayınpederi Kirmanî'nin ölümünden sonra (1238) Anadolu ahilerinin önderi olmuştur. Selçuklu Sultanı I. Alau'd-din Keykubad'ında desteğini almıştır. Bu şehirlerde de ahilik teşkilatı ile ilgili faaliyetlerine devam eden Ahi Evran, Kırşehir'de 1261'de vefat etmiştir. Debbağların ve 32 çeşit esnafın piri sayılan Ahi Evran'ın tasavvuf ve felsefe üzerine eserleri bulunmaktadır.

Nakkaş Osman
Sûrnâme-i Hümâyûn

Ahilik Yönetimi

Ahi Teşkilatı'nda yer alan her esnaf grubunun başında esnaflar arasında ve esnafların devletle ilişkilerini düzenleyen, esnafa hammadde sağlayan, hammaddeyi eşit bir biçimde dağıtan, mesleki eğitimden sorumlu, esnafın aldığı ücreti ve sattığı malın kalitesini kontrol eden, verginin toplanmasına yardım eden ve belirlenen fiyata (narh) uyulup uyulmadığını tespit eden yöneticiler bulunmaktaydı. Bu yöneticilerin aldıkları unvanlar, yöneticilerin başında bulundukları esnaf teşkilatının gerçekleştirdiği işe göre değişkenlik göstermekteydi. Örneğin; Ahilik Teşkilatı'nda Debbağ (Deri) esnafının başında bulunan yöneticilere "Ahi Baba"; Bakkal esnafının başında bulunan yöneticilere "Bazar Başı"; berber esnafının başında bulunan yöneticilere "Kethüda"; ekmekçi esnafının başında bulunan yöneticilere "Ekmekçi Başı"; kuyumcu esnafının başında bulunan yöneticilere ise "Kuyumcu Başı" denmekteydi. Bazı esnaf teşkilatlarında bu yöneticilerin dışında onlara destek veren kethüda, yiğitbaşı ve duacı gibi yardımcılarda bulunmaktaydı. Ahi Teşkilatını oluşturan yöneticiler Şeyhler, Nakipler (Şeyh Yardımcısı), Kethüdalar (Kahya) ve Yiğitbaşılardan oluşmaktaydı.

Kardeş Edinme Töreni
(Ahiliğe Kabul Töreni)

Ahi sistemine ilk adımın atıldığı Kardeş Edinme Töreni ile çocuk çıraklığa kabul edilirdi. Zaviyede yapılan törende, çırak adayı bir rehber eşliğinde ahi reisine takdim edilir ve rehber çırak adayına kefil olurdu. Çırak adayı, toplantıda ahi baba huzurunda tövbe ederek ocağa kabulünü isterdi. Ahi reisi duasını okuduktan sonra çırak adayı kendisine bir yol atası (usta) ve iki yol kardeşi seçerdi. Rehber tarafından toplantıda çırağın seçtiği yol atası ve yol kardeşi bildirilir, meclis tarafından hayırlı olması için kabul anlamında salavat getirilirdi. Ahi ocağına kabul edilen çırak adayına yol atası (ustası) tarafından Hz. Muhammed'in sanatla ilgili hadisi okunduktan sonra **"Pirinizden asla yüz çevirmeyiniz, farzları terk etmeyiniz, sünnete uygun hareket ediniz. Dininizi, malınızı ve ırzınızı koruyunuz, nereye giderseniz izzetinizi koruyunuz. Edeple oturunuz ve söylenen şeyleri güzel bir şekilde dinleyiniz. Sözünüz hikmetli olsun, yapılması istenen hizmetin yapılışında kusur etmeyiniz. Kendi kazancınıza dayanmayan şeyleri almayınız."** şeklinde nasihat edilirdi. Ustanın nasihatından sonra usta, iki yol kardeşi ve çırak adayı **"....Eğer yarın hâk dergahında ve peygamber huzurunda kabul benim olursa sizsiz cennete girmeyeyim ve eğer kabul sizin olursa bensiz cennete girmeyesiniz ve bana şefaat ediniz..."** şeklinde dua ederlerdi.

Nakkaş Osman
Sûrnâme-i Hümâyûn

Ahilik Eğitimi

Ahilik eğitimi dürüst, mesleki beceriler ve askeri güç kazanmış birey yetiştirmeyi amaçlamış olup günümüzde Ahilik kurumu meslek eğitimde "işbasında eğitim" yöntemi ile uygulanmaktadır. "İşbasında eğitim" yönteminin bir diğer adı da, "usta-çırak eğitimi"dir. Ahiliğe girenler aynı zamanda çırak sınıfından sayılarak bir ustanın yanında sanat öğrenmeye başlardı. Ustasının yanında işin nasıl yapıldığını öğrenen çırak, istendiğinde işi kendisi de uygulardı. Çırak zanaatta belirli bir yol aldığı zaman, usta çırağına iş verir ve yapmasını isterdi. İstenilen düzeye gelen çırak bir törenle kalfalığa terfi ettirilirdi. Bu eğitim tarzı ustalığa kadar devam eder, zanaatta yeterli seviyeye gelen ve kendi istediği doğrultuda (ustalarından icazet alarak) işyerini açardı. Çıraklığa alınan kişiye ahililiğin kendi kuralları olan iyi ahlâk, doğruluk, kardeşlik ve yardımseverlik gibi bütün güzel meziyetlerle birlikte meslek bilgi ve becerileri kolaydan zora doğru uzanan bir süreçte kazandırılmaya çalışılırdı. Mesleki eğitimde çırağa davranışlar (beceriler) belirli sıra ile kazandırılır ve bunların kazanılıp kazanılmadığı devamlı kontrol edilirdi. Teorik bilgilerden ziyade uygulamalı bir meslek eğitimi, işyeri ve atölyelerde verilir, çırak, ustasını izleyerek öğrenirdi.

"Ahi terbiyesine (öğrencisine) öğreteceği şeyi kendi yapa ki terbiyesi de görüp öğrene."

Ahilik eğitiminde, bir gencin meslek yaşamının ilk kademesi, yamaklığa en çok 10 yaşında olan çocukların, velisi tarafından bir sanat öğrenmek amacıyla ustaya verilmesidir. Bir esnafa yamak olabilmek için 10 yaşından küçük olmamak gerekirdi. İki yıl parasız ve sürekli yamaklık edenler, özel bir törenle çıraklığa yükselirdi. Ahilikte, ikinci rütbe olan kalfalık süresi altı ay, çıraklık dönemi ise genel olarak 1001 gün, kuyumculukta ise bu süre 20 yıldır. Usta çırağın bütün haklarını gözetir, yanında çalışmaya başlayan çocuğun başarısını, kabiliyetini küçük işler yaptırmak suretiyle gözlemler, yeni çırağın dürüstlüğü hakkında da kanaat sahibi olmak isterdi. Bu kısa gözlemlerden sonra çocuk kabiliyetli, çalışkan, dürüst ve güvenilir bulunursa o işyerinde çırak olarak çalışmasına izin verilirdi. Böylece üç yıldan beş yıla kadar değişen bir zaman zarfında ustası, çırağın hem mesleki hem de manevî hocası konumunda olurdu. Çıraklıkta ustayı gözleme ve model alma yoluyla öğrenme, önemli bir mesleki ve ahlâkî eğitim şeklidir. Kalfalar ise usta olmaya namzet ve henüz sermayesi bulunmayan ücretli işçilerdir. En az 1001 gün çıraklık yapanlar, kalfalığa geçme hakkını elde eder, ustanın bulunmadığı zamanlarda onun yetkisine sahip olarak her türlü işi yürütürdü. Özel bir törenle ustalığa geçer ve ayrı bir dükkân açardı. Kalfalar da zaviyelerde eğitilmekteydi.

Ahilikte Tören

Ahilikte törenlerin çok önemli bir yeri vardı. Ehliyet dereceleri arasında birinden diğerine geçiş törenlerle olurdu. Bu törenlerde derece değiştiren kimselere "tuzlu su içirmek, peştamal kuşatmak" adetti. Peştamal diğer adıyla "şed kuşatma" ve "tuz geleneği" törenlerin vazgeçilmez simgeleriydi. Bu kuşak bağlamanın anlamı, teşkilatın bir üyesi olmak, kendini teşkilata vermek, teşkilat kurallarına uymak, yasalarına bağlanmak demekti.

İki yıl ücretsiz olarak bir ustanın yanında yamaklık eden çocuklar, özel bir törenle çıraklığa yükseltilirdi. Çıraklık süresini dolduran gencin yeterli bilgiye sahip olduğu ve meslekte yetişip ahlâkî yönden olgunlaştığı, ustası tarafından teşkilata bildirilirdi. Üç yıl kalfa olarak çalışıp kendisine verilen görevleri hakkıyla yerine getiren çırakları yetiştirmede titiz davranabilen, diğer kalfalarla iyi geçinen, dükkân açabilecek duruma gelenler ustalığa yükseltilirdi. Kalfalıktan ustalığa yükselmek isteyen bir kimse, kendi yaptığı bir eserini takdim etmek mecburiyetindeydi. Şayet onun bu eseri kabul edilirse kalfa merasimle sed kuşandıktan sonra artık usta sayılırdı. Teşkilata giren kimsenin belli aşamalara göre yükselmesi bütün aşamalarda başarı gösterdikten sonra "şeyh" olması gerekirdi. Şeyh olmak ise zamana, belli görevleri yerine getirmeye, uzman olmaya bağlıydı. Osmanlı Devleti'nde Fatih Sultan Mehmet'e kadar Osmanlı sultanlarının tamamı ve bazı vezirleri sed kuşanarak ahi önderleri olmuşlardır.

Ahilik Nasihatı

Harama bakma, haram yeme, haram içme.
Doğru, sabırlı, dayanıklı ol.
Yalan söyleme.
Büyüklerinden önce söze başlama.
Kimseyi kandırma.
Kanaatkâr ol.
Dünya malına tamah etme.
Yanlış ölçme, eksik tartma.
Kuvvetli ve üstün durumdayken affedici,
Hiddetliyken yumuşak davranmayı bil.
Kendin muhtaç iken bile
Başkalarına verecek kadar cömert ol

Bacıyân-ı Rum

Türkler Anadolu'yu fethettikten sonra kalıcı olmak için birçok teşkilat kurmuştur. Bunlardan biri de Anadolu Bacıları Teşkilatıdır (Bacıyân-ı Rum). Bu teşkilat, Şeyh Evhadü'd-Dini (Hamid) Kirmanî'nin kızı ve Ahi Evran'ın eşi Kadın Ana Fatma Hatun tarafından kurulmuştur. Bacılar, Anadolu'daki dokuma sahasında görev almış ve bu iş kolunun gelişmesinde büyük katkı sağlamıştır. Bacılar teşkilatı, Türkmenler'in yerleşik hayata geçişlerinde yardımcı oldukları gibi Moğallara karşı Kayseri'nin savunmasında da görev almışlardır. Bir eğitim ve öğretim teşkilatı olan Bacılar, çadırcılık, keçecilik, boyacılık, halı ve kilimcilik, oya ve dantelcilik, dokuma ve örgücülük, nakışcılık ve çeşitli kumaşların imal edilmesi ve bunlardan giysi yapılmasıyla meşgul olmuş, yetim ve kimsesiz kızları eğitmiş ve korumuştur.

Halı Dokuyanlar
Minyatür: Gülçin ANMAÇ

Lonca Teşkilatı

Loncalar, Osmanlı Devleti Dönemi'nde ekonomik ve ticari hayatın temel unsurlarından olmuştur. Loncalarda, tüccar, esnaf, zanaatkârlar, işçiler toplanır, ticari konularda görüşmeler yaparlardı. Evliya Çelebi'nin naklettiğine göre İstanbul da, XVIII. yüzyılda bu çeşit faaliyet gösteren 1.109 Lonca Teşkilatı bulunmaktadır. Loncalarda mesleki eğitim faaliyetleri, ahilerdeki eğitim ile benzer özellikteydi. Mesleğe çırak olarak girmeye hazırlanan çocuklar, kendilerine yol atası ile iki yol kardeşi seçer ve mesleğe başlardı. Çıraklığa, kalfalığa ve ustalığa geçiş yine törenlerle yapılır, loncalardaki iç disiplin, sıkı kurallarla denetlenir, kurallara uymayanların işletme belgeleri iptal edilerek, teşkilat dışına çıkartılırdı.

Lonca teşkilatının yönetim yapısı ve örgütlenmeleri; kethüda, lonca ustası, yiğitbaşı, işçibaşı, ihtiyar ustalar ve idare heyeti gibi unsurlardan oluşmakta iken her esnaf grubu faaliyetlerini gerçekleştirdikleri yere yakın bir handa örgütlenmekteydi. Lonca teşkilatlanmasında hariciler ve dâhililer olmak üzere iki tür esnaf üyeliği bulunmaktaydı. Hariciler, emekliler, güçsüzler, hastalar ve yaşlılardan, dâhililer ise yamaklar ve çıraklar, kalfalar ve ustalardan oluşmaktaydı. Loncalar, Demirciler Çarşısı, Bakırcılar Çarşısı gibi farklı çarşılarda faaliyet gösteren esnafların isimleriyle adlandırılmaktaydı. Her loncanın kendine has bir bayrağı ve sancağı bulunmaktaydı. Mevcut lonca örgütlenmeleri içerisinde mesleğini kötüye kullananlar cezalandırılmaktaydı. Örneğin; dokumacılık mesleğini icra eden bir esnafın önceden belirlenen ölçülerin dışında daha dar veya kısa bir kumaş dokuması durumunda lonca şeyhi dokumacının kumaşını kesip diğer esnaflara da ders olması için dağıtarak hata yapan esnafı cezalandırırdı. Verilen ceza hatalı esnafın dükkânının kapatılmasına ve hatta o esnafın bir daha dükkân açamamasına kadar gitmekteydi. Lonca Teşkilatları varlığını devletin himayesinde XIX. yüzyılın sonlarına kadar sürdürmüş resmi olarak 1912 yılında çıkartılan bir kanunla kaldırılmıştır.

Kapalı Çarşı 1900'ler

Nakkas Osman,
Surname-i Hümayun

Gedik Sistemi

Tekel ve imtiyaz anlamına gelmekte olan Gedik, ticari hayatta devlet tarafından verilen senedin içindeki hükümlerin kullanılması ve yürütülmesidir. Gedik sahibi olmayan esnaf, dükkân veya atölye açamamakta ve ticaret yapamamaktadır. Ahi birliklerinde esnafa yetki ahi kurulları tarafından verilirken; gediklere verilecek izin ve diğer konulardan ise devlet sorumludur. Bu imtiyaz fermanlarında esnafların sayıları, esnaf sayılarının artımı/azaltılması, gediklerin verilebileceği kişiler, esnaflığa kabul edilme koşulları gibi temel unsurlara ilişkin hükümler yer almaktadır. 1727'de ortaya çıkan gedik sistemine ilk dönemlerinde ustalık hakkı adı verilmektedir. İlerleyen dönemlerde ustalık terimi yerini zanaat aletlerini kasteden gedik kavramına bırakmıştır. Bir esnaf icra ettiği sanatı bırakıp sahip olduğu ustalık hakkını yetişmiş bir kalfaya verdiğinde usta aynı zamanda zanaat aletini de kalfaya vermiş bulunmaktadır. Benzer şekilde, ölen bir esnafın ustalık hakkı varisleri tarafından satılabilmektedir. Esnafın zanaat aletinin, ustalık hakkının veya her ikisinin de alınıp satılabilir hale gelmesine gedik denmektedir. Gedik sisteminde şehirlerdeki zanaat, atölye ve dükkân sayıları önceden belirlenerek bu sayıda değişiklik yapılamamaktadır. Bu nedenle ustalığa yükselecek kalfalar kolaylıkla dükkân açamamaktadır. Gedik hukuku; gediklerin miras olarak bırakılmasını, alım ve satımını içerdiği için gedik sistemi rekabetin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çünkü gedik sisteminde devlet, esnafa müdahale aracı olarak görülmemektedir. Bu sistemde gedikler, devletin sağladığı haklar ile büyümektedir. Böylece Gedik sisteminde esnaflar daha özgür hareket etmeye başlamıştır. Gedikler, Havai (gezici ve sabit yeri olmayan) ve müstakâr (sürekli ve yeri sabit) olmak üzere ikiye ayrılırdı. Havai gedikler, kişiye özgü olup sahibi istediği yerde sanatını ve ticaretini yapabilirken Müstakâr Gedikler ise dükkân, mağaza, atölye gibi yerlere ait olduğundan, sahibi başka bir yerde sanat ve ticaret yapamazdı. Gedik sahibi başka bir yere göçecek olursa gediğini de resmen nakletmek ve senedini değiştirmek zorundaydı. Eğer değiştiremezse, resmi araştırma ve soruşturma yapılırdı.

Enderun Mektebi

Öğrencileri devşirmeler (gayr-i müslimler) arasından seçilen Enderun Mektebi belli bir Sanâyi eğitim ve yaygın eğitim yeri olmakla birlikte usta-çırak ilişkisine dayalı eğitim anlayışının benimsendiği bir eğitim ocağıdır. Harp akademisi, mülkiye mektebi ve güzel sanatlar akademisi olmak üzere iki kısımdan oluşmakta olan mektebe doğrudan öğrenci alınmaz, alınacak öğrenciler önce askeri saray okullarında eğitim görürdü. Öğrenciler de iki gruba ayrılmaktaydı. Birinci grup Acemi Oğlanlar, ikinci grup ise İç Oğlanlar adını taşırdı. Enderun okulları beşi hazırlayıcı eğitim (Acemi Oğlanlar öğrencilerine yönelik) dördü meslek eğitimi verici (İç Oğlanlar öğrencilerine yönelik) olmak üzere dokuz oda olarak teşkilatlanmıştı. Bu iki grup ayrı eğitim birimleri olmalarının yanı sıra beraber bir okul bütününü de meydana getiriyorlardı. Hazırlayıcı odalardan üçü sarayın dışında bulunurdu. Bunlar; Edirne, Galatasaray ve İbrahim Paşa okullarıydı. Bunların görevi Küçük ve Büyük Oda denilen yukarı kısma öğrenci hazırlamaktı. Öğrenciye meslek eğitimi veren Küçük ve Büyük Odalar da üç odaya öğrenci veriyordu; bu odalar Seferli Oda, Kiler Odası ve Hazine Odasıydı. Bu üç odayı başarı ile bitirenler padişahın özel işlerini gören has odaya alınırdı. Enderun okulunda eğitim ve öğretim 14 yıl kadar sürer, bunun 7–8 yılı hazırlayıcı okullarda geçerdi. Daha sonra Küçük ve Büyük Odalar'a girilebilirdi. Mesleki eğitim ise küçük ve büyük odadan sonra başlardı. Buraya gelen öğrencinin teorik dersleri dikiş dikmek, süsleme sanatları (tezhipçilik), deri işleri, kürekçilik, kayıkçılık, okçuluk, tüfek yapımı ve tamirciliği, güzel yazı yazma (hattatlık), aşçılık ve kuyumculuktu. Bütün öğrenciler her sınıfta artmak üzere aylık bir ücret alırdı.

Gülşin Armağ

Mühendishane-i Bahrî-i Hümâyûn/ İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1775

Mühendishane-i Bahrî-i Hümâyûn

Osmanlı Devleti'nin eğitilmiş denizcilere olan ihtiyacı, bir deniz mühendishanesinin açılması gerekliliğini doğurmuştur. Mühendishane-i Bahrî-i Hümâyûn adıyla 1775'te İstanbul'da "Hendeshane" yahut "Hendeshane Odası" olarak da geçen tersanede gemilerin çekildiği boş bir hangarda açılan okul, içlerinde ileri yaşlarda olanların da bulunduğu az sayıda talebeyle eğitime başlamıştır. İmtihandan geçirilerek seçilen ilk öğrenciler genelde, ibtida-î riyâziye bilgisine sahip eski kaptanlardan, bunların veya yüksek rütbeli bazı memurların çocuklarındandı. Gerekli bazı kitaplar ve aletler Paris'ten getirilmiş ve ilk aylarında Fransız hocalar tarafından matematik ağırlıklı bir eğitim verilen okulda, kısa bir zaman sonra deniz mühendisliği, hendese ve coğrafya bilimlerine ağırlık verilmiştir. Okul, 1781 yılında Mühendishane-i Tersane-i Âmire adıyla anılmaya başlamıştır. Mektep, Tersane Zindanı yanında üç ambarlı kalyonların yapıldığı mahal civarında yeni inşa edilen birkaç odalı bir binaya taşınmıştır. 1830'da Heybeliada'ya nakledilmiş, 1838'de Tersane'de Paşa Konağı'nın bulunduğu tepe üzerine inşa edilen bir binaya, 1846'da ise kalıcı olarak tekrar Heybeliada'ya taşınmıştır. Okul, Deniz Harp Okulu'nun nüvesini teşkil etmiştir.

1795

Mühendishane-i Berri Hümayûn
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

Mühendishane-i Berrî-i Hümâyûn

Mühendishane-i Berrî-i Hümâyûn, III. Selim tarafından kurulan Nizâm-ı Cedîd ordusuna bilgili ve kurmay subay yetiştirmek maksadıyla İstanbul'da Humbaracı Kışlası'nın Hasköy tarafındaki arazisi üzerinde 1795'te kurulmuştur. Mühendishanenin açılması ile birlikte yeni bir nizamname yürürlüğe girmiştir. Buradan Levend Çiftliği'ne ve Üsküdar Humbaracı Ocaklarına mühendis subay yetiştirilmesine başlanmıştır.

1877-1878 Osmanlı- Rus Savaşı'nda Mühendishane binası askeri hastane haline getirilmiştir. II. Abdülhamid Mühendishane'yi Halıcıoğlu'ndaki eski binasında nakletmiştir. Balkan Savaşları sırasında kapalı kalan okul, 1914'te yeniden açılmış lakin I. Dünya Savaşı ilan edildiği zaman askeri öğrencilerin birliklere dağıtılması nedeniyle tekrar kapatılmıştır.

1827

Tıphane-i Âmire ve Cerrahhane-i Mamure

Osmanlı Devleti'nde özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında başlayan batılılaşma faaliyetleri ile devletin yönetim anlayışı ve işleyişinde köklü değişimler olmuştur. Tıp eğitimi alanındaki ilk batılılaşma girişimi ve kurumsallaşma 1827 tarihinde Sultan II. Mahmud tarafından Avrupa'daki tıp öğretimini yakalamak için Şehzadebaşı'ndaki Tulumbacıbaşı Konağı'nda Tıphane-i Âmire'nin kurulmasıdır. Bu girişim, Osmanlı Devletindeki modern tıbbın başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bu okuldan beş yıl sonra 1832'de Topkapı Sarayı müştemilatında Cerrahhane-i Âmire adlı yeni bir okul ve tedavi merkezi açıldı. 1833 yılında Tıphane, Cerrahhane'nin bulunduğu binaya taşındı ve yeniden düzenlendi. Bu iki okul, 1838'de birleşerek Mekteb-i Tıbbiye (Tıp Okulu) adını almıştır. Bu tarihlerde Sultan II. Mahmud'un isteğiyle okula Viyana Üniversitesi Profesörlerinden Bernard getirilerek okulun yapısında bazı değişikliklere gidilmiştir. Daha sonra okul, Galata Sarayındaki yeni binasına taşınarak 1839 yılında "Mekteb-i Tıbbıye-i Adliye-i Şahane" adını almıştır. Sultan II. Mahmud okula özel bir önem vermiş açılış törenine bizzat katılarak öğrencilere hitaben konuşma yapmıştır. Mekteb-i Tıbbiye, Batıdaki tıp alanındaki gelişmeleri Osmanlı Devletine aktarmak ve ülke sathına yaymayı amaçlamıştır.

Tıphane-i Âmire

Muzıka-i Hümâyun Armoni Mızıkası (1922)

1834

Muzıka-i Hümâyûn

1826'da Yeniçeri Ocağı kaldırılana kadar ocağın içerisindeki resmi musiki kurumu "Mehterhane" grubu ise "Mehter Takımı" olarak adlandırılırdı. O zamanlarda ordu bandosu sayılan ve zurna ile davulun esas musiki aleti olduğu bu muzıka takımı, savaşlarda orduyu coşturmak, bayram, cülus, sultan ve şehzade düğünleri v.b. gibi tören günlerinde, olayı kutlamak için marşlar çalardı. Musiki ile ilgili olarak sarayda "Meşkhane" adı ile kurulan saraylılara ve enderunlulara ney, santur, tambur v.b. musiki aletleri çalma, şarkı söyleme ve alaturka şarkı makamlarının öğretildiği bir kurum daha vardı. 1826'da Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ile birlikte eski mehterhane de kaldırıldı. Bu nedenle ordunun ihtiyacı olan yeni bir muzıka mektebi 1834'te Maçka'da açılmıştır. Okulun ilk hocaları Fransız Manguel, Giuseppe Donizetti (paşalık rütbesi verilmiştir) ve İtalyan Guatelli'dir. Donizetti Türkiye'de ilk marş olan II. Mahmut adına Mahmudiye Marşı'nı, Abdülmecid adına ise Mecidiye Marşını bestelemiştir.

1853'te eski Dolmabahçe Sarayı yerine şimdiki Kargir Sarayı yapıldığı sırada Gümüşsuyu'nda Musika ve Hademci Hümayun Efendileri için de bir mektep yapılmış böylece Muzıka-i Hümâyun, Türkiye'de çağdaş musikinin ve musiki okullarının öncüsü olmuştur.

1834

Mekteb-i Harbiyye

Kara Harp Okulu, 1834'te Maçka Kışlası'nda "Mekteb-i Ulum-i Harbiyye" adı ile açılmıştır. Daha sonra ismi Mekteb-i Harbiyye oldu. Harbiye'de ilk, orta ve lise birinci sınıf seviyesinde eğitim yapılıyordu. Dokuz yıl süreli olan eğitimin ilk sekiz yılına "birinci mektep", dokuzuncu yılına da "ikinci mektep" deniliyordu. 1845'te Harbiye'nin Pangaltı'da Tophane Hastahanesi olarak inşa edilen binaya taşınması, idadinin de Maçka Kışlası'nda Harbiye'nin yerinde öğretime başlaması kararlaştırıldı. Tamirat ve tadilat bitince okulun bizzat açılışını 1846'da Sultan Abdülmecid yaptı.

Harbiye Mektebi Talebeleri
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

Harbiye Mektebi
Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

2

TANZİMAT'TAN MEŞRUTİYET'E MESLEKÎ VE TEKNİK EĞİTİM (1839-1876)

Tanzimattan Meşrutiyete Mesleki ve Teknik Eğitim (1839-1876)

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat-ı Hayriye adıyla anılan devir, batılılaşma hareketinin başlangıcı kabul edilmektedir. Bu devirde Osmanlı Devleti muasır devlet teşkilatına doğru adım atmıştır. Tanzimat devrinde geniş çaplı eğitim reformları yapılmış ve ilk çağdaş eğitim kurumları açılmıştır.

Padişah Abdülmecit tarafından 1845'te Babıâli'de sadrazam ve vükelaya hitaben yapılan konuşmada; "... Halkımın refah ve saadetini temin için lazım gelen tedbirleri tam bir birlik içinde düşünmenizi ve müzakere etmenizi emrediyorum. Bunun gerçekleşmesi din ve dünya işlerinde cahilliğin kaldırılmasına bağlı olduğundan, ulûm, fünûn ve Sanâyi öğretimine mahsus mekteplerin kurulmasını ön planda tutacak işlerden sayıyorum...." denilmiştir. Padişahın bu istekleri üzerine eğitim ile ilgili önemli adımlar atılmıştır. 1845'te Meclis-i Muvakkat'ın, 1846'da Meclis-i Maarif-i Umumiye'nin ve Mekâtib-i Umûmiyye Nezareti'nin kurulmasıyla eğitim meselesi daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmış, eğitim çalışmalarının prensiplerini açıklayan bir kanun hazırlanmıştır.

Tanzimat Dönemi, mesleki eğitim açısından da önemli adımların atıldığı bir dönem olmuştur. Avrupa'da Sanâyi Devrimi'nin ortaya çıkardığı gelişmenin etkisiyle birlikte Osmanlı Devleti'nde sanâyinin gelişmesi için 1840'lardan itibaren başta İstanbul olmak üzere ülkede sanâyi yatırımları gerçekleştirmek için önemli adımlar atılmıştır. Bu dönemde, ekonomiyi kapsayacak şekilde reformların yapılması, devlet ve özel sektöre ait fabrikaların açılmaya başlanmasıyla birlikte buralarda çalışacak nitelikli iş gücüne ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyacı karşılamak için mesleki eğitim okulları açılmaya başlamıştır. Böylece Tanzimat döneminde Ziraat Mektebi, Orman Mektebi, Sanayi Mektepleri, Telgraf Mektebi ve Maadin Mektebi gibi birtakım mesleki-teknik eğitim kurumları açılmıştır. Mithat Paşa'nın Niş valisi iken 1863'te Müslüman ve Hıristiyan kimsesiz çocuklara meslek kazandırmayı amaçladığı Islahhaneler sanayi mekteplerinin öncüsü olmuş ve bu mesleki-teknik eğitim kurumları, zaman içerisinde ülkenin her bölgesine yayılmaya başlamıştır.

1842

Askeri Baytar Mektebi

Türkiye'de Tanzimat'ın ilânını izleyen Batılılaşma çabaları çerçevesinde, bilimsel veteriner hekimliği eğitim-öğretimi Prusyalı Veteriner Hekim Godlewsky tarafından 1842 yılında İstanbul'da "Askeri Baytar Mektebi"nin açılmasıyla başlamıştır.

Askeri Baytar Mektebi Talebeleri
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1843

Zenanname

Ebelik Eğitimi

Tanzimat döneminde kız çocuklarına mesleki eğitim verilmesi, sağlık alanında başlamıştır. Tıbbiye Mektebi'nde ebelik kursları açılması için 1842'de hekimbaşı tarafından hükümete verilen rapor üzerine 1843'te Mekteb-i Tıbbiye'de ebelik eğitimine başlanmıştır.

Bu şekilde eğitime başlayan kurslar 1845'te ilk mezunlarını vermiş, bu mezunlar padişah huzurunda diplomalarını almışlardır.

19. yüzyılda ebelik kurumu usta çırak geleneğine bağlı olarak yürütülmüştür.

1847

Âmeli Ziraat Mektebi Ziraat Talimnâmesi Okulu

Osmanlı Devletinde ziraat eğitimiyle ilgili ilk adım, 1847'de Yeşilköy civarında Ayamama Çiftliğinde açılan "Ziraat Talimhanesi" ile atılmıştır. Kuruluş amacı pamuk ziraatını geliştirmek ve Yedikule'de açılmış olan bez dokuma fabrikasına iplik üretmek olan belirlenen bu okul, ilk modern mesleki-teknik eğitim müessesi olarak görülmüş ve hatta Amerika'dan Davis adlı bir uzman da getirilmiştir. Okul her ne kadar pamuk ziraatını geliştirmek için açılmış olsa da tarım, hayvancılık, bağcılık, bitki ve hayvan hastalıkları gibi eğitimleri de kapsamış, Avrupa'dan getirtilen modern ziraat aletleri ilk kez bu okulda kullanılmıştır.

Selanik Ziraat Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1857

Orman Mektebi

Ülke içerisindeki ormanların keşfi için Fransa'dan getirtilen mühendislere yardımcı olacak yeterlilikte ve acil ihtiyaç duyulan orman memurları yetiştirmek üzere 1857 yılında İstanbul'da açılmıştır. Mektebe dershane olarak Ticaret Nezaretinde uygun bir yer tahsis edilmiştir. Ders veren hocaların nedeniyle Fransızca eğitimin yapıldığı mektepte teorik derslerin yanı sıra hava şartlarına bağlı olarak Alemdağ'a gidilerek burada uygulamalı dersler de yapılmıştır. Fransız orman mühendisleri ülkelerine döndükten sonra eğitim Türkçe yapılmaya başlamıştır. Mektep ilk mezunlarını 9 kişi olarak 1861'de vermiştir. Rüşdiye mezunlarının kabul edildiği orman mektebindeki eğitimin iyileştirilmesi ve kurs statüsünden çıkarılması için 1871'de Orman Mektebi Nizamnamesi hazırlanmış ve mektebin eğitim süresi 2 yıl olarak belirlenmiştir. Teorik ve uygulamalı eğitimin yapıldığı orman mektebi önce darphane binasında eğitime başlamış daha sonra buranın yanması üzerine adliye nezareti binasında, Sultan Mahmut türbesi karşısındaki maarif binasında, günümüzdeki vefa lisesi olarak kullanılan Mehmed Rüşdü Paşa Konağında ve son olarak Maliye Nezaretin binasında eğitim-öğretim yapılmıştır. Mektepten mezun olanlar vilayetlerde ve orman maadin idaresinde memur olarak istihdam edilmiştir. Modern ormancılık eğitiminin ve orman idaresinin temelleri bu okul ile atılmıştır.

Orman Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1859

İlk Kız Rüşdiyesi

Tanzimat döneminde, Müslüman ailelerin kız çocuklarına ortaöğrenim görme imkânı sağlanması bakımından Türk ve İslam eğitim tarihinde bir ilk yaşanmış ve 1859 yılında İstanbul'da Cevri Kalfa İnas Rüşdiyesi açılmıştır. Okulda kadınlara mahsus sanayi okutulması da kararlaştırılmıştır. Bu bakımdan okul, kızların mesleki ve teknik öğretimi ile ilgili ilk girişim olarak kabul edilmektedir.

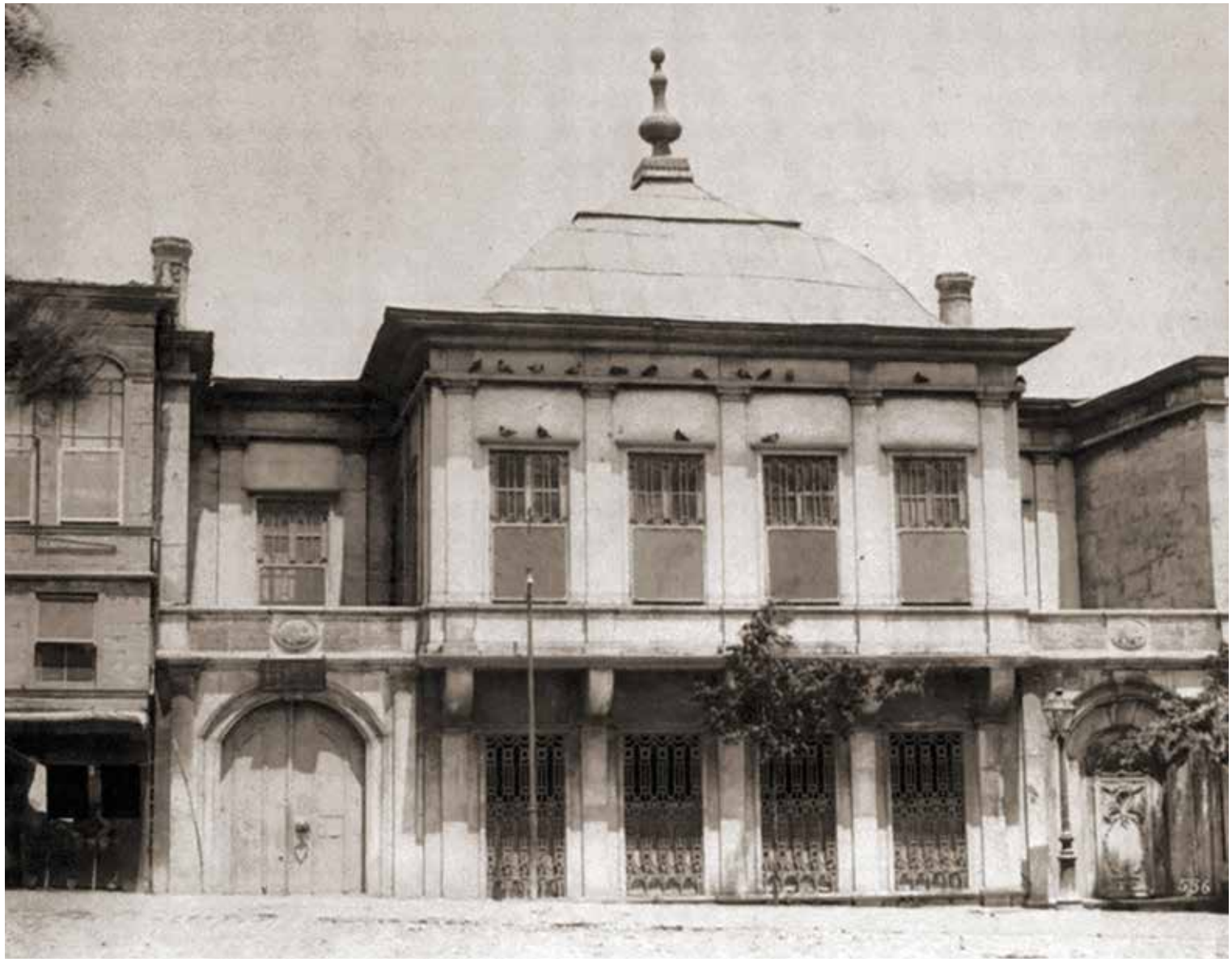

Bugün İstanbul Sultanahmet Meydanında bulunan İlk Kız Rüşdiyesi olan Cevri Kalfa İnâs Rüştiyesi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1861

Telgraf Memur Mülazım Mektebi

Telgraf haberleşmesi ve kullanımına olan ilgi ve ihtiyaç nedeniyle İstanbul Soğukçeşme'de 1861 yılında Telgraf Mektebi açılmıştır. Okula, Telgraf Memur Mülazımı Mektebi de denilmektedir. Öğrenim süresi 2 yıl olan okulda dersler teorik ve uygulamalı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Okul iki dönemden sonra kapatılmış ve 1871'de tekrar açılmış ve öğrenim süresi 4 yıla çıkarılarak uygulamalı derslere ağırlık verilmiştir. Bundan sonra 9 yıl öğrenime devam edilen okul 1880'de kapatılmıştır. Bununla birlikte Mekteb-i Sultani ve Darüşşafaka gibi okulların programına telgraf dersleri konulduğu görülmektedir. Telgraf Mektebi, 1909 yılında ikici kez müstakil olarak Telgraf Mekteb-i Âlisi adıyla açılmış ve Mütareke döneminin sonuna kadar varlığını devam ettirmiştir.

Telgraf Memur Mülâzımı Mektebi

1862

Mahrec-i Aklâm

1839 yılında devlet dairelerine memur yetiştirmek için kurulan ilk modern okul olan Mekteb-i Maarif-i Adliye'nin yerine 1862 yılında adı önce Mekteb-i Aklâm, sonra Mahrec-i Aklâm olan yeni bir okul açılmıştır. Rüşdiyelerin üzerinde 3 yıllık bir öğrenim süresine sahip olan okulun amacı devlet dairelerine donanımlı memurlar yetiştirmek ve hâlihazırda çalışmakta olan memurların mektebe devamlarını temin ederek seviyelerini yükseltmekti. Mahrec-i Aklâm Mekteb-i Mülkiye'nin 1877'de II. Abdülhamid tarafından yeniden düzenlenmesine kadar faaliyetini devam ettirmiş ve son sınıf öğrencileri mezun olunca alt sınıflardaki öğrenciler, Mekteb-i Mülkiyye-i Şahane'nin idadi kısmına kaydedilerek Mahrec-i Aklâm'da eğitim sona ermiştir.

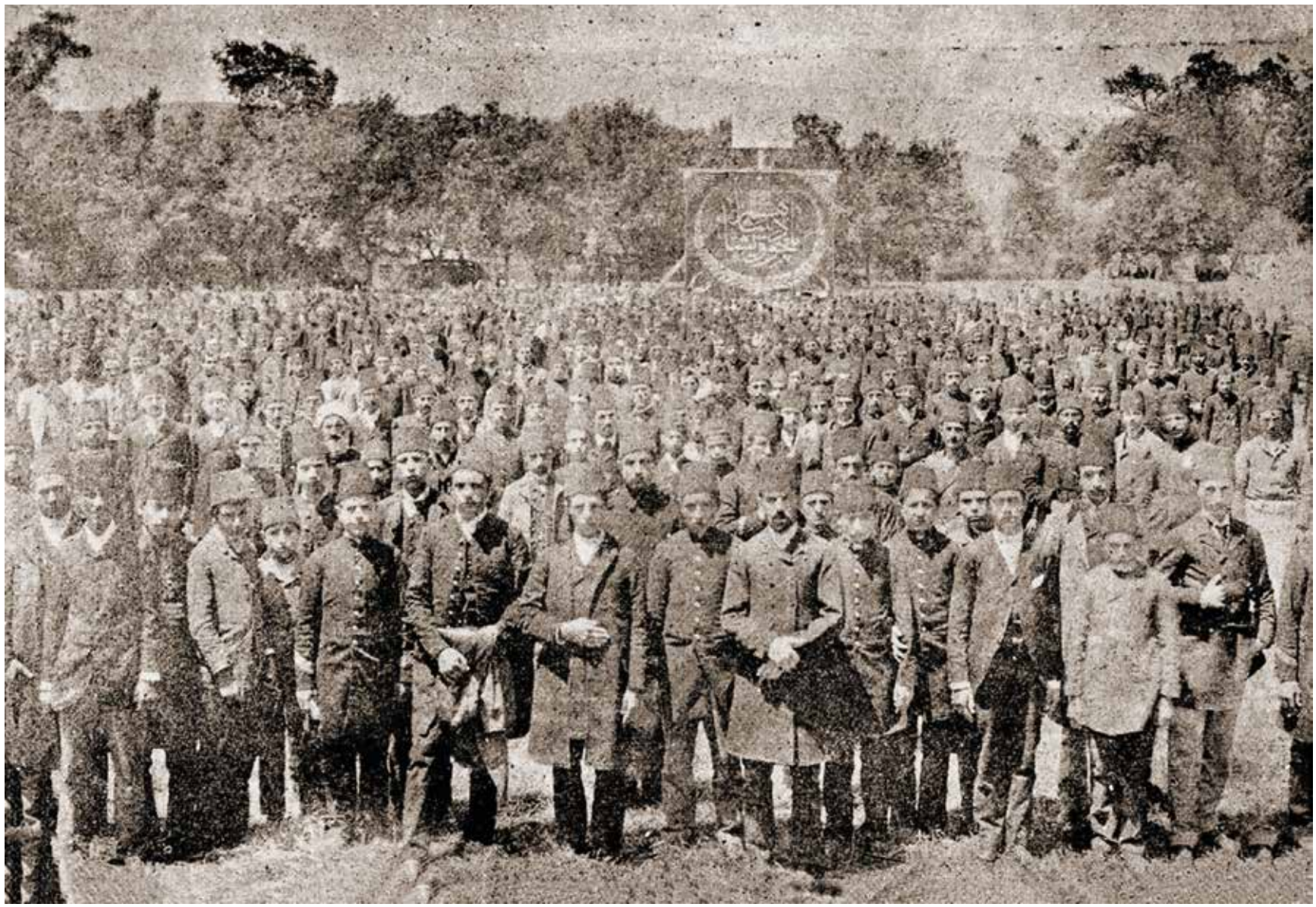

Mahrec-i Aklam Talebesi

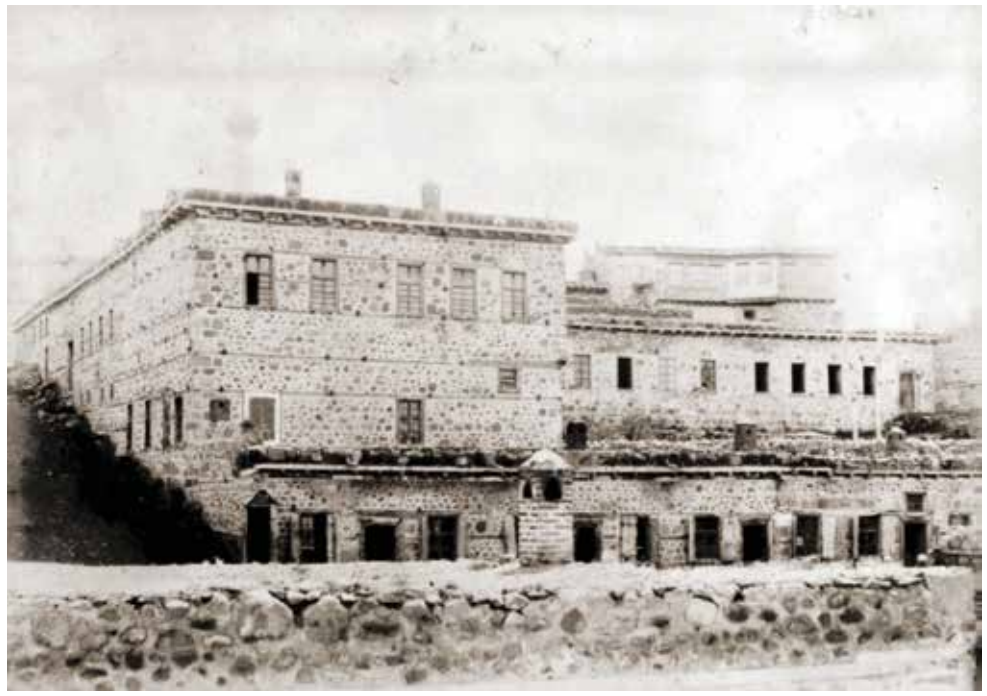

Erzurum Islahhânesi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1863

Islahhâne

İlk ıslahhâne 1863'de Niş'te Tuna Valisi Mithat Paşa tarafından yetim ve öksüz veya aileleri kendilerine bakamayacak kadar fakir olan müslüman ve gayrimüslim çocuklara temel eğitim vermek ve meslek kazandırmak amacıyla açılmıştır. Türkiye'de hem mesleki ve teknik eğitimin hem de korunmaya muhtaç çocukların eğitiminin gelişimi bakımından önemli bir yere sahip olan ıslahhâneler, birkaç yıl içinde Anadolu ve Rumeli'deki birçok vilâyete yayılmıştır. 1867'den itibaren Kastamonu, Bursa, İşkodra, Sofya, Sivas, Edirne, İzmir, Halep, Bosna, Erzurum, Diyarbakır, Konya ve Selânik'te ıslahhâneler kurulmuştur.

Selanik Islahhânesi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi
Yıldız Albümü

1868

İlk Kız Islahhânesi

1868 yılında Mithat Paşa'nın öncülüğünde Rusçuk'ta ilk kız ıslahhânesi kurulmuştur. Öksüz ve yetim kız çocuklarına burada dikiş ve nakış üzerine eğitimler verilmiştir. 1869'da orduya sargı bezi hazırlamak ve çamaşır diktirmek amacıyla İstanbul Yedikule'de ikinci bir Kız Islahhânesi açılmıştır. Daha sonra bu okullar "Kız Sanâyi Mektebi" adını almıştır.

Islahhânedeki kız öğrenciler

Selanikte açılan ilk ıslahhânelerden biri
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yılzıd Arbümü

1868

Sultanahmet Sanâyi Mektebi

1868 yılında İstanbul Sultanahmet civarında eski kılıçhane ve etrafındaki arsalar üzerine yapılmış binalarda Mithat Paşa tarafından Sanayi Mektebi açılmıştır. Akabinde okulla ilgili 64 maddelik bir nizamname hazırlanmıştır. Teorik derslerin yanı sıra atölyelerde uygulamalı eğitimin yapıldığı okulun programında; demircilik, dökmecilik, makinecilik, mimarlık, ağaç işleri, terzilik, kunduracılık ve mücellitlik gibi sanat dalları yer almıştır. Öğrenim süresi 5 yıl olarak belirlenen okul, gündüzlü ve yatılı kısımlardan oluşmuştur. Okulun birinci sınıf imtihanını başarıyla verenlere çıraklık, 2. 3. ve 4. Sınıfı tamamlayanlara kalfalık, son sınıfı tamamlayanlara da ustalık hakkı tanınmıştır. Sanayi Mektebi, kadrosunu yabancı uzmanlarla takviye ettiği gibi okulu başarı ile bitiren bazı öğrenciler, batı teknolojisini yakından tanımaları için Avrupa'ya gönderilmiştir. Okulun ismi 1908'den sonra "Mıntıka Sanat Mektebi" olarak değiştirilmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra okulun yeniden düzenlenmesi için çalışmalar yapılmış, okulun ismi "Sultanahmet Erkek Sanat Enstitüsü" olarak değiştirilmiş ve yönetim bakımından özel idareye bağlanmıştır. Daha sonraki yıllarda Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak adı "Endüstri Meslek Lisesi" olarak değişen okul günümüzde "Sultanahmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" adı ile eğitim ve öğretime devam etmektedir.

Sultanahmet Sanâyi Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

Sultanahmet Sanâyi Mektebi
Marangozhâne
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi
Yıldız Albümü

Sultanahmet Sanâyi Mektebi
Marangozhane
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

Sultanahmet Sanâyi Mektebi Yemekhane
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

Sultanahmet Sanâyi Mektebi Yatakhane
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

Sultanahmet Sanâyi Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

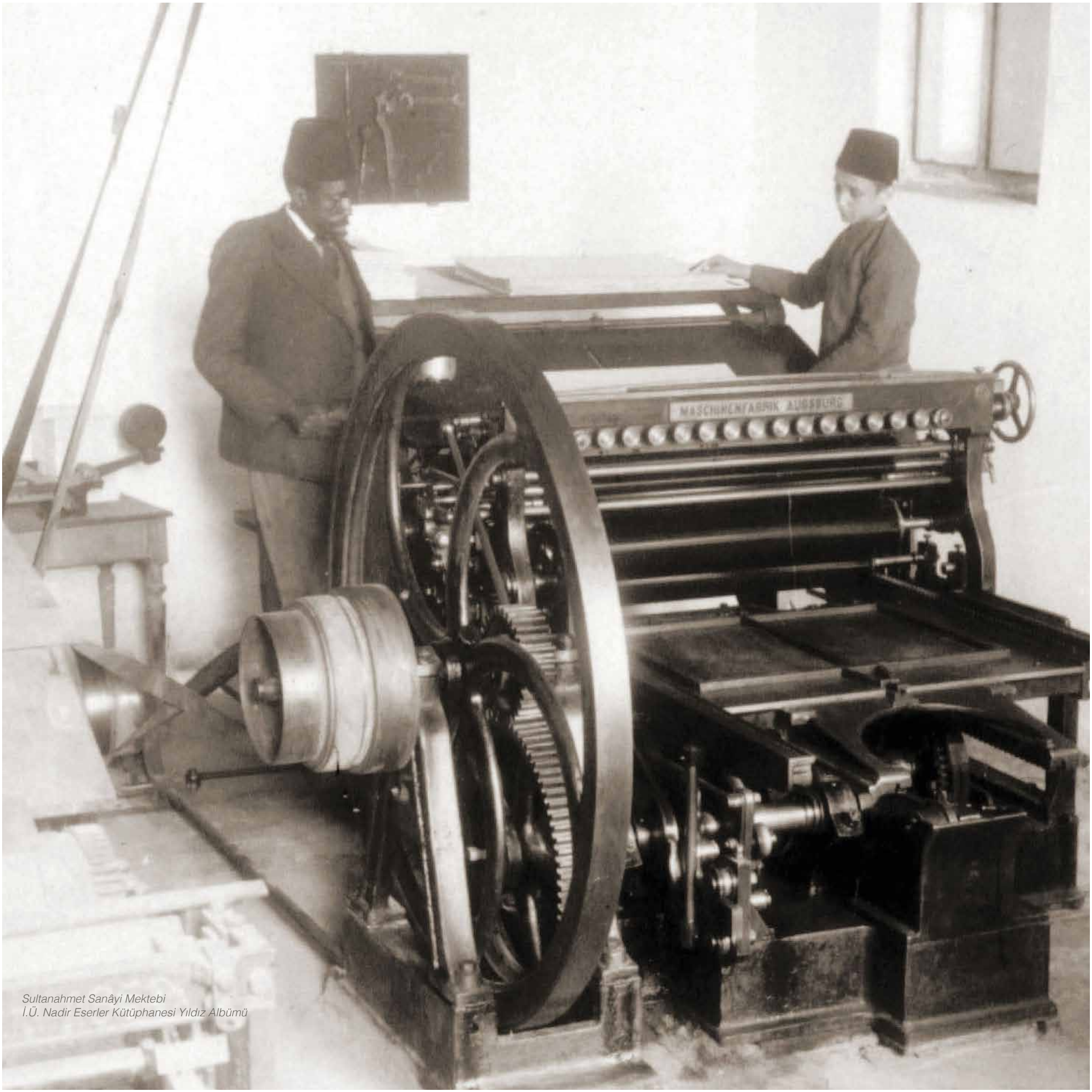

Sultanahmet Sanâyi Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

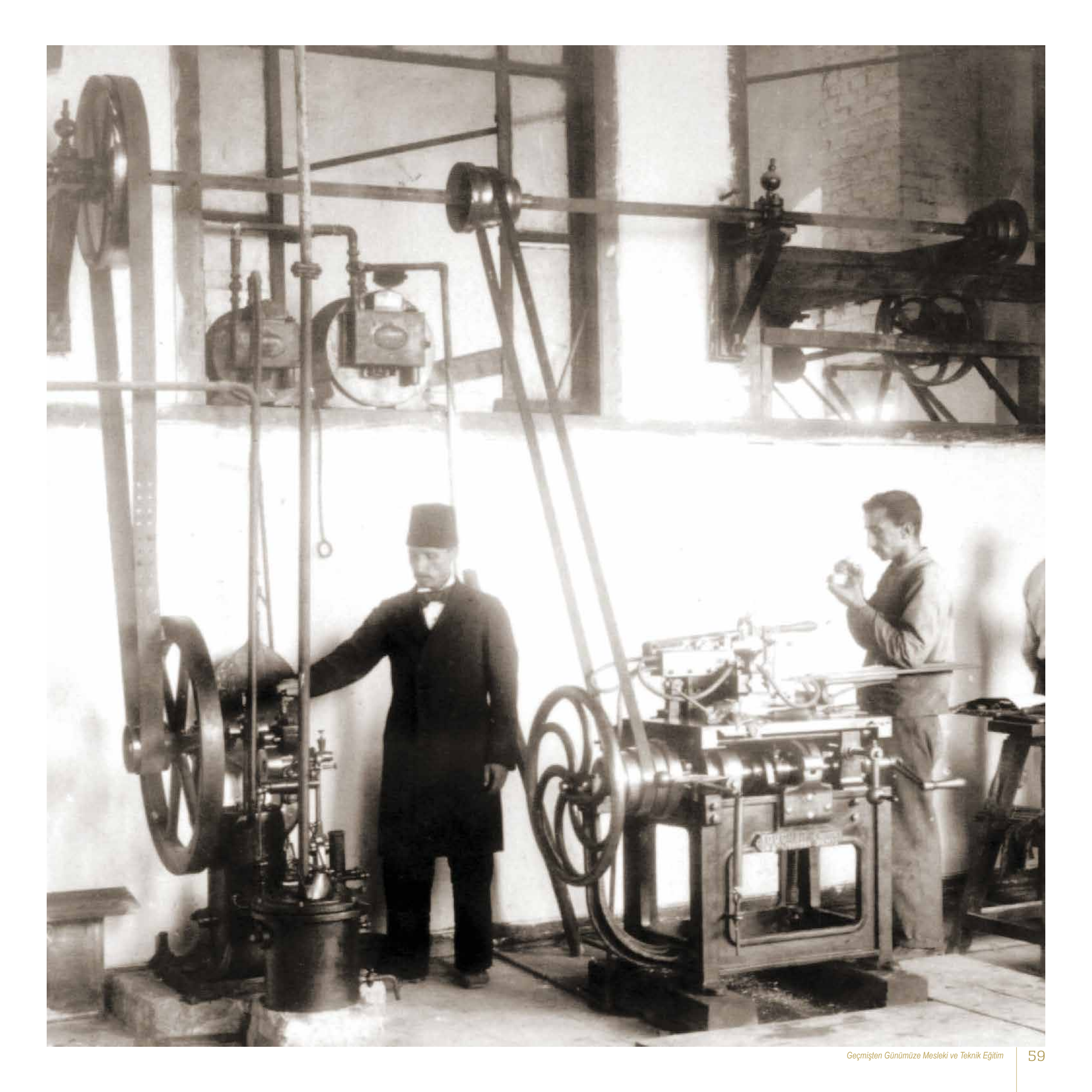

1870

Urfa Sanâyi Mektebi

Okul, Urfa Mekteb-i Sanâyi adıyla içerisinde çoraphane, kundurahane, demirhane ve terzihane bölümlerini barındırarak 1870'li yılların sonunlarında açılmıştır. Daha sonra kapanan okul 1944'te Urfa Erkek Orta Sanat Okulu olarak devam etmiş, 1947-1948 eğitim ve öğretim yılında, Urfa Erkek Sanat Enstitüsü, 1974-1975 eğitim-öğretim yılında Urfa Endüstri Meslek Lisesi olarak, bugün ise Haliliye-Urfa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Urfa Sanâyi Mektebi
Urfa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Urfa Sanâyi Mektebi
Urfa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

SINGER

Urfa Sanâyi Mektebi Hocaları / Urfa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Urfa Sanâyi Mektebi Öğrencileri / Urfa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Urfa Sanâyi Mektebi Öğrencileri
Urfa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

مکتب صنائع جیو لیخانہ ی

1870

Kaptan ve Çarkçı Mektebi

Osmanlı Devletinde ticari denizcilik eğitimiyle ilgili en eski bilgilere Tanzimat döneminde ulaşılmaktadır. Buna göre 1870 yılında Galata'da Kaptan Mektebi açılmıştır. Kaptan Mektebiyle ilgili asıl gelişmeler ise II. Abdülhamid döneminde yaşanmış ve 1886 yılında Heybeliada'daki Bahriye Mektebi bünyesinde Yatılı Tüccar Kaptan Mektebi açılmıştır. Bu okul ile gerekli bilgilerle donatılmış uzman kaptanlar yetiştirilerek deniz ticaretinin geliştirilmesi ve deniz ulaşım güvenliğini sağlamak amaçlanmıştır. Okulun öğrenim süresi 4 yıl olarak belirlenmiş olup kaptanlık uygulamaları yapmak üzere okulun bünyesinde bir de gemi bulunmuştur. Okulun mezunları Osmanlı sancağı taşıyan gemilerde kaptan ve çarkçı olarak çalışma hakkına sahip olmuştur. Aynı tarihte Haliçte, mevcut sivil kaptanlara kurs vermek amacıyla iki yıl öğrenim süresi olan gündüzlü Tüccar Kaptan Mektebi açılmıştır. Yatılı Tüccar Kaptan Mektebi 1905 yılında Bahriye Mektebi bünyesine alınmıştır. 1910 yılına gelindiğinde ise Kaptan Mektebinin tekrar açılması gündeme gelmiş ve Osmanlı Deniz Ticaretini Geliştirme Cemiyeti tarafından Bahriye Nezaretinin onayıyla Milli Ticaret-i Bahriye Kaptan ve Çarkçı Mektebi açılmıştır. 1927'de Ortaköy'e taşınan okul, hükümet tarafından 1928'de devralınarak "Yüksek Deniz Ticaret Mektebi" adıyla tekrar açılmıştır. 1982'den sonra Milli eğitim Bakanlığına bağlı olarak "Ortaköy Denizcilik Meslek Lisesi" adını alan okul günümüzde "Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" olarak eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Bahriye Mektebi
Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Arşivi

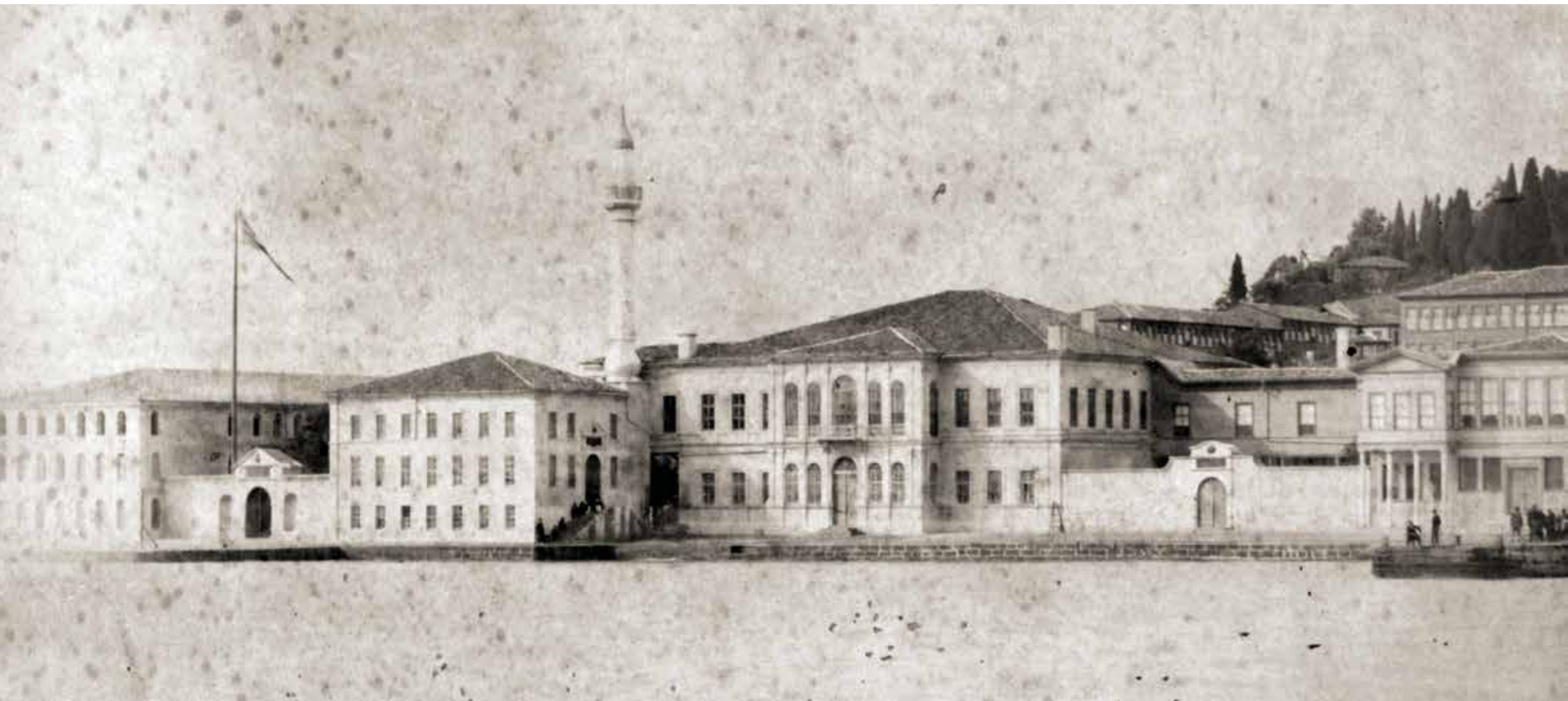

1874

Maadin Mektebi

Madenlerin bol olduğu vilayetlerde maden yataklarının haritasını yapmak, maden damarlarını bulmak ve maden cevherlerinin miktarını ve kalitesini araştırmak üzere ikinci sınıf maden mühendislerini yetiştirmek amacıyla 1874 yılında açılmıştır. İki yıl eğitim alan mektebin mezunları vilayetlerde mühendis olarak göreve başlamıştır. Yaklaşık 6 sene müstakil eğitim veren mektep, 1880'de Maliye Nezaretine bağlı olarak Orman ve Maadin eğitiminin birlikte verildiği Orman ve Maadin Mektebine dönüşmüştür.

Maadin Mektebi
Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Arşivi

3

MEŞRUTİYET'TEN CUMHURİYET'E MESLEKÎ VE TEKNİK EĞİTİM

(1876-1922)

Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Mesleki ve Teknik Eğitim (1876-1922)

23 Aralık 1876'da Meşrutiyeti ilan eden II. Abdülhamit ıslahhânelerin, sanâyi mekteplerinin kurucusu olan Mithat Paşa'yı sadrazam olarak atamıştır. 18 Mart 1877'de Osmanlı Devleti'nin ilk parlamentosu açılmıştır. Ancak 14 Şubat 1878'de Osmanlı-Rus Savaşı nedeniyle meclisi süresiz tatil edilmiş ve Kânun-ı Esâsî askıya alınmıştır. 23 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet dönemi başlamıştır. II. Meşrutiyet dönemi 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi'ne kadar geçen dönemi kapsamaktadır. 1919'dan 1922'ye kadar devam eden süreç ise Kurtuluş Savaşı Dönemi'dir.

Osmanlı Devleti'nde bu siyasi gelişmeler yaşanırken 19. yy.'ın ikinci yarısında başta İstanbul ve İzmir olmak üzere, devlet ve özel girişimciler tarafından farklı üretim kollarını kapsayan fabrikalar kurulmaya başlanmıştır. Sanâyiyi teşvik amacıyla Ticaret Bakanlığı tarafından 1909 ve 1910 yıllarında iki tasarı oluşturulmuştur. 1913 yılında ise "Teşvik-i Sanâyi Kanun-ı Muvakkati" adı altında millî iktisat anlayışı içinde geçici bir yasa çıkarılarak Sanâyiyi teşvik tedbirleri oluşturulmuştur. Osmanlı Devleti'nin ülke kalkınması için attığı bu adımlar nitelikli iş gücü ihtiyacını da ortaya çıkarmıştır. Bu dönemde Tanzimatla beraber açılan meslek okulları korunduğu gibi ihtiyaca göre yeni meslek okulları da açılmıştır.

I. Meşrutiyet çok kısa ömürlü olduğu için bu dönemde örgün ve yaygın eğitime ilişkin çalışmalar yapılamamıştır. Ancak Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası olan Kânun-ı Esâsî'ye özel öğretim ve ilköğretimin zorunluluğu ile ilgili maddeler girmiştir.

Abdülhamid'in devlet idaresini bizzat ele alarak idare ettiği 1878-1908 arası dönemde, Tanzimat döneminde hazırlanan ve oluşturulan eğitim projelerin vücut bulmaya başlamıştır. Dönemin en önemli hedefi, eğitimi taşra sathında da yaygınlaştırmak olmuştur. Bu bağlamda öncelikle vilayetlerde maarif idareleri kurularak eğitim teşkilatın İstanbul dışında yayılmaya başlamıştır. İlköğretimde sıbyan mekteplerinin yerini almayı hedefleyen ibtidailerle birlikte usul-i cedide ülke çapında uygulanmaya başlamış, rüşdiyeler sayı olarak artmaya devam etmiştir. Ortaöğretimde ise Maarif Nizamnamesinde kurulması hedeflenen ancak sınırlı sayıda açılan idadiler bu dönemde ülke sathına yayılarak dönemin zirve eğitim kurum olmuştur. Devletin hem bürokrat ve

memur ihtiyacını karşılama hem de yüksekokullara öğrenci hazırlama amacı taşıyan idadiler II. Abdülhamid döneminin eğitim sisteminde sembol halini almıştır. Mesleki eğitimin de hızla yaygınlaştığı bu dönemde artan öğretmen ihtiyacını karşılamak için taşrada pek çok öğretmen okulu açılmıştır. Islahhaneler sanayi mekteplerine dönüştüğü gibi zirai politikaların yansıması olarak İstanbul ve vilayetlerde ziraat mektepleri, çoban mektebi, bağcılık mektebi gibi okullar açılmıştır. Tanzimat döneminde açılan ancak aralıklı olarak kısa süreli bir varlık gösteren Darülfünun bu dönemde kalıcı olarak tekrar kurulmuştur. Yükseköğretimde Darülfünun'un yanı sıra Mülkiye geliştirilerek özel önem verilen bir okul halini almış, Hukuk Mektebi, Mülkiye Baytar Mektebi, Ticaret Mektebi gibi çeşitli yüksekokullar açılmıştır. Hususi mekteplerin de yaygınlaştığı bu dönemde özel amaçlı mesleki eğitim kurumları yaygınlaşmaya başlamıştır

II. Meşrutiyet Dönemi'nde (1908-1918) kızlar için önce idadi daha sonra ise darülfünun açılmıştır. Öğretmen yetiştirilmesinin gelişimi konusunda çalışmalar yapılmış, ilk kez öğretmen örgütleri kurulmuş ve eğitimle ilgili dergiler çıkarılmıştır. Yeni meslek okullarının açıldığı bu dönemde mevcut erkek ve kız sanayi mektepleri de geliştirilmiştir. Ayrıca 1914 yılında İstanbul'da Çırak Mektepleri açılmıştır.

1876

Fenn-i Resim ve Mimari Mektebi

Fenn-i Resim ve Mimari Mektebi, sivil alanda muhendis ve mimar yetiştirmek amacıyla 1876'da açılmıştır. Okul, Topkapı Sarayı'nda bulunan eski Şehzadegan Mektebi'nin devamı niteliğindedir. II. Abdülhamid döneminde açılan ilk okullardan biri olan Fenn-i Resim ve Mimari Mektebine kurucu müdür olarak Mösyö Gilme Fenn-i Mimari öğretmeni olarak da mösyö Çingırya atanmıştır. Türkçe olarak yapılan derslere rüşdiye ve idadi öğrencileri rağbet göstermiştir.

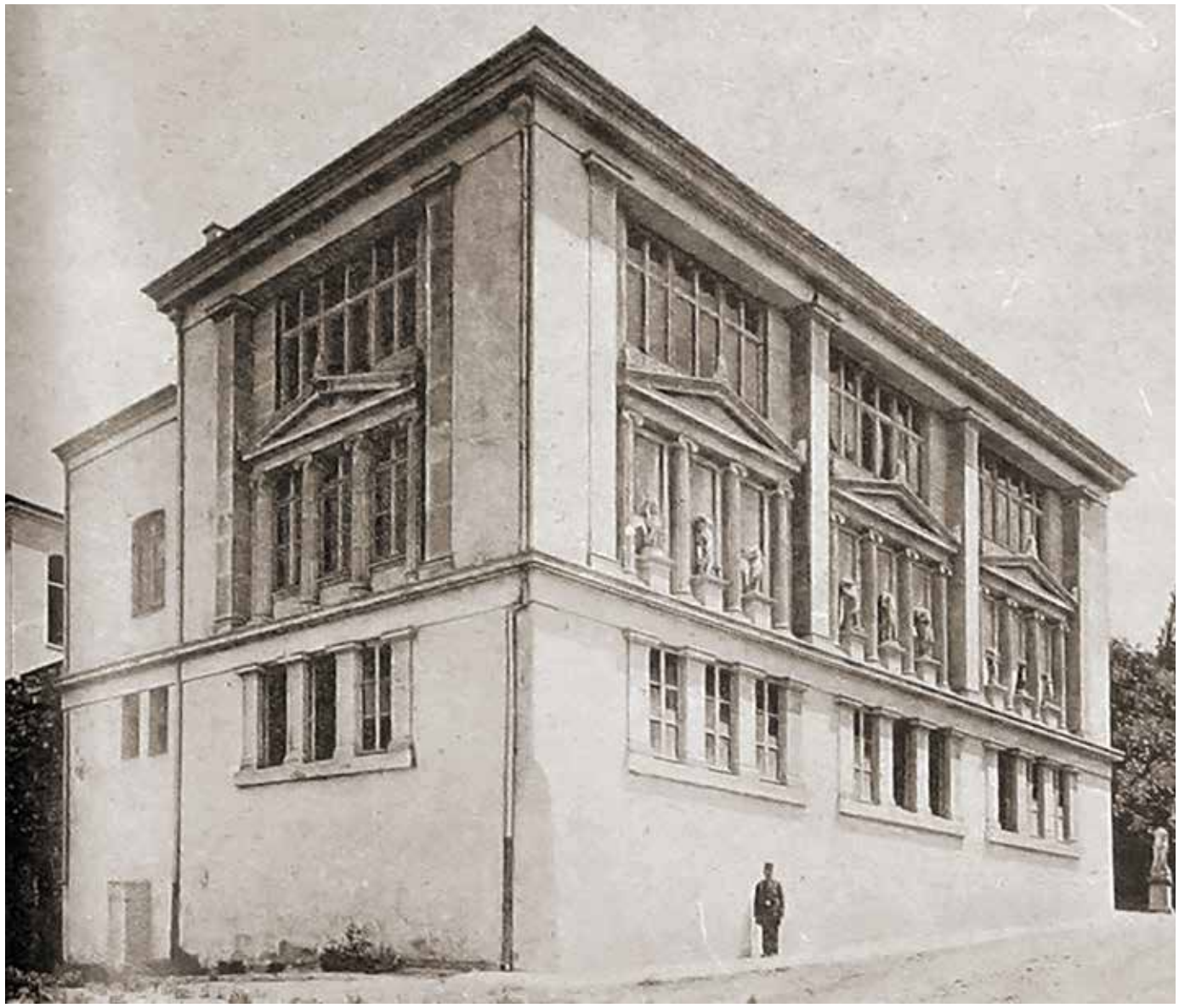

Fenn-i Resim ve Mimari Mektebi

1881

Edirne Ziraat Mektebi

1 Ağustos 1881'de Edirne Hamidiye Ziraat Mektebi ve Numune Çiftliği kurulmuştur. Ancak tahsisatsızlık ve hoca yetersizliği sebebiyle açılışından üç yıl sonra kapanmıştır.

Edirne Ziraat Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1881

Üsküdar Kız Sanayi Mektebi

1878'de Ahmet Vefik Paşa tarafından açılan Üsküdar Kız Mektebi, 1881'de Kız sanayi Mektebine dönüştürülmüştür. Okulda eğitim-öğretim, öğleye kadar teorik dersler, öğleden sonra ise atölyelerdeki sanat dersleri şeklinde yapılmıştır. Okulun programında el örgüleri, çorap, halı ve yün örgüsü gibi uygulamalı dersler de yer almıştır. 1913 yılında Dersaadet Kız Sanayi Mektebiyle birleşen okul, 1914 yılında Üsküdar'da yeniden açılmış ve adı Mithatpaşa Kız Sanayi Mektebi olarak değiştirilmiştir. Okul günümüzde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Üsküdar Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu lisesi olarak tarihi varlığını devam ettirmektedir.

Kız Sanâyi Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

Üsküdar Kız Sanâyi Mektebi Talebeleri
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1882

Sanâyi-i Nefîse Mektebi

Sanâyi-i Nefîse Mektebi, 1882'de İstanbul'da kurulmuştur. Başlangıçta Ticaret Nezareti'ne bağlı bir kurum iken 1886'da Maarif Nezareti'ne bağlanmıştır. Okulda resim, heykeltıraşlık, mimarlık ve hakkaklık ile sanat dersleri okutulmuştur. Okul, 1916'da Cağaloğlu'nda bulunan Lisan Mektebi binasına nakledildikten sonra 1920'de Şehzadebaşı'ndaki bir binaya, ardından, Divanyolu'nda "Gedikler Kâhyası Salih Efendi Konağı" adıyla bilinen, şimdiki Sıhhiye Müzesi binasına taşınmıştır. 1921'de tekrar Lisan Mektebi binasına dönen okul, kız öğrenciler için 1914'te İnâs Sanâyi-i Nefîse Mektebi adıyla Zeynep Hanım Konağı'nda hizmete girmiştir. 1926'da Fındıklı'daki eski Meclis-i Mebûsân binası (Cemile Sultan Sarayı) tahsis edilmiştir. 1927'de mektebin ismi önce "Sanâyi-i Nefîse Akademisi" olarak değişse de zamanla Güzel Sanatlar Akademisi adını almış, 1982'den itibaren ise Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi adıyla eğitime devam etmektedir.

Sanâyi-i Nefîse Mektebi

Sanâyi-i Nefîse Mektebi Talebe ve Hocaları

Sanâyi-i Nefise Mektebi Talebe ve Hocaları

1883

Hamidiye Ticaret Mektebi

Ülkede ticaretin gelişmesi ve Müslümanların ticari hayatta etkili olması için, II. Abdülhamid'in himayesinde "Hamidiye" adıyla 1883'te İstanbul'da açılmıştır. Ticaret ve Nafia Nezaretine bağlı olan Ticaret Mektebi, bir eğitim kurumu olması hasebiyle bir süre sonra padişahın emriyle Maarif Nezaretine bağlanmıştır Eğitim süresi dört yıl olan okul, ilk iki yılı idadi son iki yılı fenni sınıflar olmak üzere iki kısımdan oluşmuştur. İlk mezunlarını 1887'de veren Hamidiye Ticaret Mektebi bir süre sonra kapanmıştır. 1895'te tekrar açılan okulun öğrenim süresi üç yıla düşürülmüştür. Okul varlığını cumhuriyet döneminde de İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi adıyla sürdürmüştür. Günümüzde Marmara Üniversitesi, tarihi devamlılık anlayışı doğrultusunda Hamidiye Ticaret Mektebinin devamı olarak kabul edilmekte olup Ticaret Mektebinin Sultanahmet'teki tarihi binası Marmara Üniversitesi tarafından kullanılmaktadır.

Hamidiye Ticaret Mektebi

1883

Hendese-i Mülkiye Mektebi

Ülkenin sivil teknik eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla Mühendishane-i Berrî-i Hümâyuna bağlı olarak 1883'te İstanbul'da açılmıştır. Öğrenim süresinin yedi yıl olan okulda; cebir, logaritma, geometri, coğrafya, Fransızca, trigonometri, analitik geometri, tasarı geometri, kimya, fizik, entegral ve diferansiyel hesap, jeoloji ve madenler, arazi ölçümü, topografya, makine, yapı işletmesi, yollar, demiryolları, sulama, su getirme, deniz ulaşımı, su makineleri, köprüler, mimari, limanlar, ekonomi, keşif hazırlanması, telgraf, elektrik, tüneller ve çeşitli projelerin hazırlanması gibi dersler okutulmuştur. BaytarSultan Hamid'in yakından ilgi gösterdiği okula Avrupa'dan uzmanlar getirilmiş ve okulun öğrencileri Ramazan ayında da Yıldız Sarayına iftara çağrılarak altın hediye edilmiştir. Açıldığı tarihten 1909 yılına kadar yılda ortalama 11 öğrencinin mezun olduğu okuldan çıkanlar yol ve köprü inşaatlarında, özellikle Hicaz Demiryolu inşaatında mühendis olarak çalışmışlardır. 1909'da Hendese-i Mülkiyye Mektebi Nâfia Nezâreti'ne bağlanmış ve Mühendis Mekteb-i Âlîsi adını aldı. Okulun Halıcıoğlundaki tarihi binası günümüzde Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Haliç Yerleşkesi olarak kullanılmaktadır.

Hendese-i Mülkiye Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1883

Lisan Mektebi

II. Abdülhamid döneminin ilk yıllarında, yabancı dilde okuyup yazacak kadrolar yetiştirmek için İstanbul'da dört yıllık bir dil okulu açılması kararlaştırılmıştır. Bu okulla ilgili hazırlanan nizamnamede, Maarif Nezaretine bağlı olup öğrenim süresi dört yıl

olarak belirlenmiştir. Burada tahsil görecek öğrenciler, ders programında bulunan Arapça, Rumca, Ermenice, Slavca, Fransızca, İngilizce, Almanca ve Rusça dillerinden Arapça ve Fransızcayı mecburi diğer dillerden birisini seçmeli olarak öğreneceklerdir dış işlerinde çalışan memurlara yabancı dil öğretmek ve mütercim yetiştirmek amacıyla kurulan Lisan mektebi 1883 yılında İstanbul Cağaloğlu'nda eğitime başlamıştır. Lisan Mektebinde Fransızca gramer ve tercümeleri, konuşma ve yazma başta olmak üzere tarih, coğrafya, edebiyat, kamu yönetimi, uluslararası anlaşmalar, devletler hukuku, ekonomi gibi dersler de programında yer almıştır. Lisans Mektebi 1892 yılında kapatılmış, yerine Mekteb-i Ali-i Diplomasi adlı yeni bir okul açılması düşünülmüşse bundan daha sonra vazgeçilmiştir. Lisan Mektebinin binası daha sonra çeşitli eğitim kurumları tarafından kullanılmış olup günümüzde Cağaloğlu Geleneksel Türk Sanatları Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi tarafından kullanılmaktadır

Lisan Mektebi

1887

Numune Bağı ve Aşı Âmelîyat Mektebi

Ülkede yayılmaya başlayan ve bağlara zarar veren hastalıkların zararlı etkilerini önlemek ve bağcılığın gelişimi için Bağ ve aşı Ameliyatı Mektepleri açılmıştır. Bunlardan ilki 1887 yılında İstanbul Göztepe'de kurulan "Numune Bağı ve Aşı Ameliyat" mektebidir. Bu okul, Avrupa'dan getirilen uzman Ekerlen idaresi altında faaliyetlerini sürdürmüştür. Okulda, bağcılara ve bağ meraklılarına mevsimine göre bağcılıkla ilgili yapılacak işler, çeşitli uygulamalar ve konferanslar verilmiştir.

1888

Bursa Harir Darüttalimi

Türkiye'de bilimsel anlamda ipekböcekçiliği eğitiminin verildiği ilk yer olan Harir Darüttalimi 14 Nisan 1888'de Bursa'da açılmıştır. Mektebin kurucu müdürü Kevork Torkomyan'dır. Torkomyan Efendi, ipekböcekçiliği eğitimi üzerine bir de kitap hazırlamıştır. Sericicole Institut adıyla da anılan Harir Darüttallimi'nin mali desteğini Düyun-ı Umumiye İdaresi sağlamıştır. Okulda eğitim-öğretim faaliyetleri iki şekilde gerçekleşmiştir. Birincisi, imtihanla alınan tam zamanlı öğrencilere iki yıllık eğitim verilmesi, ikincisi ise pastör usulü üzerine ipekböcekçiliği yapanlara Nisan-Mayıs ve Eylül-Ekim aylarında verilen yarı zamanlı program şeklinde olmuştur. İki yıllık eğitim alanlara mektepten çıkarken şahadetname, yarı zamanlılara ise tasdikname verilmiştir. Teorik ve uygulamalı eğitimin yapıldığı okulda, teorik dersler genellikle böcekçilik konularıyla ilgili olup, uygulamalı derslerde ise bir miktar ipekböceği tohumunun okulda beslenmesi ve mikroskop (hurdebin) kullanımıyla özellikleri işlenmiştir. Açıldıktan sonra rağbet gören Harir Darüttalimine ülkenin pek çok bölgesinden öğrenci gelerek eğitim almış ve mezun olmuştur. Okuldan mezun olanların yoğun mesaileri ve gayretleriyle pastör usulüyle yetiştirdikleri böcek tohumları Rusya, İran, Türkistan, Bulgaristan, Yunanistan gibi ülkelere gönderilerek her yıl çok sayıda yerli harir tohumu ihraç edilmiştir. Bursa Harir Darüttalimi, Düyun-ı Umumiye İdaresinin 1926'da kaldırılmasından sonra ipekböcekçiliği mektebi ismiyle çalışmalarına devam etmiş ve Ziraat Vekâletine bağlanmıştır. 1930 yılında ipekböcekçiliği enstitüsüne dönüştürülen okul, 1971 yılında ipekböcekçiliği araştırma enstitüsü olarak yeniden düzenlenmiş ve varlığını 1976 yılına kadar devam ettirmiştir.

Bursa İpekçilik Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1889

Mülkiye Baytar Mektebi

Ülkedeki baytar ihtiyacını karşılamak için 1889'da İstanbul'da Baytar Mektebi kurulmuştur. 4 yıllık öğrenim süresi olan okulun kuruluşunda müstakil binası olmadığı için öğrencileri iki sene Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiyede gündüzlü, iki sene de Halkalı Ziraat Mektebinde yatılı olmak üzere dört yıllık teorik ve pratik eğitim almaları kararlaştırılmıştır. 1894'te Kadırga'da bir bina tutulunca Halkalı Ziraat mektebine gelen baytar mektebi öğrencileri, oraya nakledilmiştir. Böylece Mülkiye Baytar Mektebi 4 yıllık yatılı bir müstakil okul halini almıştır. Okulun kuruluş yıllarındaki mezunları arasında milli şair Mehmet Akif de bulunmaktadır. I. Dünya Savaşında kapatılan okul, 1921'de askeri ve mülki baytar mektepleri birleştirilince adı Baytar Mekteb-i Âlisi'ne çevrilmiştir. Cumhuriyet döneminde Ankara'da Baytar Enstitüsü yapılınca Ankara'ya nakledilen okul, modern veterinerlik eğitiminin Türkiye'ye girip yerleşmesinde öncü bir rol oynamıştır.

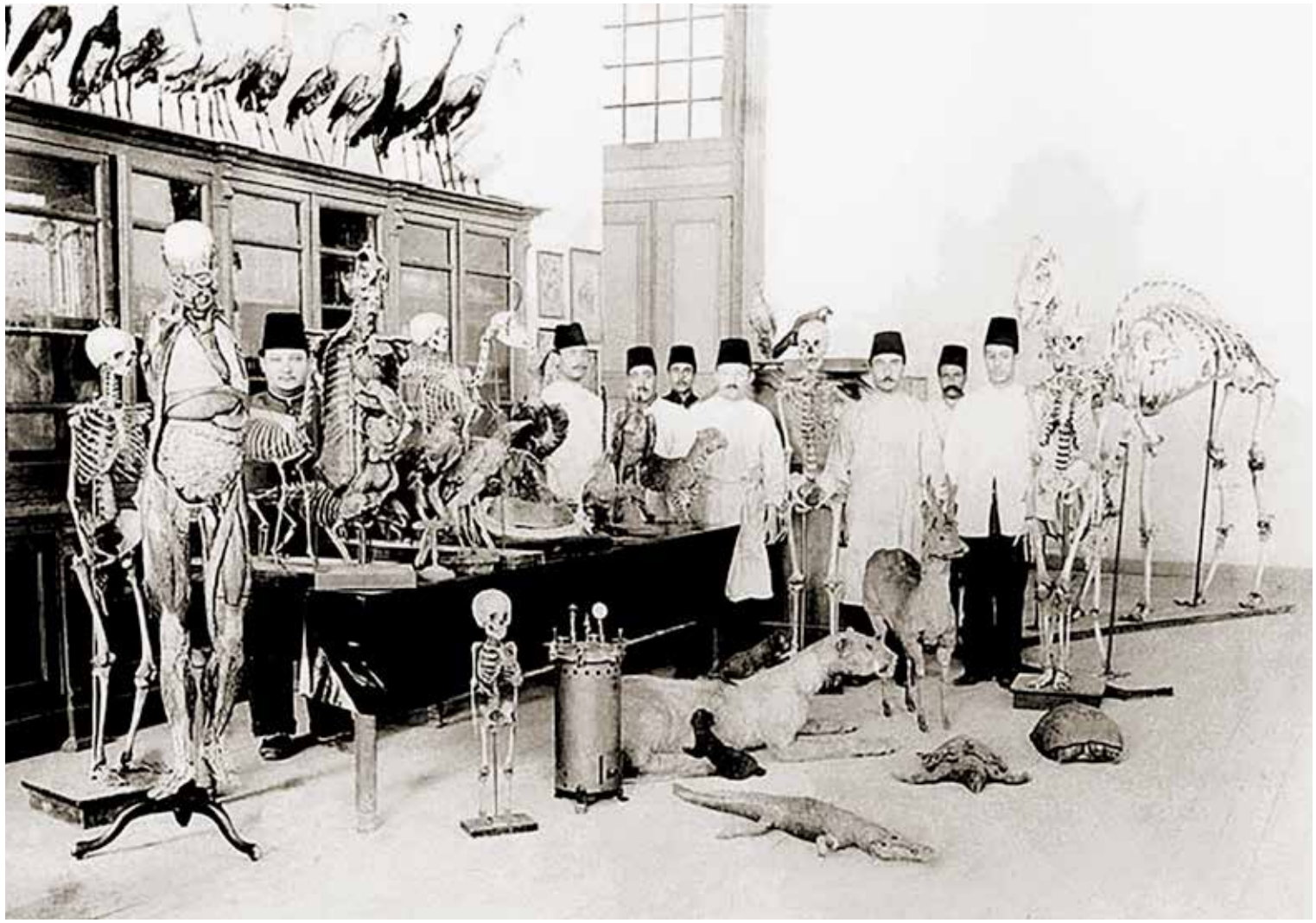

Mülkiye Baytar Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Arşivi

1891

İzmir Hamidiye Sanâyi Mektebi

1891'de, Hamidiye Sanâyi Mektebi adı altında eğitime başlayan okulun tarihçesi 1868'de kimsesiz çocuklara kunduracılık, çorap, fanilacılık ve marangozluk gibi beceri eğitiminin yanı sıra, imlâ, hesap ve dini bilgilerin verilmesi amacıyla açılmış olan İzmir Islahhânesi'ne dayanmaktadır. II. Abdülhamit Dönemi'nde saraya davet edilen okul, Sanâyi-i Madalyası ile ödüllendirilmiş ve Hamidiye Sanayi Mektebi adını almıştır. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte İzmir Sanatlar Mektebi olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam eden okul, 1974-1975 eğitim-öğretim yılından itibaren "Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi", günümüzde ise Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

İzmir Sanâyi-i Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

İzmir Sanâyi-i Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

İzmir Sanâyi-i Mektebi Öğrencileri Yemekte
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

İzmir Sanâyi-i Mektebi Öğrenciler törende
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

İzmir Sanatlar Mektebi
Mittahpaşa MTAL Arşivi

İzmir Sanatlar Mektebi Öğrencileri
Mittahpaşa MTAL arşivi

1891

Hüdâvendigâr Hamidiye Ziraat Ameliyat Mektebi

Hüdavendigar Hamidiye Ziraat Ameliyat Mektebi, Bursa'ya 8,5 km mesafede, Mudanya yolu üzerindeki Karaman köyünde 1891 yılında açılmıştır. Okulun kuruluş amacı "Hüdavendigar Vilayeti dahilinde bulunan çiftlik, bağ, bahçe ve tarla sahipleri velhasıl ziraatla uğraşan kimselerin çocuklarına ziraatı fenni usullerle doğrudan doğruya talim ettirerek çiftçi yetiştirmek" olarak belirtilmiştir. Bursa ovasının en iyi yerlerinden birinde kurulan okul, binası dışında 956 dönüm araziyi içerisinde barındırmıştır. Okulun yanında bir de numune çiftliği bulunmaktadır. Okulun bünyesindeki çiftliğe bazı hayvanlar peyderpey tedarik edilmiş ve uygulamalı ziraatla ilgili Avrupa'dan bir hayli makine getirilmiştir. Ücretsiz ve yatılı olarak üç yıllık eğitimi kapsayan okul, üç sınıftan ve tamamı çiftçi çocuğu olan 60 kişiden oluşmuştur. Ziraat mektebine bağlı olarak ayrı bir bina içerisinde "Harir Darüttahsili" adlı böcekçilik bölümü açılmıştır. 1901'da açılan bu binada ziraat mektebi talebesine böcekçilik üzerine teorik ve uygulamalı bilgiler verilmiştir. Ziraat mektebi ve kendisine bağlı olan numune çiftliğinde, ulum-ı diniye, ulum-ı tabiiye, riyaziye dışında fenn-i ziraatin teorik kısmı yani ziraat-ı umumiye ve hususiye, meyvecilik, bağcılık, sebzecilik, muhasebe-i ziraat, inşaat ve hendese-i ziraiye, ziraiye, mevaşi, baytari-i umumi, böcekçilik, sütçülük, arıcılık gibi zirai sanayiyle ilgili dersler teorik olarak işlenerek çiftlik ve arazisinde uygulamalı olarak öğretilmiştir. Okul varlığını cumhuriyet döneminde de devam ettirmiş, 1949'da Bursa Bölge Ziraat Okulu, 1967'de Ziraat Meslek Okulu, 1980'den sonra Ziraat Meslek Lisesi, 2007'de ise Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Bursa Ziraat Teknik Lisesi ve Tarım Meslek Lisesi adını almıştır. II. Abdülhamid döneminin Hüdavendigar Hamidiye Ziraat Ameliyat Mektebi günümüzde, o dönemde inşa edilen, yerinde ve ana binası ayakta, kuruluş amacına uygun olarak bugün "Hamidiye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" adıyla eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir. Okul, II. Abdülhamid döneminde inşa edilen ziraat mektepleri içerisinde günümüze kadar tarihi varlığını devam ettiren tek okul olma özelliğiyle Türk eğitim tarihinde ayrı bir yere sahiptir.

Nazarî ve Âmeli Hüdâvendigâr Hamîdiye Ziraat Mektebi Hoca ve Talebesi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

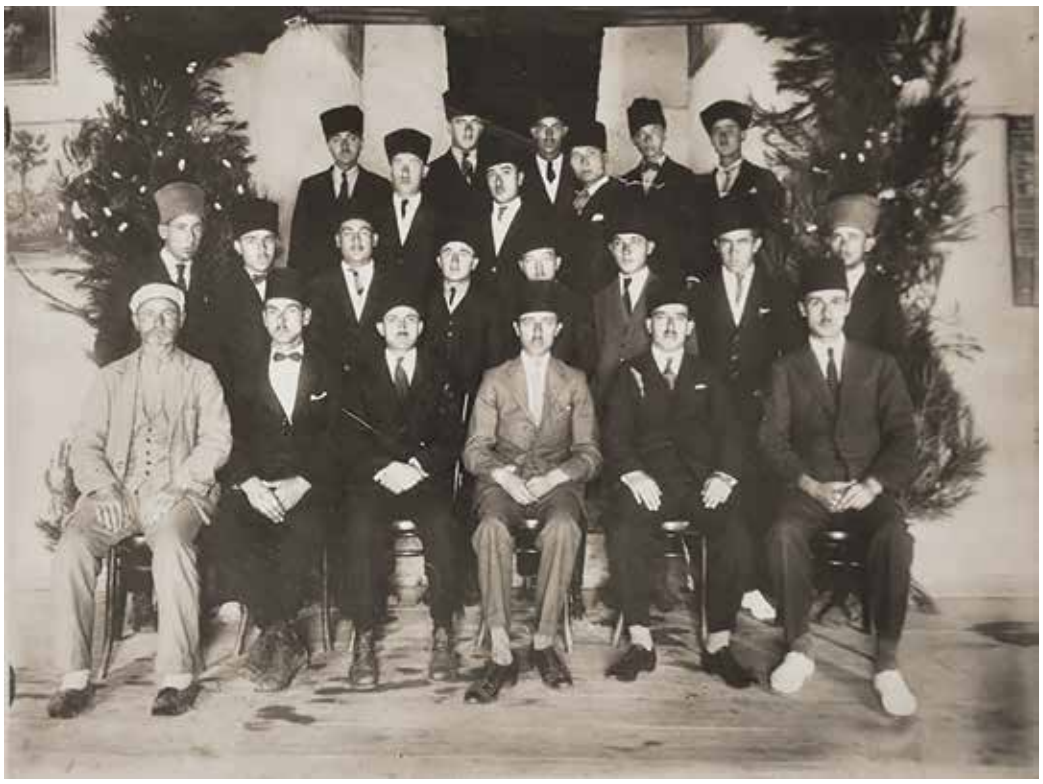

Nazarî ve Âmeli Hüdâvendigâr Hamîdiye Ziraat Mektebi Mezunları - 1923
Hamidiye MTAL Arşivi

Nazarî ve Âmeli Hüdâvendigâr Hamîdiye Ziraat Mektebi Hocaları
1900'lü yıllar
Hamidiye MTAL Arşivi

Nazarî ve Âmeli Hüdâvendigâr Hamîdiye Ziraat Mektebi Hoca ve Talebesi
1900'lü yıllar
Hamidiye MTAL Arşivi

Nazarî ve Âmeli Hüdâvendigâr Hamîdiye Ziraat Mektebi 1900'lı yıllar
Hamidiye MTAL Arşivi

Nazarî ve Âmeli Hüdâvendigâr HamîdiyeZiraat Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

Halkalı Ziraat Mektebi / İ.Ü. Nadir Eserler kütüphanesi Yıldız Albümü

1892

Halkalı Ziraat Mektebi

Halkalı Ziraat Mektebi 1892 yılında İstanbul'da açılmıştır. İdadi mezunlarının kabul edildiği okulda, 4 yıllık yüksek ziraat eğitimi yapılmıştır. Okulun bünyesinde bir süre ormancılık eğitimi de verilmiştir. Teorik ve uygulamalı eğitimin bir arada olduğu ve büyük bir çiftliğe sahip olan okulda, öğrencilerin işleri yerinde görmesi ve öğrenmesi için gerekli malzeme ve altyapı hazırlanmıştır. Okulun öğrencileri ödüller, nakdi mükâfat ve yurtdışı burslarıyla teşvik edilmiş ve muallimleri de bizzat II. Abdülhamid tarafından nişanlarla taltif ve teşvik edilmiştir. Uzun yıllar ziraat eğitiminin verildiği bir yüksekokul olan Halkalı Ziraat Mektebi 1928'de kapatılmış ve öğrencileri İstanbul'daki Yüksek Orman Mektebi'ne nakledilmiştir. 1933'te ise Ankara'da açılan Yüksek Ziraat Enstitüsü'ne bağlı bir fakülte olarak hizmet vermeye başlamıştır. Okulun binası 1930'dan sonra Halkalı Ziraat Mektebi ismiyle 3 yıl süreli orta dereceli meslek okulu olarak eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmiştir. Okul, 2001-2005 yılları arasında Zirai Üretim İşletmesi ve Peyzaj Meslek Lisesi olarak faaliyetlerini sürdürmüş ancak 2005'te kapatılmıştır. Günümüzde 357 dönümlük arazi üzerinde bulunan okul binası, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi tarafından kullanılmaktadır.

Halkalı Ziraat Mektebi Öğrencileri
İ.Ü. Nadir Eserler kütüphanesi Yıldız Albümü

Halkalı Ziraat Mektebi Öğrencileri
İ.Ü. Nadir Eserler kütüphanesi Yıldız Albümü

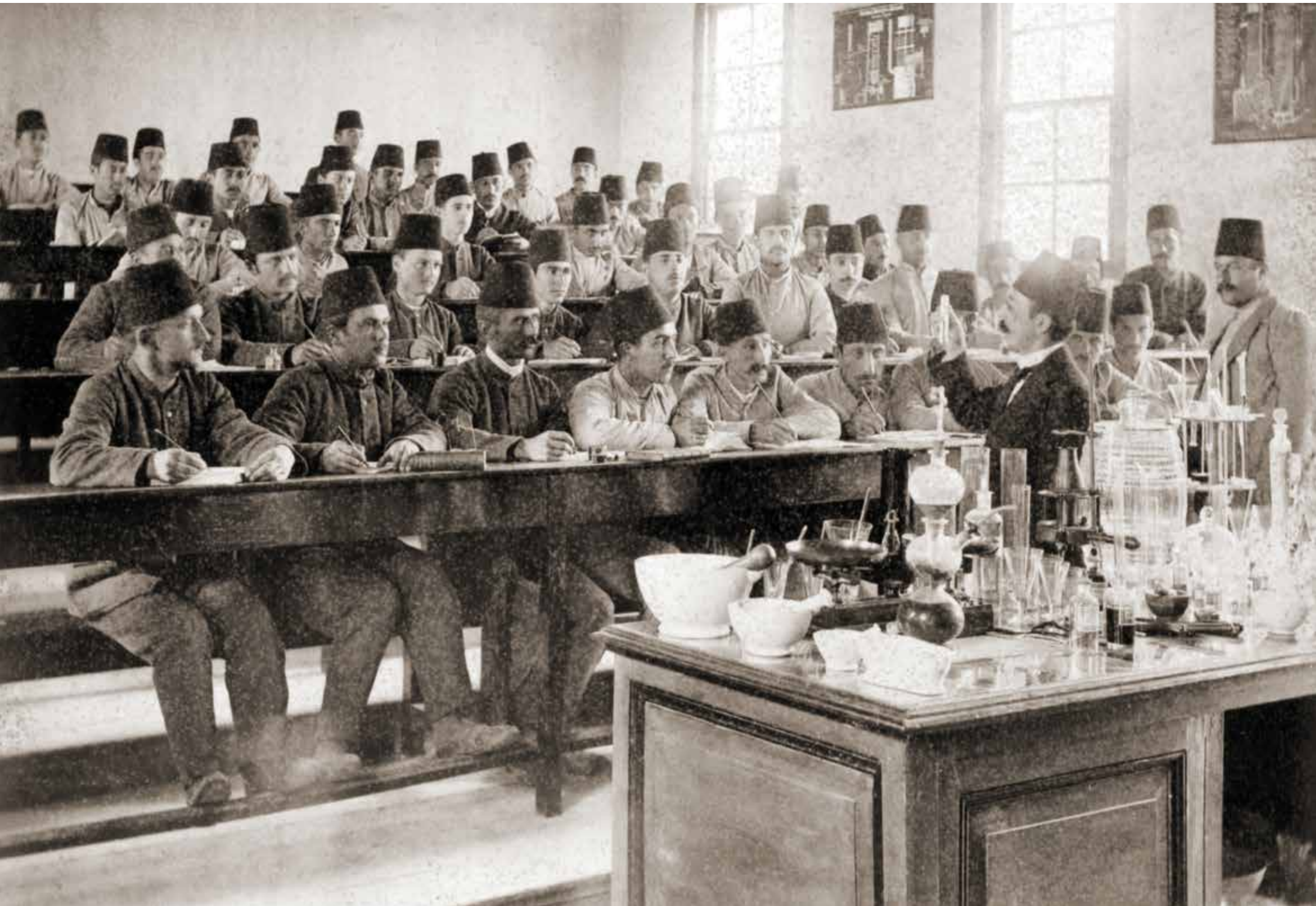

1892

Aşı Memurları Mektebi

1892'de İstanbul'da çiçek hastalığı aşısının uygulanması amacıyla Aşı Memurları Mektebi açılmıştır. Mektebin kurumsallaşması 1912'dir. Bu tarihlerde Meclis-i Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i Umûmi tarafından Telkihhane (Çiçek Aşısı Üretim Merkezi) binası içerisinde açılan Sıhhiye Çavuşu Mektebi bu isimle bir yıl eğitim vermiştir. Okulun ismi daha sonra, Küçük Sıhhiye Memurları Mektebi'ne çevrilmiştir. Okulda eğitim ve öğretim faaliyeti 1920'ye kadar devam etmiş okul aynı yıl kapatılmıştır.

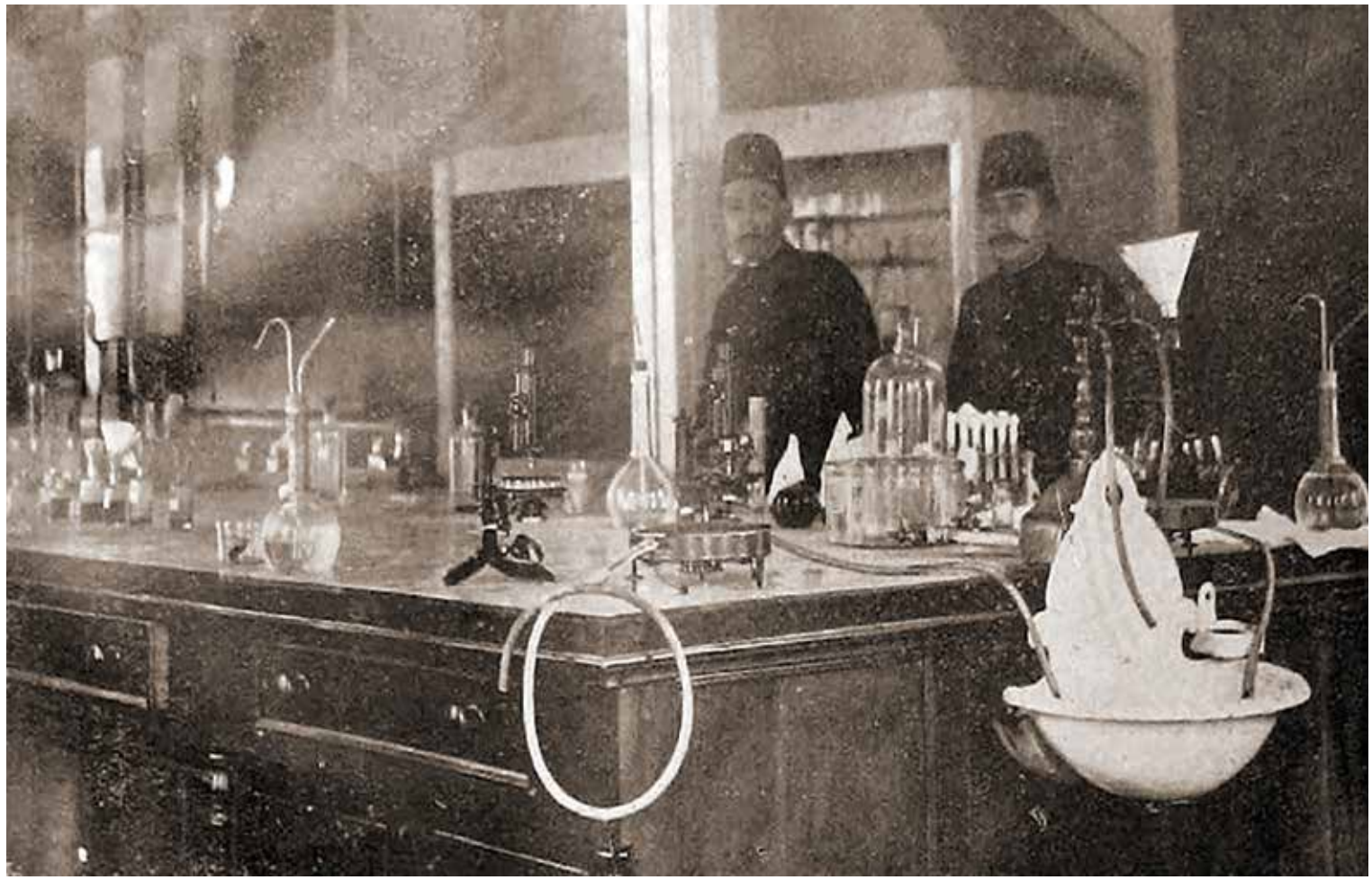

Aşı Memurları Mektebi

1895

Edirne Hamidiye Sanâyi Mektebi

1895 yılında Edirne'de açılan okulda, teorik derslerin yanı sıra okulda kunduracılık, marangozluk, seccade ve halıcılık, terzilik gibi sanat dallarında eğitim verilmiştir. Balkan Savaşlarında Hastane, Bulgar işgalinde Belediye binası olarak kullanılan okul, daha sonra Mıntıka Sanat Mektebi adını almıştır. Okulu 24 Aralık 1930'da Atatürk ziyaret etmiştir. 1940'da Milli Eğitim Bakanlığına bağlanan okul, zaman içerisinde Erkek Sanat Okulu, Endüstri Meslek Lisesi ve Teknik Lise olarak adlandırılmıştır. Günümüzde Edirne Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini devam ettirmektedir.

Edirne Sanâyi Mektebi
Edirne Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

1896

Sivas Hamidiye Sanâyi Mektebi

Sivas´ta ilk Sanâyi Mektebi 1896'da açılmıştır. Marangozculuk, demircilik, kunduracılık dallarında tedrisat gören Sanâyi Mektebi, 1939'da Bölge Sanat Okulu olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir.

Sivas Hamidiye Mektebi Talebeleri Kundurahane

Sivas Hamidiye Mektebi Talebeleri Terzihane

Sivas Hamidiye Mektebi Talebeleri Marangozhane

1899

Bursa Hamidiye Sanâyi Mektebi

Tanzimat döneminde açılan ve II. Abdülhamid döneminde de faaliyetlerini devam ettiren Islahhane, 1899 yılında, yeni binası tesis edilerek sanayi mektebine dönüştürülmüştür. Okulun resmi açılışı, II. Abdülhamid'in doğum yıldönümünde gerçekleştirilmiştir. Sanayi öğretiminin esas alınacağının belirtildiği okula padişahın isminin verilmesi uygun görülmüş ve "Bursa Hamidiye Sanayi Mektebi" olarak adlandırılmıştır. Bursa Hamidiye Sanayi Mektebi bünyesinde, bir meslek okulu olma özelliğiyle teorik ve uygulamalı sanat dersleri bir arada yürütülmüştür. Teorik dersler muallimler, uygulamalı sanat eğitimi ise okulda görev yapan esnaf ve ustalar tarafından gerçekleştirilmiştir Öğrencilerin mesleki eğitim kazanmaları için de atölyelerde Terzilik, Kunduracılık, Marangozluk, Terzilik, Mücellidlik, Demircilik ve Mızıka sanatları öğretilmiştir. İtalya'dan getirilen Mösyö Pasaro mızıka muallimliğine görevlendirilmiştir. Pasaro'nun çalışmalarıyla bando mızıka takımı kurulmuş ve sosyal etkinliklerde faaliyet göstermiştir. Balkan ve Birinci dünya Savaşları okulun gelişimini olumsuz etkilemiş ve okul, fabrika haline dönüşerek ordu için gerekli olan nakliye arabaları üretilmiştir. Mütareke döneminde ise kadrosu ve öğrencileri, Milli Mücadeleye katılmak için Anadolu'ya gitmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra tekrar faaliyete geçen okulun programı ve binaları yenilenmiştir. Okulun idaresi 1927 yılında Maarif Vekâletine geçmiş ve 1931'de Mıntıka Sanat mektebine dönüştürülmüştür. Bugün Tophane Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adını taşıyan okul, Osmanlı Türkiye'sinden Cumhuriyet Türkiye'sine tevarüs eden bir mesleki eğitim kurumu olarak varlığını devam ettirmektedir.

Bursa Sanâyi Mektebi
Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Arşivi

Bursa Sanâyi Mektebi Marangoz Atölyesi - 1910'lar
Bursa Tophane Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

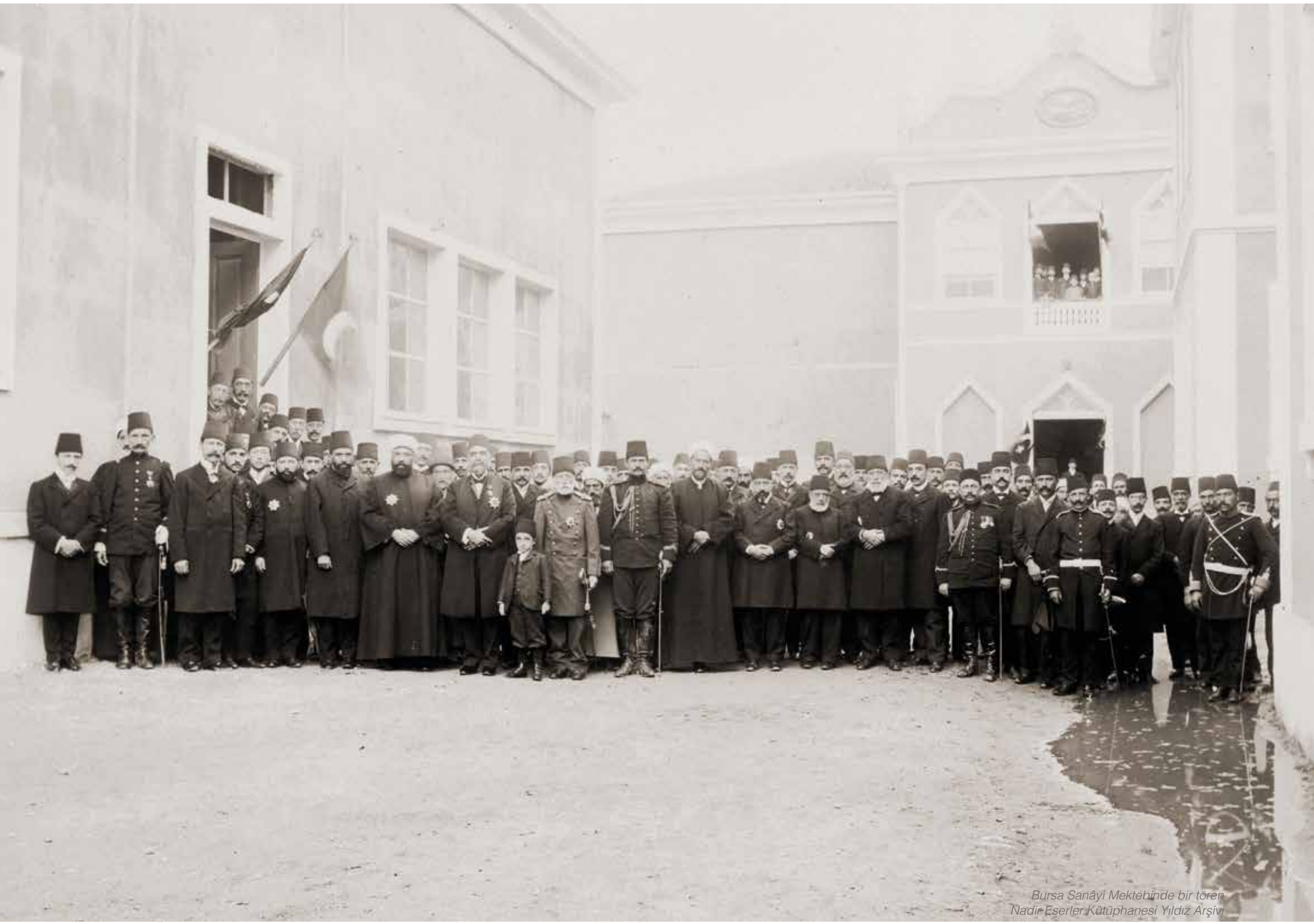

Bursa Sanâyi Mektebinde bir tören
Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Arşivi

Bursa Sanâyi Mektebi Hocaları 1910'lar
Bursa Tophane Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Bursa Sanâyi Mektebinde Marangoz Alölyesi
Bursa Tophane Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Bursa Sanâyi Mektebinde Hoca ve Talebesi
Bursa Tophane Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Okul Mızıka Takımı - 1932
Bursa Tophane MTAL Arşivi

1901

Konya Sanâyi Mektebi

Konya Sanayi Mektebi 1901'de açılmıştır. Okulun amacı fakir ve kimsesiz çocukları himaye ederek onlara sanat konularında bilgiler verip meslek sahibi yapmaktı. Aynı zamanda şehrin sanayisinin gelişime katkı sağlayarak teknik eleman ihtiyacının karşılanması amaçlanmıştır. 3 yıllık bir öğrenim süresine sahip olan okulda derslerin esasını meslek dersleri oluşturmuş ancak rüşdiyenin üzerinde teorik dersler de yer almıştır. Okulun öğrencileri sabah iki saat teorik ders gördükten sonra atölyelerde altı saat uygulamalı sanat derslerini işlemişlerdir. Konya Sanayi Mektebi, cumhuriyet öneminde de aynı binasında Sanat Mektebi, Bölge Sanat Okulu ve Sanat Enstitüsü adıyla eğitim-öğretime devam etmiştir. 1967-1968 ders yılında okul şehrin içerisinde başka bir binaya taşınmış olup günümüzde Konya Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak varlığını devam ettirmektedir.

Konya Sanâyi Mektebi
Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Arşivi

Konya Sanâyi Mektebi
Milli Eğitim Bakanlığı Arşivi

Konya Sanâyi Mektebi
MEB Arşivi

1903

Dârülhayr-ı Âlî Mektebi

Dârülhayr-ı Âlî Mektebi, kimsesiz Müslüman çocukların korunup bakım altına alınarak eğitim verilmesi ve çeşitli mesleklerin öğretilmesi amacıyla 1903'te İstanbul Vezneciler Zeynep Hanım Konağı'nda açılmıştır. Sultan II. Abdülhamit, müslüman çocukların eğitim alacakları ve sanâyi mektebine geçişlerinin sağlanacağı bir mektep açılmasını istemiş, açılacak bu mektebin kuruluş ve işleyişi için yapılacak masrafları kendi hazinesinden karşılamıştır. Sultan II. Abdülhamit aynı misyona sahip bir mektebinde kız çocukları için kurulması, bu mektepte kız çocuklarına ev işlerine dair eğitim verilmesini emretmiştir. Sanayi mekteplerine hazırlık mahiyetinde bir yetimhane özelliği taşıyan okul, Tanzimat döneminde açılan ve daha sonra sanayi mekteplerine dönüşen ıslahhaneler ile II. Meşrutiyet dönemindeki darüleytamlar arasında bir nevi köprü görevi görmüştür. Ayrıca Cumhuriyet Dönemi'ndeki orta dereceli meslekî ve teknik öğretim kurumlarıyla çocuk esirgeme kurumlarının temellerinden biri olmuştur.

Darulhayr-ı Ali Mektebi
İstanbul'un 100 Sultan Abdulhamit II Eseri
Üsküdar Büyükşehir Belediyesi Yayınları

1905

Ankara Mekteb-i Sanâyi

1905'te "Mekteb-i Sanâyi" adıyla kurulmuştur. Okulun adı 1923'te "Sanâyi Mektebi" olarak değiştirilmiş, 1924-1927 yılları arasında" Ankara Sanat Mektebi" adını almıştır. 1931'de hazırlanan kanunla Konya, Kastamonu, İzmir, Aydın, Edirne, Diyarbakır, Bursa, İstanbul Sanâyi mektepleri ile birlikte Ankara Sanâyi Mektebi de Mıntıka Sanat Mektebi'ne dönüştürülmüştür. 1935'te Ankara Bölge Sanat Okulu, 1943'te Ankara Erkek Sanat Enstitüsü, 1944'te Ankara Birinci Sanat Enstitüsü adını almıştır. 1970'te bünyesinde Teknisyen Okulu, 1972'de ise "Ulus Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi" adını almıştır. Günümüzde Ulus Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Ankara Sanâyi Mektebi
Milli Eğitim Bakanlığı Arşivi

Ankara Sanâyi Mektebi Atölyeleri
Milli Eğitim Bakanlığı Arşivi

Ankara Sanâyi Mektebi Talebesi
Milli Eğitim Bakanlığı Arşivi

Ankara Sanâyi Mektebi Atölyeleri
Milli Eğitim Bakanlığı Arşivi

1909

Mûsikî Mektebi

Mûsikî Osmanî Mektebi, 1909 yılı ortalarında Topkapı Sarayı'ndaki Fatih Eczanesi'nde açılmış ve Enderun Okulunda'ki efendilerden müziğe yetenekli olanlar bu okula seçilerek eğitilmeye başlanmıştır.

Mûsikî-i Osmanî
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1910

Dârü'l-Musıkî-i Osmani Mektebi

İsmail Hakkı Bey, Mûsikî-i Osmanî Cemiyeti reisi ve müdürü olarak özel bir mûsikî okulu açmak için Maârif Nezareti'ne başvurarak izin istemiştir. Bu iznin verilmesiyle 5 Ocak 1910 tarihinde Osmanlı Devleti'nde ilk özel mûsikî okulu olma özelliğini taşıyan Darü'l Mûsikî-i Osmanî Mektebi açılmıştır. Bu okulda öğrencilerin kayıtları her dönem yapılabilmekteydi. Okulun ders günleri, cumartesi, pazartesi ve salı akşamlarıydı.

Darü'l Mûsikî-i Osmanî Mektebi, I. Dünya Savaşı'nin çıkması üzerine bir süre kapanmasına rağmen daha sonra İsmail Hakkı Bey tarafından yeniden açılmıştır. 1914 yılında faaliyetlerini Çemberlitaş'ta sürdürmeye başlamıştır.

Darul Musik-i Osmani okulu talebesi
İ..Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

موسیقی عثمانی جمعیتی

1910

Bayburt Sanâyi Mektebi

1910 yılında açılan Bayburt Sanâyi Mektebi'nde yoksul ve yetimlerden 50 çocuğa terzilik, demircilik ve marangozluk öğretilmiştir.

Bayburt Sanâyi Mektebi

1910

Maliye Memurları Mektebi

Maliye Mektebi, 1910'da Bayazıt'ta Fuat Paşa Konağı içinde bulunan Maliye Nezareti arkasında Kupon Dairesi'nde maliye alanında bilgili ve tecrübeli memurlar yetiştirmek amacıyla açılmıştır. I. Dünya Savaşı döneminde memurlarının ve öğrencilerinin askere alınmasından dolayı okul tatil edilmiştir.

Maliye Mektebi

1911

Kondüktör Mektebi 1911

Kondüktör Mektebi Nafia Nezareti tarafından mühendislere yardımcı elemanlar yetiştirmek ve devletin fen memuru ihtiyacını karşılamak amacıyla 22 Ağustos 1911'de açılmıştır. I. Dünya Savaşı sırasında kapanmayan Kondüktör Mektebi, sadece okul binasını değiştirmiştir. 1922'de okulun adı "Nafia Fen Mektebi" olmuştur.

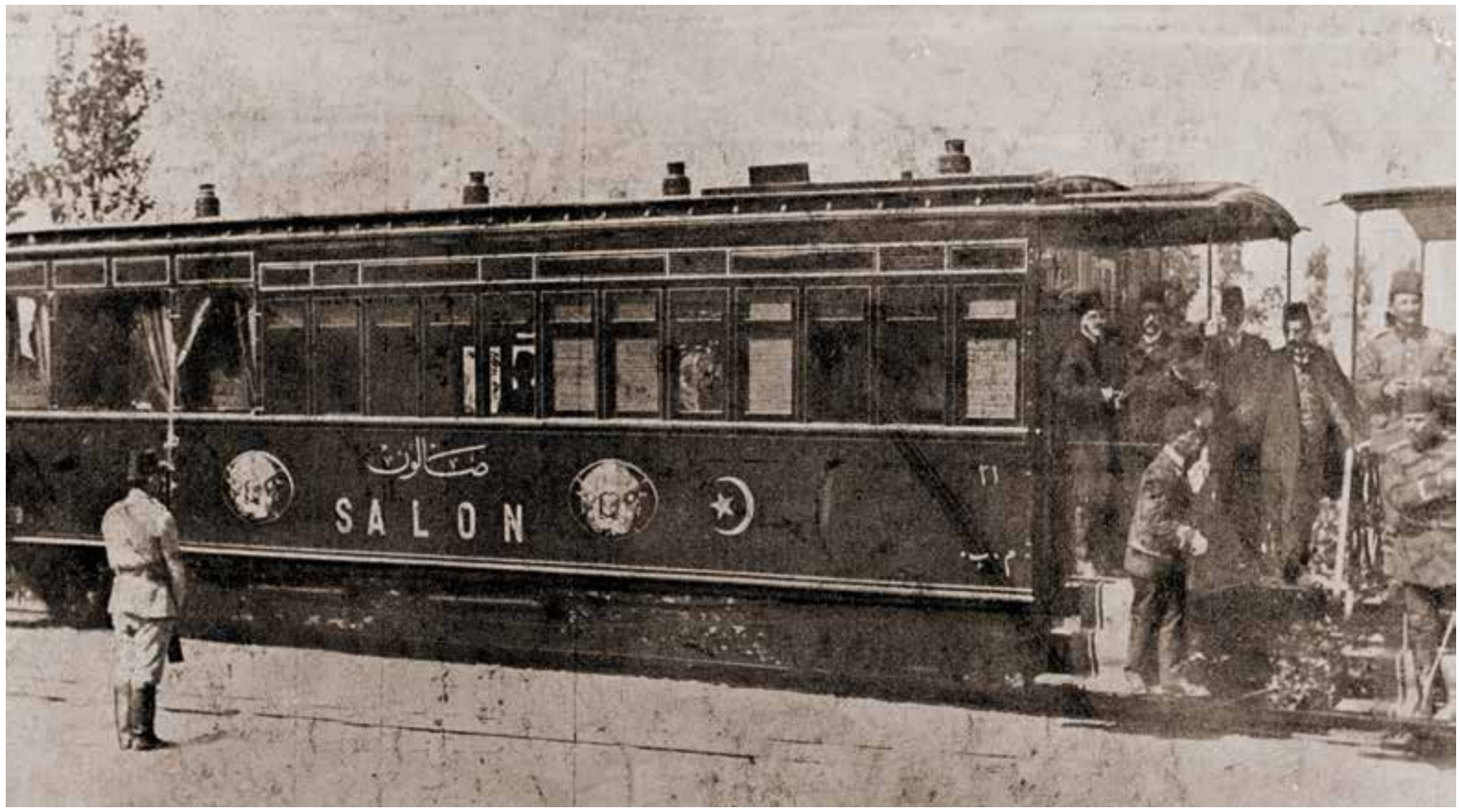

1911

İttihat ve Terakki Kız Sanâyi Mektebi

İttihat ve Terakki Kız Sanâyi Mektebi, 1911 yılında Atikalipaşa Divanyolu'nda, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Nuruosmanîye Kulübü tarafından açılmıştır.

İttihat ve Terekki Kız Sanâyi Mektebi Talebeleri

1911

Kadastro Memurları Mektebi

Kadastro Memurları Mektebi ülke sınırları içerisindeki taşınmaz malların tespit edilmesi, tespit edilen malların fen kurallarına göre haritalarının çizilmesi ve bu malların hukuki olarak sahiplerinin bulunması işlerini yapabilecek memur ihtiyacını karşılamak amacıyla 1911'de açılmıştır. Kadastro Memurları Mektebi'ni bitiren öğrenciler mezun oldukları şubelere göre devlet işlerinde maaş karşılığı görevlendirilmiştir.

1912'de okul, yüksekokul kimliğini kazanarak "Kadastro Mekteb-i Âlisi" adını almıştır. 1914'te 1. Dünya Savaşı'nda kapatılan Kadastro Mektebi Âlisi, 1925'te aynı adla Ankara'da yeniden açılmıştır. Ancak, bina yokluğu nedeniyle İstanbul'a nakledilmiştir. 1933'te Tapu ve Kadastro Tatbikat Mektebi adını almıştır. 1936'da tekrar Ankara'ya nakledilmiştir. 1946'da Tapu Kadastro Okulu adını alan okul, 1973'ten itibaren de Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi olmuştur. Okul halen eğitim-öğretim faaliyetlerine Çankaya Tapu Kadastro Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak devam etmektedir.

Kadastro Memurları Mektebi olarak kullanılan bina
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1912

Dâru't-Tâlim-i Mûsikî Okulu

Dâru't-Tâlim-i Mûsikî Okulu, Udi Fahri Kopuz ve arkadaşları tarafından 1912'de İstanbul'da kurulmuştur. Halka açık bir öğretim yeri olan Dâru't-Tâlim-i Mûsikî daha çok verdiği konserler ve doldurduğu plaklar ile Türk musikisine katkı sağlamıştır. Okul, 1931'de kapanmıştır.

Daru't Talim-i Musuki Mektebi Hocaları

1913

İnâs Sultanileri

1911 yılında İstanbul'da kızlar için açılan ilk idadi, 1913 yılında İstanbul İnas Sultanisi adını almıştır. Okul 1915 yılında Bezm-i Âlem İnas Sultanisi olarak değiştirilmiştir. Bu okulu daha sonra açılan Erenköy, Çamlıca, Kandilli İnas Sultanileri izlemiştir. Böylece kızlar, II. Meşrutiyet döneminde ortaöğrenim görme imkânına sahip olmuşlar ve İnas Sultanileri cumhuriyet dönemindeki kız liselerinin temelini oluşturmuştur.

Üsküdar İnâs Mektebi

İnas Numune Mektebi döneminde, EKL Ögrencileri
Fotoğraf Seyhun Binzet arşivi

1914

Bahri Tayyare Mektebi

Avrupa'da 1910'da havacılıkta büyük bir gelişme olmuş ve uçaklardan askeri alanda faydalanılması düşünülerek ordularda bir Hava Kuvveti kurulmasına karar verilmiştir. Osmanlı Hükümeti tarafından 1911'de Genelkurmay Başkanlığı'nda askeri havacılığın temeli olan bir teşkilat kurulmuştur. 1912 yılı başında Yeşilköy'de bir Tayyare Mektebi açılmıştır. 1914 yılının ilk yarısında; donanmanın korunması, deniz keşiflerinin yapılması ve sahillerin kontrolü maksadıyla deniz havacılığının teşkilatlandırılması ve yeni uçakların alınması yönünde çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde Bahriye Nezareti tarafından Yeşilköy'deki Havacılık Okulu'na yakın bir yerde "Bahri Teyyare Mektebi" kurulmasına karar verilmiştir.

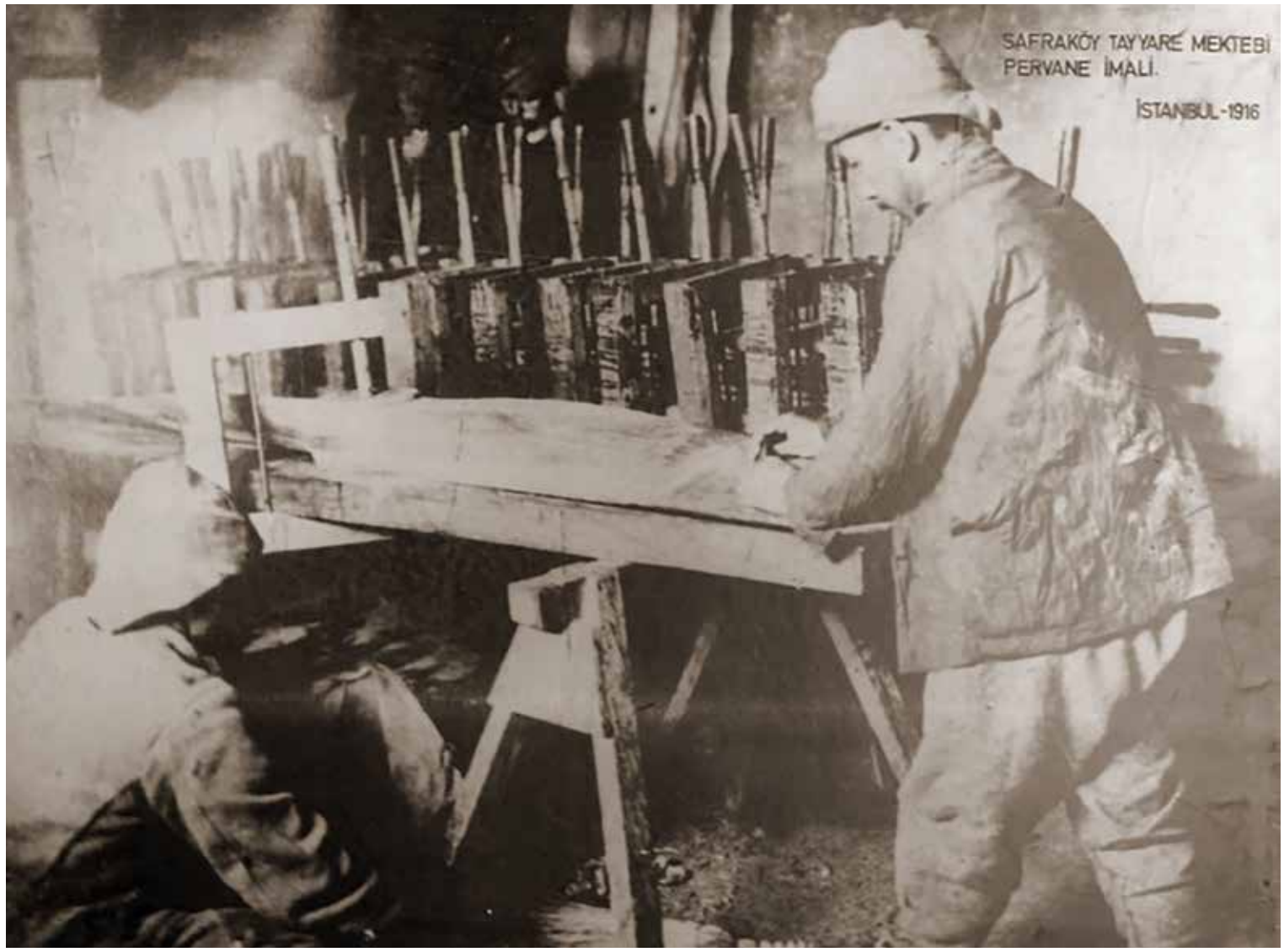

Tayyare Mektebi

1914

Dârüleytâm

"Yetimler yurdu, yetimhane" anlamına gelen Dârüleytâm, 25 Kasım 1914 tarihinde kimsesiz çocukları topluma kazandırmak ve meslek edinmelerini sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Daruleytam talebesi

سنجرم واعلیه ماظهر بر خلقت بلک اقدمایه

ای سنک مشهور خامیس عثمانی صدر بر بارنه صاحب اولدیغمز قند

اطفه دار الایتام عثمانی هیئت

1914

Çırak Mektepleri

1914 yılında İstanbul'da birisi Üsküdar'da olmak üzere 3 çıraklık mektebi açılmıştır. Bu okulların kuruluş amacı, ilköğretim çağında olup okula gidemeyen ve sanat ve ticaret dünyasında hayatını kazanmaya mecbur olan çocukların ilköğretimden yoksun kalmamalarını sağlamaktır. Okulda eğitim geceleri verilmektedir. 1918 yılının başlarında İstanbul'da 8 çırak mektebi bulunmakta olup buralarda 500 civarında öğrenci bulunmaktadır. Aynı yıl İstanbul Vilayet Meclisi bu okulların ticaret, sanat ve meslek adı altında üç şubeden oluşacak bir proje hazırlamıştır. Ancak çırak mektepleri I. Dünya Savaşının sonunda ödeneksizlik nedeniyle kapatılmıştır.

1915

Şimendifer Mektebi

Şimendifer Mektebi demiryolları konusunda uzmanlar yetiştirmek amacıyla 28 Haziran 1915'te İzmir Basmahane Çayırlı Bahçe'de bulunan Amerikan Mektebi binasında açılmıştır. İlk iki devre çok kısa olup daha çok kurs mahiyetinde eğitim verilmiştir. İzmir Şimendifer Mektebi mezunlarının beş yıl askerlikten muaf sayılmaları okula rağbeti arttırmıştır. İzmir Şimendifer Mektebi'nde alınan başarılı sonuçlar üzerine Kasım 1915'te İstanbul Yeşilköy'de Cemal Paşa Köşkü'nde Ayastefanos Şimendifer Mektebi bir demiryolu mektebi açılmaya karar verilmiş, İzmir Şimendifer Mektebi'nden nakledilen 50 öğrenci ile eğitime başlanmıştır.

İzmir Basmahane'deki Amerikan Mektebi binasında yer alan Şimendiferlik Mektebi

4

CUMHURİYET'İN İLANINDAN GÜNÜMÜZE MESLEKÎ VE TEKNİK EĞİTİM

(1923-2018)

1923-1940 Dönemi

Mesleki ve teknik eğitimde, 1923-1940 yılları arası ulusal bir yapı oluşturma, mesleki ve teknik eğitimin bir devlet politikasına bağlanması, bütüncül bir eğitim sistemi içerisinde örgütlenmesi, temel kavram ve ilkelerinin oluşturulması çabalarını kapsamaktadır.

Kurtuluş savaşı sonrası devlet politikaları ülkenin her alanda yeniden inşa edilmesini belirlemeye yönelik olmuştur. Ülke kalkınmasında eğitimin önemi nedeniyle Mustafa Kemal Atatürk, ülkenin eğitim ve öğretim meselelerini tartışmak üzere 16 Temmuz 1921'de Ankara'da Maarif Kongresi'ni toplamıştır. Gazi Mustafa Kemal Atatürk, hem bu kongrede hem 1924 Muallimler Birliği Kongresi ve 1925'te İzmir'de Türk Eğitim Sistemi'nin millet için olan hayati öneminden bahsetmiştir. 1 Mart 1922 Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üçüncü yasama yılı açılış konuşmasında ise "Ortaöğretimin amacı, ülkenin ihtiyaç duyduğu çeşitli hizmet ve sanat elemanlarını yetiştirmek ve yüksek eğitime aday hazırlamaktır. Bunun için orta eğitimde de eğitim ve öğretim yöntemlerinin pratik ve uygulamalı olması temeline uymak şarttır" diyerek mesleki ve teknik eğitimin gerekliliği ve zorunluluğunu vurgulamıştır.

1923'te 17 Şubat-4 Mart tarihleri arasında İzmir'de İktisat Kongresi toplanmıştır. Kongrenin yapıldığı tarihlerde İzmir'de bir de Numune Meşheri (Sergisi) düzenlenmiştir. Anadolu'nun tüm emeğinin sergilendiği ve bugünkü İzmir Fuarının temelini teşkil eden sergiye Türkiye'nin tüm vilayet ve kazalarından çiftçi, tüccar, sanâyici ve işçi grupları katılmıştır. Düzenlenen sergiyle Sanâyileşmiş bir ülke olmak için eldeki durum ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu tarihten sonra 1927'de Teşvik-i Sanâyi Kanunu çıkarılmış, çırak okulları açılmaya başlamış, Sümerbank, Maden Teknik Arama Enstitüsü, Etibank gibi kuruluşlar açılmış ve iktisadi kalkınma adına devlet eliyle sanâyileşme yolunda adımlar atılmıştır.

Eğitim sisteminde yapılanmayı oluşturmak amacıyla Cumhuriyet'in ilanından kısa bir süre sonra John Dewey (1924), Köhne (1925), Ömer Buysa (1926) ve Jung (1930) gibi yabancı uzmanlar ülkeye çağrılmış ve bu uzmanlar tarafından eğitimle ilgili rapor hazırlanmıştır. 1933'te Mesleki ve Teknik Eğitim Umum Müdürlüğü kurulmuş, 1935'te okulların masrafları Maarif Vekaleti bütçesine alınmış, 1941'de ise Genel Müdürlük yerine Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. 1935 yılına kadar okulların bütçeleri yöresel düzeyde karşılanmıştır. 1935'te ise çıkarılan 2765 sayılı Kanun ile meslek okullarının tüm harcamaları devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. 1934-1936 yıllarında "Mesleki Tedrisatın İnkişaf Planı" hazırlanmıştır. Eğitim ile üretim kesimlerinin ortak çalışmalarından ötürü büyük önem taşıyan planda, Çırak Okulları, Sanat ve Orta

Sanat Okulları, Akşam Sanat Okulları, Tekniker Okulları, Mühendis Okulları ile Gezici Köy Kurslarının açılması ve yaygınlaşması öngörülmüş, mesleki ve teknik eğitim köy kurslarından yükseköğretime kadar her alanda bir bütünlük içinde ele alınmıştır. 1938'de çıkarılan 3423 sayılı Kanun ile okulun geliştirilmesi, öğrencilerin eğitilmelerinin sağlanması atölye ve laboratuvarların malzeme yönünden desteklenmesi amacıyla erkek okulları için döner sermaye uygulaması getirilmiştir.

1940-1977 Dönemi

1940'lı yıllarda her ilde bir meslek lisesi politikası benimsenmiştir. 1940-1950'lerde mesleki ve teknik eğitim oldukça hızlı gelişmeye ve yaygınlaşmaya başlamıştır. 1970'li yıllarda mesleki ve teknik eğitim, ihtiyacın belirlenmesi, buna uygun programların geliştirilmesi, gerekli kaynakların temin edilmesi, hazırlanan programın uygulanması, mezunların izlenmesi, elde edilen sonuçlara göre yeniden planlamanın yapılması prensipleri üzerine kurgulanmıştır. 1951'de Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kaldırılmış yerine Genel Müdürlük kurulmuştur.

1977-2019 Dönemi

Mesleki ve teknik eğitimde 1970'lerin sonlarından sonraki dönem okul işletme iş birliğinin güçlenmeye başladığı merkezi yönetim ve paydaşların arasında iletişimin arttığı dönem olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi'nin ortaklaşa yürüttükleri ve 1977-1978 eğitim ve öğretim yılında pilot bölgelerde uygulamaya konulan "Okul Sanâyi Ortaklaşa Eğitim Projesi (OSANOR)" sektörle olan ilişkilerin güçlenmesi açısından önemlidir. Proje ile okul-Sanâyi ilişkilerinin güçlendirilmesi, mesleki ve teknik eğitime ilişkin verilecek olan kararlarda istihdam kesimlerinin de fikirlerinin alınması ve uygulamaya dâhil edilmesi hedeflemiştir.

1977 ve 1986'da çıraklık ve mesleki eğitimle ilgili önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1977'de köy kursları dâhil tüm kurslar Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. 1977'de 2089 sayılı Çırak, Kalfa ve Usta Kanunu ile Çırak, Kalfa ve Usta Yetiştirme görevi Millî Eğitim Bakanlığı'na verilmiştir.

1980'den sonra Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde tek müsteşarlık makamı oluşturulmuş ve müsteşar Yardımcılığı ihdas edilmiştir. Okul sayılarının artmasıyla öğretim daireleri genel müdürlük haline getirilmiştir. 1986'da çıkarılan Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu ile öğrencilerin işyerlerinde uygulama yapmaları sağlanmıştır. Bu kanunla okul-iş hayatı ilk defa yasal bir dayanakla meşrulaştırılmıştır. Söz konusu Kanun, 2001 yılında "Mesleki Eğitim Kanunu" adını almıştır. Cumhuriyet Döneminde mesleki ve teknik eğitimi güçlendirmek adına önemli adımlar atılmış ve atılmaya devam etmektedir.

Cumhuriyet Dönemi'nde Açılan Okullar

1931'de 1867 sayılı yasa ile birlikte iller 9 bölgeye ayrılmış ve her bir bölgede sanat okulları faaliyete geçirilmiştir. Bu sanat okullarının mali ve genel yönetimi ise bölgeye dâhil iller tarafından karşılanmaya çalışılmış, bu okullar "Bölge Sanat Okulları" haline gelmeye başlamıştır. Mesleki ve teknik eğitimde 1935'lerden sonra erkek ve kızlar için, Sanâyinin ve tarımın ihtiyacı olan teknik elemanları yetiştirecek orta düzeyde okullar eğitim sisteminde yerini almıştır. 1957'lerden itibaren orta sanat okulları genel ortaokullara dönüştürülmüştür. 1970 yılında tüm liselerin birinci sınıfında aynı genel programlar uygulanmaya başlamış, kapatılan mesleki ortaokullar 1987-1988 öğretim yılından itibaren tekrar açılmış, 1997-1998 öğretim yılı'nda kesintisiz zorunlu eğitimle birlikte tekrar kapatılmıştır

1939'da köy erkekleri için demircilik, marangozluk, köy kadınları için biçki-dikiş kursları açılmıştır. 1942 yılında çırak okulları açılmıştır. Erkek Sanat Okulları 1942-1943'te erkek sanat enstitüsü haline getirilmiş, 1945-1946 yılından itibaren ise Kız Teknik Olgunlaşma Enstitüsü açılmıştır.

1946-1947 yıllarında Kimya Sanat Enstitüsü, Matbacılık Okulu, 1954-1955 yıllarında dört yıl süreli akşam ticaret liseleri, 1956-1957 yıllarında İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu, 1959-1960 yıllarında Kız Sanat Ortaokulu, 1960-1961 yıllarında Ankara'da ilk otelcilik okulu, 1961 yılında Mektupla Öğretim Merkezi, 1969 yılında teknisyen yetiştirmek için Teknik Liseler, 1974 yılında Mesleki ve Teknik Açıköğretim Okulu, 1982-1983 yıllarında Anadolu Teknik Lisesi açılmıştır.

1988-1989 eğitim öğretim yılında Federal Alman Hükümeti'nin desteği ile "İkili Mesleki Eğitim Merkezi", 1989-1990 yıllarında Çok Programlı Liseler, 1992-1993 yıllarında İletişim Meslek Lisesi, 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri açılmıştır.

2014 yılında okul türlerinin azaltılarak program çeşitliğinin artırılması politikası gerçekleştirilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın çıkarttığı 2014/8 sayılı genelge ile mesleki ve teknik eğitim okul türleri, mesleki ve teknik Anadolu lisesi, çok programlı lise ve mesleki eğitim merkezleri çatısı altında toplanmıştır. 6467 sayılı kanunla 2016 yılında çıraklık eğitimi örgün eğitim kapsamına alınmış, 2018 yılında güzel sanatlar liseleri ve spor liseleri de Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlanmıştır.

1923

İstanbul Yüksek Ticaret Okulu

Temelleri II. Abdülhamid döneminde kurulan Hamidiye Ticaret Mektebine dayanan ve II. Meşrutiyet döneminde Ticaret Mekteb-i Âlisi olarak devam eden okul Cumhuriyet Dönemi'nin başlamasından sonra 1923-1924 ders yılında okul "Orta Ticaret Mektebi", "Yüksek Ticaret Mektebi" ve "İstanbul Ulumu Aliye-i Ticarriye Mektebi" isimleri ile üç kademeli hale getirildi ve İktisat Vekaleti'ne bağlanmıştır.

1924-1925 eğitim-öğretim yılından itibaren kurumda karma eğitim başlamıştır. Türkiye'de kız-erkek bir arada karma eğitimin yapıldığı ilk kurumdur. 15 Şubat 1932'de Maarif Vekaletine bağlanan okul "Küçük Ticaret Mektebi", "Ticaret Lisesi" ve "Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi" şeklinde üç kademeden oluştu. Ticaret Lisesi, günümüzde Sultanahmet Suphi Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak varlığını devam ettirmektedir. Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi ise 1959'da İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi" haline dönüşerek öğrenim süresi dört yıla çıkarılmıştır. 1983 yılında yeni kurulan Marmara Üniversitesinin temelini oluşturarak Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi adını almıştır.

Yüksek Ticaret Mektebi Talebeleri
Marmara Mezunlar Derneği Arşivi

Yüksek Ticaret Mektebi Talebeleri 1938
Marmara Mezunlar Derneği Arşivi

1923

Sepet - Çiçek - Şapka Mektebi

Bulgaristan Vidin doğumlu Hasip Akıncı, Vidin'de öğrendiği sepetçilik sanatını, İstanbulda Müdafaai Milliye Cemiyeti, şehit çocukları, sokak çocukları ve kimsesiz çocuklara kurslar vererek icra etmeye başladı. Daha sonra İzmir'e sepetçilik imalat ve eğitimi için çalışmaya geldi. 1923 yılında kimsesiz, çocuklara el sanatları öğretmek amacıyla Sepet Çiçek adı altında özel muhtelif mektep açılmıştır. Mektebin zamanla iş hacmi ve öğrenci sayısı çoğaldı, teşhir ve sergi odaları açıldı. Mektebin gelişimini sağlamak için Naim Palas otelinde öğrencilerin yapmış olduğu hasır koltuk ve kanepeleri Atatürk'e sundular. Atatürk "Siz hasır işleri ile uğraştığınıza göre hasır şapka da yapabilir misiniz? Bir şapka fabrikası açabilir misiniz?" dedi. İzmir'e dönen Hasip Akıncı bey kuruculuğunu yaptığı mektepte 36 gün içinde 30 şapka yaparak Atatürk'e sundu. Atatürk'ün başına şapkayı ilk o giydirmiştir. 1927 yılında mektebe şapkacılık bölümü de eklenerek adı "Sepet – Çiçek -Şapka Mektebi ve Fabrikası" olmuştur. Mektep, 1931 yılında Sepet – Çiçek - Şapka Orta Sanat Okulu adını almıştır. Okul günümüzde Göztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmektedir..

Sepet-Çiçek-Şapka Mektebi
Konak Göztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Sepet-Çiçek-Şapka Mektebi talebesi
Konak Göztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Sepet-Çiçek-Şapka Mektebi
Konak Göztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Sepet-Çiçek-Şapka Mektebi talebesi
Konak Göztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

1924

İstiklal Ticaret Mektebi

1921'de Samsun'da yabancı dil öğretmek amacıyla yabancı okula gereksinim duymadan "İstiklal Numune Mektebi " adıyla Özel İdare tarafından açılan okul, 1924'te " İstiklâl İlk Ticaret Mektebi" adını almıştır. 1926-1927 eğitim ve öğretim yılında Özel İdare'den Maarif Vekâleti'ne geçmiştir. 1941'den itibaren Ticaret Lisesi'ne dönüştürülmüştür. 1965-1966 eğitim ve öğretim yılından günümüzde eğitim- öğretimin sürdürüldüğü binaya taşınan Ticaret Lisesi, 16 Eylül 1988'de Anadolu Ticaret Meslek Lisesi'ne dönüştürülmüştür. Okulun bugünkü adı Samsun İlkadım İstiklâl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'dir.

Samsun İstiklal Numune Mektebi Hoca ve Talebesi
Samsun İstiklal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin arşivi

Samsun İstiklal Numune Mektebi Hoca ve Talebesi
Samsun İstiklal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin arşivi

Samsun İstiklal Numune Mektebi Talebesi
Samsun İstiklal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin arşivi

Samsun İstiklal Numune Mektebi Talebesi
Samsun İstiklal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin arşivi

1924

Aydın Sanâyi Mektebi

1924–1925 eğitim ve öğretim yılında Aydın Sanâyi İdadisi adı altında açılmıştır. 1927– 1928 eğitim ve öğretim yılından 1931'e kadar Aydın Sanat Mektebi, 1931'den 1935'e kadar Aydın Mıntıka Sanat Mektebi, 1935'ten 1943'e kadar Aydın Bölge Sanat Okulu, 1943'ten itibaren Aydın Erkek Sanat Enstitüsü olarak faaliyet göstermiştir. Aydın Sanâyi Mektebi; demircilik, tesviyecilik, tenekecilik, motorculuk, inşaat alanlarında eğitim vermiştir.

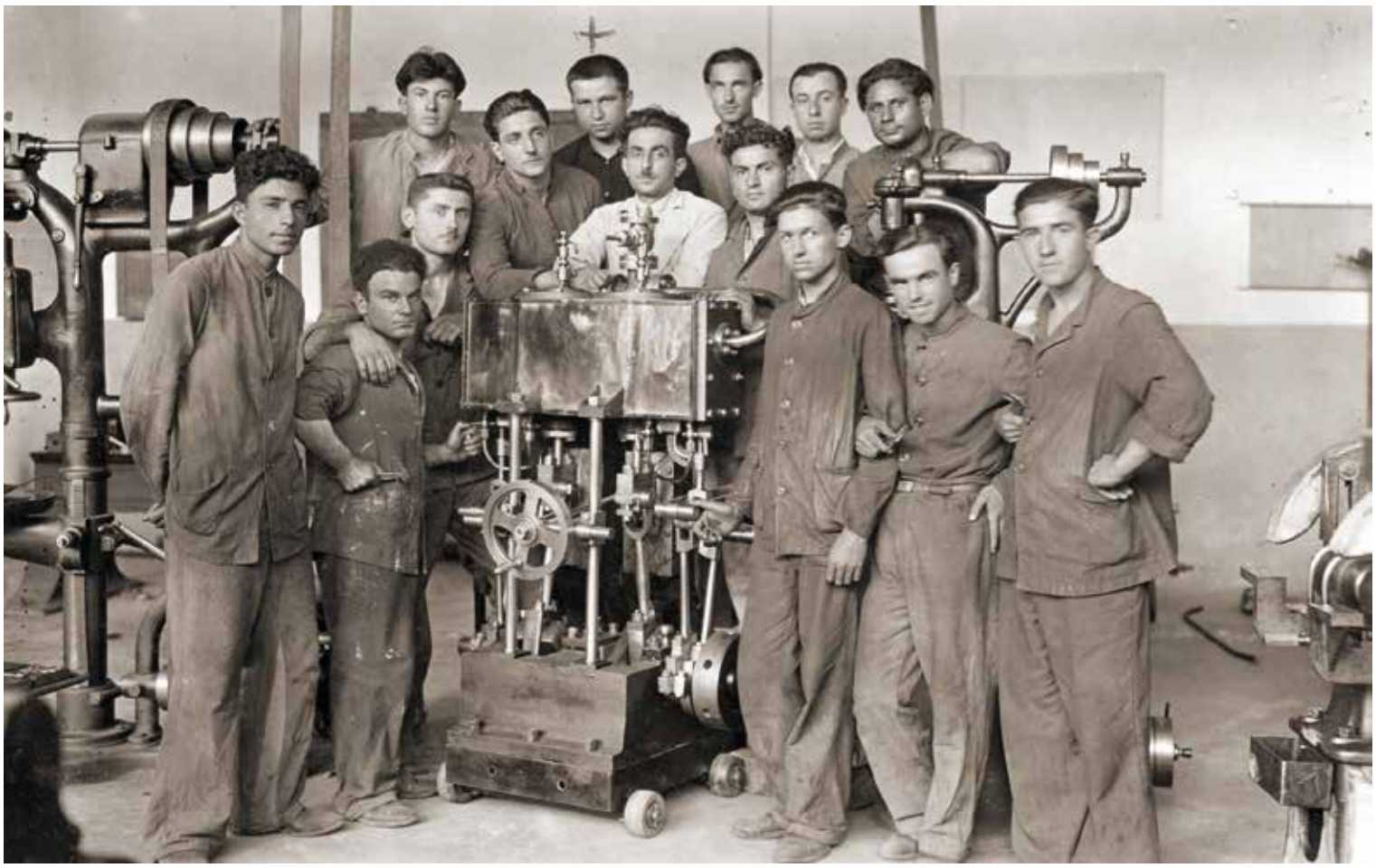

Aydın Sanâyi Mektebi Talebesi
Aydın MTAL Arşivi

Aydın Sanâyi Mektebi Marangoz Atelyesi
Aydın MTAL Arşivi

1924

Trabzon Ticaret Mektebi

Trabzon Ticaret Lisesi'nin temelini oluşturan okul, 1924'te Karadeniz'in ticaret merkezi durumunda olması nedeniyle, Trabzon'da açılmıştır. Anadolu'da açılan ilk ticaret okullarındandır.

Trabzon Ticaret Mekbeti Açılışı 1924
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1924

İzmir Ticaret Okulu

İzmir Ticaret Lisan Mektebi, 24 Şubat 1924 tarihinde Karantina'daki Kazım Paşa Konağı'nda açıldı. Binanın yetersiz gelmesi üzerine Hıfzüssıhha binasına taşınması kararı alındı. 1927 yılında Maarif Vekâleti'ne bağlanan ve programı değiştirilen Ticaret Ortaokulu, 1935 yılı başlarında Alsancak'taki eski Fransız Sakrekör Koleji binasına taşındı. Kazım Dirik ve okul müdürü olan Abdullah Aker'in çalışmaları sonucu ortaokul seviyesinde olan Ticaret Okulu kız ve erkek öğrencilerin karışık eğitim alacağı Ticaret Lisesi halini aldı.

İzmir Ticaret Mekbeti
Konak İzmir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

İzmir Ticaret Mekbeti Öğrencileri
Konak İzmir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

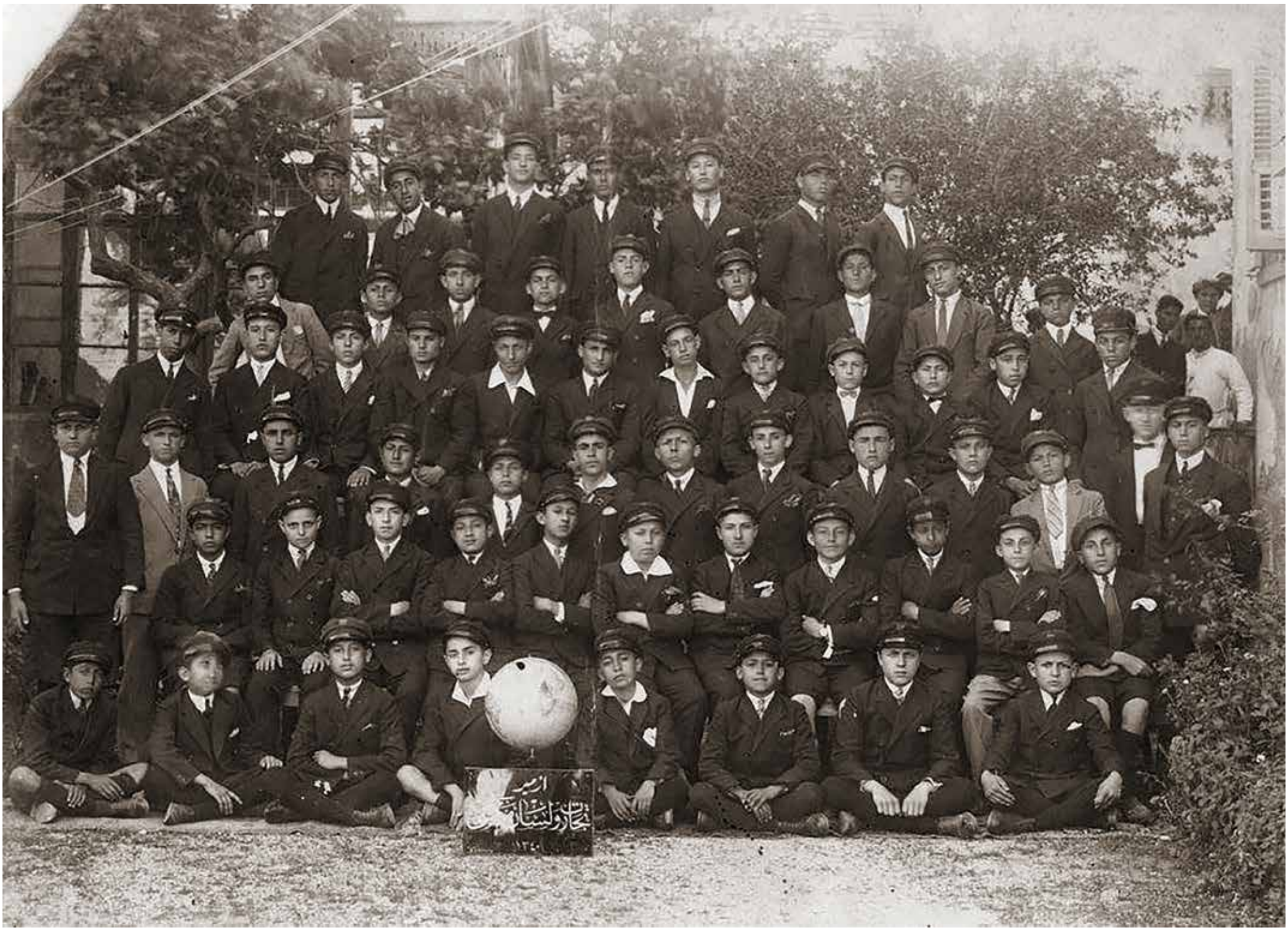

İzmir Ticaret Mekbeti
Konak İzmir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

1924

Ankara Âmelî Ticaret Mektebi

Ankara Âmelî Ticaret Mektebi, İktisat Vekâleti tarafından küçük ticarethanelere pratik bilgili eleman yetiştirmek amacıyla 1924'te açılmıştır. 1954'te bünyesinde bir de Akşam Ticaret Lisesi açılmış, daha sonra 1959'da birinci devresi kapatılmıştır. 2000'de Anadolu Sekreterlik Meslek Lisesi ile Ticaret Meslek Lisesi, Ankara Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi adı altında birleştirilmiş, 2006-2007 eğitim ve öğretim yılının ikinci döneminde Ankara Adalet Meslek Liseside okulun bünyesine katılmıştır. Okul günümüzde "Ankara Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" adıyla eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Ankara Âmelî Ticaret Mekbeti Öğrencileri
Ankara Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Ankara Âmelî Ticaret Mekbeti Öğrencileri
Ankara Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

ROYAL

Ankara Âmelî Ticaret Mekbeti Öğrencileri
Ankara Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Ankara Âmelî Ticaret Mekbeti Öğrencileri
Ankara Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

1924

Adana Ticaret Mektebi

Adana Ticaret Okulu, 1924 yılında İktisat Vekâleti tarafından Âmelî Ticaret Mektebi adıyla kurulmuştur. İki sınıf olan bu müesseseye ilkokul mezunları kabul edilerek ticari bilgiler verilmiştir.

Adana Ticaret Mekbeti Öğrencileri

Ankara'da açılan Adliye Meslek Mektebi Binası
VEKAM Arşivi

1924

Adliye Meslek Mektebi

Zabıt kâtibi, icra memuru ve müstantik (sorgu yargıcı) yetiştirmek üzere 20 Eylül 1924 tarihinde Ankara'da Adliye Meslek Mektebi açılmıştır.

Adliye MektebiTalebesi
VEKAM Arşivi

1925

Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi

1914'te savaştan dolayı kapatılan Kadastro Memurları Mektebi 1925'te Kadastro Mektebi Âlisi adıyla Ankara'da yeniden açılmış fakat bina yokluğu nedeniyle okul İstanbul'a nakledilmiştir. 1946 yılında, orta dereceli meslek okulu düzeyine indirilerek Tapu Kadastro Okulu adını, 1973'ten itibaren de Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi olmuştur. Günümüzde Tapu Kadastro Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Ankara Tapu Kadastro Meslek Lisesi Hoca ve Talebesi
VEKAM Arşivi

Ankara Tapu Kadastro Meslek Lisesi
Hocaları
VEKAM Arşivi

Ankara Tapu Kadastro Meslek Lisesi
Hoca ve Talebesi
VEKAM Arşivi

1925

Hastabakıcı Mektebi

Hîlâl-i Âhmer Cemiyeti'nin girişimi ile hasta bakıcı yetiştirmek ve yetişenlerin bu meslekte görev almalarını sağlamak amacıyla 21 Şubat 1925 tarihinde eğitim ve öğretime başlamıştır. Eğitim teorik ve pratik dersler şeklinde verilen okulda okul-hastane iş birliği güçlendirilmiştir. Öğrenimlerini tamamlayarak diploma almaya hak kazanan öğrencilere "Hîlâl-i Âhmer Hemşiresi" unvanı ve özel bir belge verilmiştir.

Hastabakıcı mektebi Hoca ve Talebesi
Kızılay Arşivi

Hastabakıcı mektebi Hoca ve Talebesi
Kızılay Arşivi

1925

Hemşirelik Okulu

İlk kez 1920'de Amiral Bristol Hastanesi'ne bağlı olarak açılan Amiral Bristol Hemşire Okulu ve Cumhuriyet Dönemi'nde 1925'te açılan Kızılay Hemşire Okulu ile hemşirelikte formal eğitime geçilmiştir.

Kızılay Hemşirelik Okulu Talabesi
Kızılay Arşivi

Hemşirelik Okulu öğrencileri
Kızılay Arşivi

Kızılay Hemşirelik Okulu Talabe ve Hocaları
Kızılay Arşivi

1926

Köy ve Şehir Yatı Mektepleri

Cumhuriyet'in ilanından sonra 1926'da yetim ve kimsesiz çocukların eğitimini sağlamak için Darüleytamların yerini alan Köy ve Şehir Yatı Mektepleri açılmıştır. İlkokullar şehir ve köy olmak üzere ikiye ayrılmış; eğitim süreleri şehirlerde beş yıl, köylerde ise üç yıl olarak düzenlenmiştir. Dağınık yerlerdeki köy çocuklarını merkezi yerlerde toplayıp okutmak üzere köy yatı mektepleri açılmıştır. Kimsesiz çocukların eğitimine önem verilerek onların "şehir yatı mektepleri"nde meslek sahibi olmaları sağlanmıştır.

Erzurum Şehir Yatı Mektebi Talebesi
MEB Arşivi

Erzurum Şehir Yatı Mektebi Talebesi
MEB Arşivi

« خونه‌ره صلح »
سال ۹۲۶

1927

Kız Enstitüleri

İlk olarak 1927-1928 eğitim-öğretim yılında Ankara'da İsmet Paşa Kız Enstitüsü adıyla açılmıştır. Kız Enstitüleri ile kızlara ortaokul derecesinde genel bilgiler verilip, modern toplumun gerektirdiği bilgili, becerikli birer anne ve ev kadını olarak geleceğe hazırlamak amaçlanmıştır. Daha sonra ülkenin pek çok vilayetinde ve ilçesinde kız enstitüsü açılmıştır. Başlangıçta ilkokul mezunlarının alındığı ve beş yıllık bir öğrenim süresine sahip olan bu okullara daha sonra ortaokul mezunları da alınmaya başlamıştır. Ayrıca Kız Enstitülerinin bünyesinde Akşam Kız Sanat Okulları kurulmuştur. Kız Enstitüleri, 1974–1975 öğretim yılından itibaren Kız Meslek Lisesi adını almıştır. Daha sonra Kız Teknik ve Meslek Lisesi adını alan bu okullar, günümüzde Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

İsmet Paşa Kız Enstitüsü Talebesi
VEKAM Arşivi

Zonguldak Kız Enstitüsü Talebesi
Zonguldak Yayla MTAL Arşivi

1927

Kastamonu Sanatlar Mektebi

Okulun temelleri 1869 yılında küçük yetim, kimsesiz çocuklara sanat öğretmek amacıyla açılan Islahhaneye dayanmaktadır. Islahhane 1888 yılına Sanayi Mektebine dönüşmüştür. Cumhuriyet dönemine gelindiğinde, 1927-1928 öğretim yılından itibaren okulun adı Sanatlar Mektebi olarak değiştirilmiştir. Bu dönemde okulun bünyesinde dökümcülük, tesviyecilik, taşçılık, marangozluk, kara ocak demirciliği, piyano imalatçılığı gibi bölümler faaliyet göstermiştir. 1931'de Mıntıka Sanat Mektebi adını alan okul 1935 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Günümüzde Kastamonu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

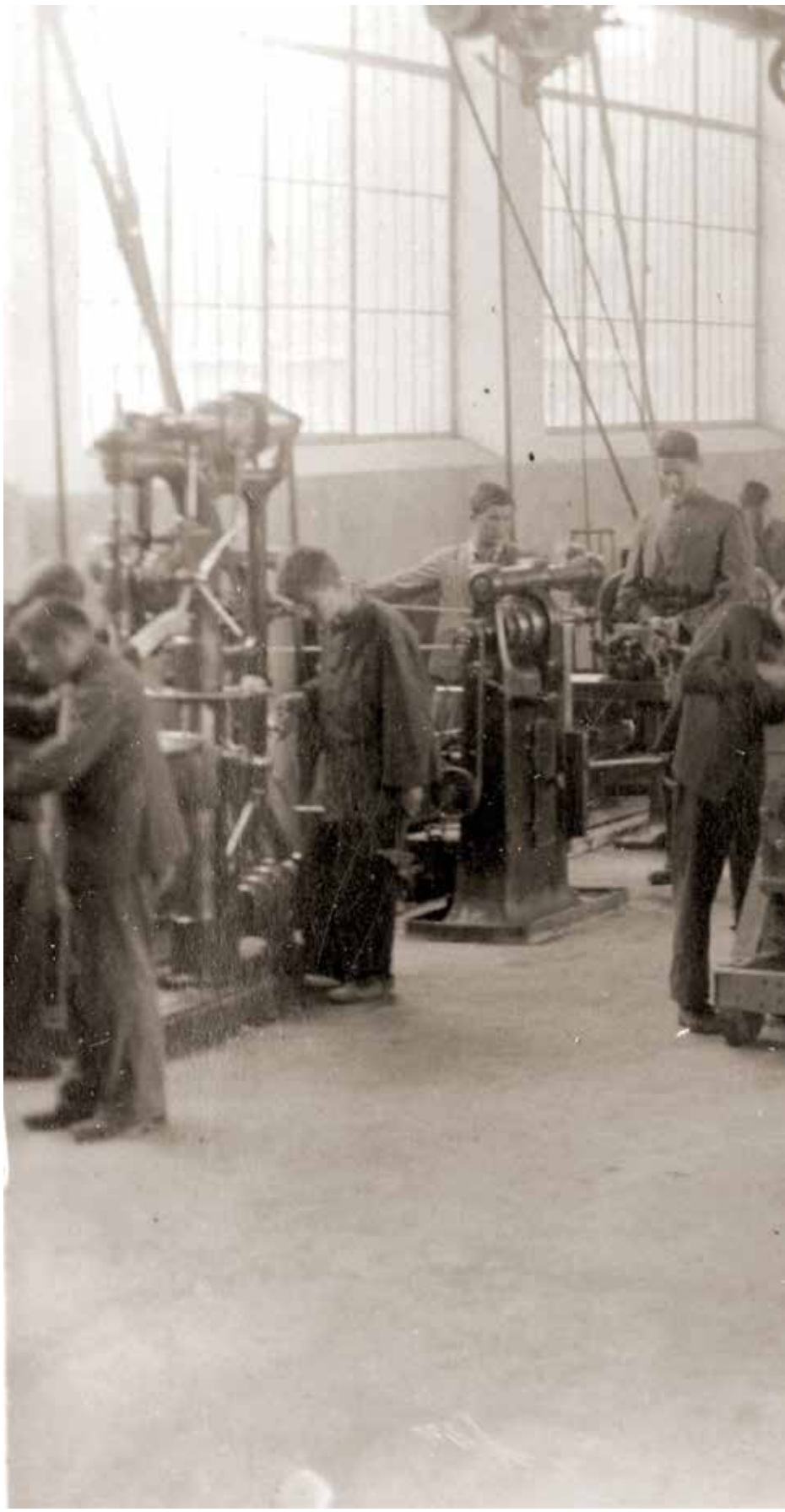

Kastamonu Sanatlar Mektebi
Kastamonu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Kastamonu Sanatlar Mektebi
Kastamonu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Kastamonu Sanatlar Mektebi
Kastamonu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Kastamonu Sanatlar Mektebi Öğrencileri Marangoz Akölyesi

1927

Diyarbakır Sanâyi Mektebi

Diyarbakır Sanâyi Mektebi 1927'den itibaren leyli (yatılı) olarak hizmet vermeye başlamıştır. Okulda marangozluk, demircilik, doğramacılık, duvarcılık, tuğlacılık, torna ve tesviye bölümleri bulunmaktaydı. 1944-1945 eğitim ve öğretim yılında okul ismi Diyarbakır Erkek Sanat Enstitüsü olarak değiştirilmiştir.

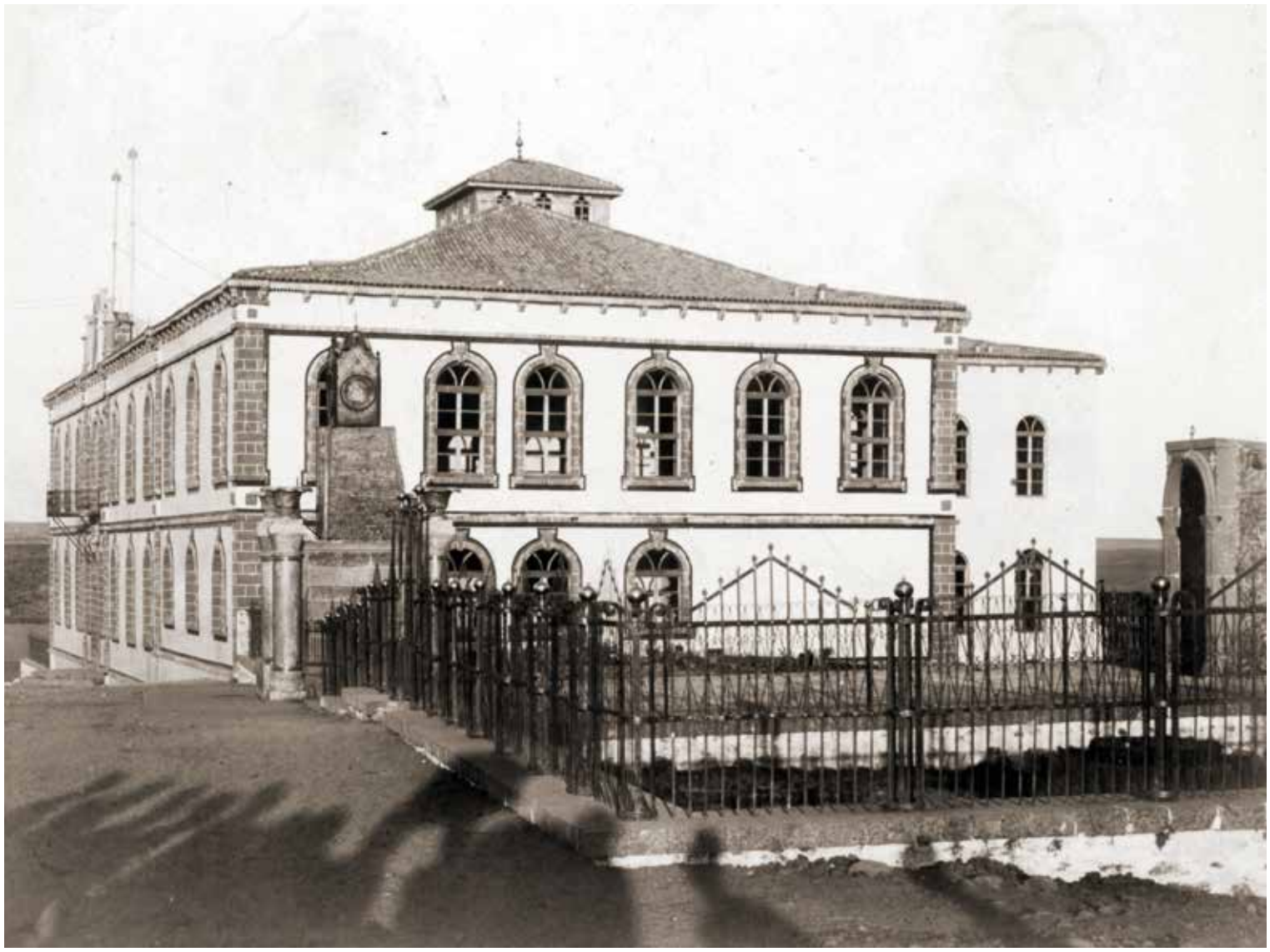

Diyarbakır Sanâyi Mektebi
İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Yıldız Albümü

1928

Selçuk Kız Sanat Mektebi

Okulun temelleri 1879'da Aksaray'da açılan Kız Sanayi Mektebine dayanmaktadır. 1913 yılında Saraçhanebaşı´ndaki Münir Paşa Konağı´na taşınmış ve İstanbul Kız Sanâyi Mektebi adını almıştır. Beş yılı ilkokul, dört yılı orta dereceli okul olmak üzere eğitim süresi toplam dokuz yıl olmuştur. 1919'da "Selçuk Hatun Kız Sanâyi Mektebi" 1928´de okuldan sonra beş yıllık teorik ve sanat dersleri programlarıyla "Selçuk Kız Sanat Mektebi" adını almıştır. Günümüzde kız öğrencilerin devam ettiği okul Selçuk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak faaliyetlerini devam ettirmektedir.

Selçuk Hatun Kız Sanâyi Mektebi Hocaları /1926
Selçuk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Selçuk Kız Sanât Mektebi Talebesi
Selçuk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Selçuk Hatun Kız Sanâyi Mektebi talebesi ders esnasında
Selçuk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Selçuk Kız Sanât Mektebi Talebesi
Selçuk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

1928

İsmet Paşa Kız Enstitüsü

İsmet Paşa Kız Enstitüsü, Maarif Vekâleti'nin Mesleki Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak 1928'de kurulmuştur. Okul başlangıçta Ankara Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi'ne ait bir binada eğitime başlamış 1930-1931 eğitim ve öğretim yılında bugünkü modern binasına taşınmıştır. Okul, "İsmet Pasa Kız Enstitüsü ve Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu" adı altında 1969-1970 eğitim ve öğretim yılına kadar birlikte öğretim yapmıştır. Bu öğretim yılından sonra öğretmen kısmının yeni binasına taşınması sonucunda Maltepe Kız Enstitüsü ile birleştirilerek, 1969'da "Zübeyde Hanım Kız Enstitüsü" adını almıştır. 1979-1980 eğitim ve öğretim yılında Ankara Olgunlaşma Enstitüsü binası içinde bulunan Ankara Kız Meslek Lisesi 1979'da okula aktarılınca, "Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi" adı altında eğitime devam etmiştir. Şimdiki adı Ankara Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'dir.

İsmet Paşa Kız Enstitüsü
VEKAM Arşivi

İsmet Paşa Kız Enstitüsü Talebesi
MEB Arşivi

İsmet Paşa Kız Enstitüsü Talebesi
MEB Arşivi

İsmet Paşa Kız Enstitüsü öğretmen ve öğrencileri atölye çalışmasında
MEB Arşivi

1928

Akşam Kız Sanat Okulları

Öğrenim çağını geçirmiş veya bu çağda bulunmakla beraber durumları okullara devam etmeye elverişli olmayan genç kız ve kadınlara çeşitli kadın sanatIarı öğretmek ve iyi bir anne ve ev kadını olmaları amacıyla açılmıştır. Bu okullarda biçki-dikiş, kadın ve erkek çamaşır, nakış, moda, çiçek, ev idaresi, yemek pişirme, pasta, resim, bebek, yün işleri, sırma, çocuk bakımı v.b. meslekler üzerinde kurslar tertip edilmiştir. Kız enstitüleri bünyesi içinde faaliyet gösteren okullar bulunduğu gibi, müstakil akşam kız sanat okulları da bulunmaktaydı. Çeşitli meslekler üzerinde tertip edilen kurslarda haftanın belirli günlerinde öğretim yapıldığından bir öğrenci istediği takdirde birkaç kursa devam edebilirdi. Akşam Kız Sanat Okullarında öğretim süresi iki yıldı.

Çapa Akşam Kız Sanat Okulu Talebesi
Selçuk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Akşam Kız Sanat Okulu Talebesi
MEB Arşivi

Üsküdar Akşam Kız Sanat Okulu Talebesi
MEB Arşivi

Çapa Akşam Kız Sanat Okulu Talebesi
Selçuk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

1928

Akşam Erkek Sanat Okulları

Akşam Erkek Sanat Okulları, fabrikalarda ve küçük sanatlarda çalışan işçilerin kabiliyetlerini geliştirmek, mesleklerinde ilerlemelerini sağlayarak teknik yenilikleri öğretmek ve ilkokuldan sonra uzun bir öğrenim yapmaya durumu müsait olmayanları çeşitli konularda tertip edilen kurslarla yetiştirmek için açılmıştır. Bu okullar, erkek sanat enstitüleri, dershane, laboratuvar ve atölyelerinden faydalanarak faaliyet göstermekteydi. Öğrenim süreleri iki yıl olan bu okullarda tesviyecilik, elektrik, ağaç işleri, demir, model ve radyoculuk sanat bölümleri vardı. Lüzum görüldüğü takdirde, diğer meslek şubeleri de açılırdı.

Ankara Akşam Erkek Sanat Okulu Öğrencileri
MEB Arşivi

Ankara Akşam Erkek Sanat Okulu öğrencileri
MEB arşivi

Ankara Akşam Erkek Sanat Okulu öğrencileri
MEB arşivi

Ankara Akşam Erkek Sanat Okulu Öğrencileri

1928

Terzilik ve Kürkçülük Okulu

11 Mayıs 1928 tarihinde "Terzilik ve Kürkçülük Okulu" olarak Sultanahmet Divanyolu'nda eğitim-öğretime başlamıştır. 1936-1937 eğitim ve öğretim yılında kültür derslerinin ilave edilmesiyle "Erkek Orta Terzilik Okulu" adını alarak ortaokula dönüştürülmüştür. Sultanahmet'teki binanın ihtiyaca cevap vermemesinden dolayı 1947-1948 eğitim ve öğretim yılında terziliğin moda merkezi olarak bilinen 1883'te Beyoğlu Meşrutiyet Caddesi'nde inşa edilen bugün de eğitim ve öğretimini sürdürdüğü binasına taşınmıştır. Bina bugün İstanbul Ticaret Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Terzilik ve Kürkçülük Okulu öğrencileri ders esnasında
İstanbul Ticaret Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Terzilik ve Kürkçülük Okulu öğrencileri ders esnasında
İstanbul Ticaret Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Terzilik ve Kürkçülük Okulu öğrencileri ders esnasında
İstanbul Ticaret Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

1928

Balıkçılık Mektebi ve Enstitüsü

1928 yılında, balıkçılığın yoğun olduğu Marmara Adası'nda Maarif Vekâleti'ne bağlı olarak, sektörün ihtiyaçlarını karşılamak üzere Balıkçılık Mektebi açılmıştır. Okul balıkçı çocuklarına ilkokul tahsili ile birlikte balıkçılık bilgileri verecek 4 yıllık yatılı ve mesleki bir eğitim müessesesi hüviyetindedir. Bu okul 1930'da İktisat Vekâleti'ne devredilmiştir.

Marmara Adasında bulunan balıkçılık mektebi

1929

Necatibey Kız Enstitüsü

1929 tarihinde, "Âmelî Kız Hayat Mektebi" binasında Necatibey Kız Enstitüsü adı altında açılmıştır. İlk talebeleri Hayat Mektebi'nin muhtelif sınıflarından devredilen yirmi sekiz hanımdan oluşmuştur. 1931'de halkın isteği üzerine enstitüye bağlı "Akşam Kız Sanat" okulu açılmıştır. 1974-1975 yıllarında meslek lisesine dönüştürülmüş ve böylece okulun adı Necatibey Kız Enstitüsü iken "Necatibey Kız Meslek Lisesi" olmuştur. 1991-1992 eğitim ve öğretim yılında bünyesinde teknik lise, 1994-1995 eğitim ve öğretim yılında ise Anadolu Meslek Lisesi açılmıştır.

Bursa Necati Beyi Kız Enstitüsü İlk binası

Bursa Necati Beyi Kız Enstitüsü dikiş atölyesi
Necatibey MTAL Arşivi

Bursa Necati Beyi Kız Enstitüsü yöneticileri
Necatibey MTAL Arşivi

Bursa Necati Beyi Kız Enstitüsü sergisi
Necatibey MTAL Arşivi

Bursa Necati Beyi Kız Enstitüsü Öğrencileri Yemek Pişirme Dersinde
Necatibey MTAL Arşivi

Bursa Necati Beyi Kız Enstitüsü Öğrencileri Atölye Çalışması
Necatibey MTAL Arşivi

Bursa Necati Beyi Kız Enstitüsü Öğrencileri Çocuk Gelişimi Dersinde
Necatibey MTAL Arşivi

1930

Bölge Ziraat Okulları

1928'de yürürlüğe giren Ziraat Öğretiminin Islahı Kanunu ile tarım öğretimine yeni bir yön veriler-erek 1930'da Bursa, İstanbul-Halkalı, Adana, İzmir-Bornova, olmak üzere dört bölgede ziraat okulu açılmıştır.

Bursa Bölge Ziraat Mektebi

Bursa Bölge Ziraat Mektebi Talebeleri

1931

İnşaat Usta Okulları

Mesleki Tedrisatın İnkişaf Planı doğrultusunda Ankara, İstanbul ve Erzurum'da İnşaat Usta Okulları açılmıştır. Bu okullar diğer Yapı Enstitüleri takip etmiş, 1931-1932 eğitim ve öğretim yılında Ankara'da, 1939-1940''ta İstanbul'da, 1940-1941'de Erzurum'da, 1945-1946'da Adana Yapı Enstitüsü, 1945-1946'da Kayseri Yapı Enstitüsü, 1959-1960'ta Senirkent Yapı Enstitüsü açılmıştır. Ankara İnşaat Usta Okulu, diğer okullar için örnek olmuştur.

İnşaat Usta Okulu Öğrencileri

İnşaat Usta Okulu Öğrencileri

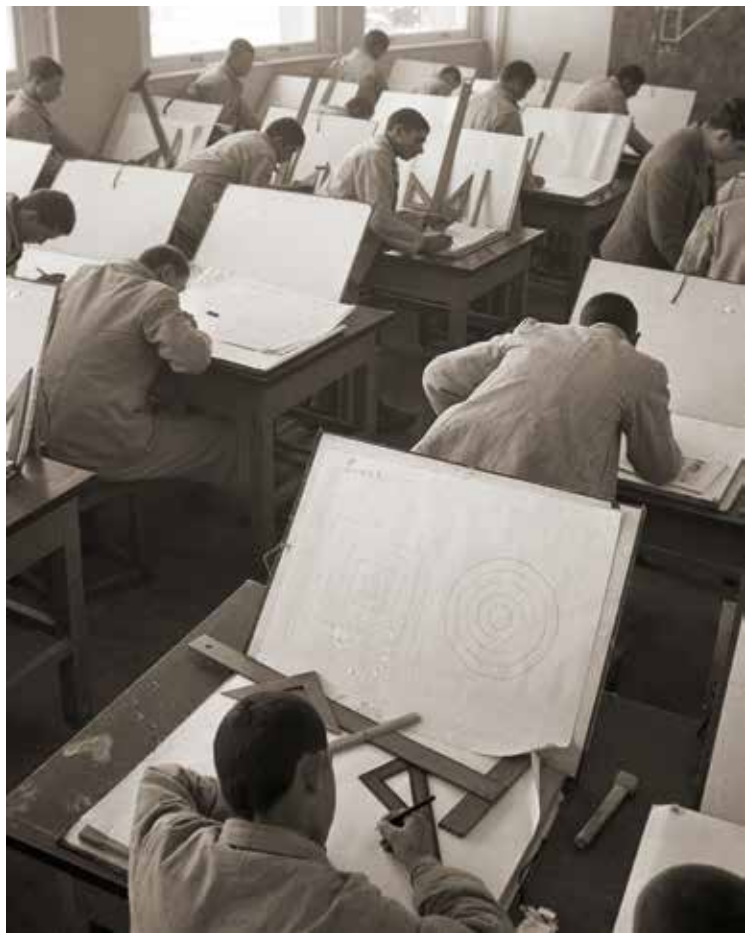

Yapı Sanat Enstitüsü uygulamaları

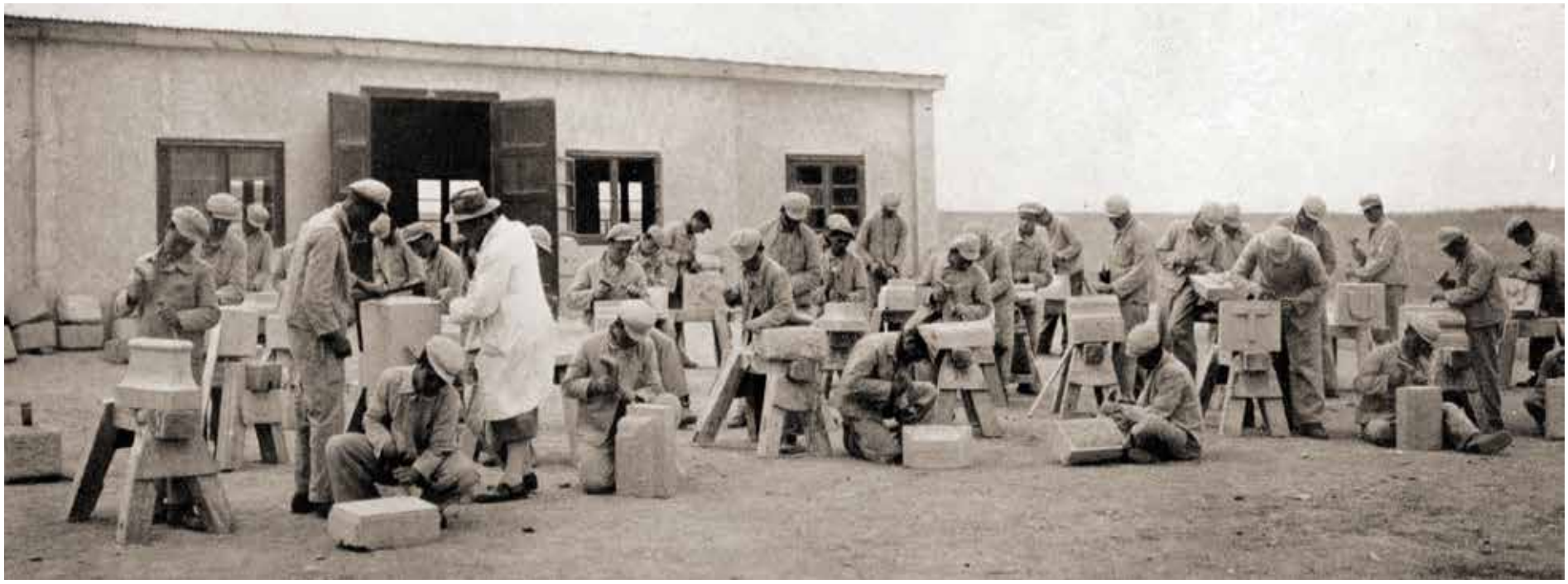

Yapı Sanat Enstitüsü ders uygulamaları

1934

Erkek Teknik Öğretim Okulları

Maarif Vekâleti Mesleki ve Teknik Öğretim Dairesi'nin kurulduğu 1933'ten 1955'lere kadar geçen zaman içinde illerin ekonomik durumları dikkate alınarak, Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde yüksek ve orta dereceli okullar açılmış ve kurs şeklinde gece ve gündüz eğitim yapan kurumlar, faaliyete geçirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü'ne bağlı okulların büyük bir kısmını orta dereceli okullar oluşturmaktaydı. Bu okulların öğretim süreleri öğretilen mesleklerin özelliklerine göre birbirinden farklılık göstermekteydi.

SANATLAR
MEKTEBİ

1936

Konya Akşam Kız Sanat Okulu

1936 yılında şimdiki İsmet Paşa İlkokulu'nda, Akşam Kız Sanat Okulu olarak eğitim-öğretime başlamıştır. Dikiş, nakış, çamaşır, yemek pişirme dersleri iki yıl süre ile ilkokul mezunlarına eğitim vermiştir. 1944 yılında okulun adı Konya Kız Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu olarak değişmiştir. Okul bugün Meram Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

Konya Akşam Kız Sanat Okulu
Saadet Özen Arşivi

Konya Akşam Kız Sanat Okulu
Saadet Özen Arşivi

Konya Akşam Kız Sanat Okulu
Saadet Özen Arşivi

Konya Akşam Kız Sanat Okulu
Saadet Özen Arşivi

1937

Köy Ebe Okulları

Köy Ebe Mektepleri'nin ilki 1937'de Balıkesir'de ikincisi 1938'de Konya'da açılmıştır. Bu okullar ilk defa 1938'de ilkokul üzerine bir yıl eğitim-öğretim veren meslek okulu olarak açılmıştır. 1961'den itibaren öğrenim süresi üç yıla çıkarılmıştır.

Balıkesir Köy Ebe Okulu Öğrencileri
Dr. Öğr. Üyesi Ummahan Yücel Arşivi

Balıkesir Köy Ebe Okulu Öğrencileri
Dr. Öğr. Üyesi Ummahan Yücel Arşivi

Zonguldak Gezici Kadın kursu
MEB Arşivi

1938

Gezici Kadın ve Erkek Kursları

1938'den itibaren ilçe ve köylerde faaliyet gösteren bu kurslar, öğrenim çağı içinde veya dışında olup herhangi bir öğretim kurumuna gitme imkânı bulamayan veya çok kısa bir eğitim gören genç kadın ve erkeklere temel eğitim kademesinde; okuma yazma eğitimi, vatandaşlık ve toplum kalkınması bilgileriyle birlikte ev ve aile yönetimi, çocuk gelişimi ve eğitimi, sağlık bilgileri veren, çeşitli ev ve el sanatlarında gerekli becerileri kazandıran ve onları bölgenin özelliğine göre ihtiyaç duyulan bir alanda üretici durumuna getiren gezici kuruluşlardı.

Gezici Erkek Kursu
MEB Arşivi

1942

Çırak Okulları

1938'de çıkarılan 3457 sayılı Kanunla 100'den fazla işçi çalıştıran işletmelerde çırak, kalfa ve ustaların, mesleki bilgileri arttırılması amaçlanmıştır. Cumhuriyet Döneminde ilk çırak okulları 1942'de Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğünce Eskişehir ve Sivas'ta açılmıştır. Daha sonra Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu (Kırıkkale), Kayseri Uçak Fabrikası, Karabük Demir Çelik Fabrikası, İzmit Selüloz ve Kâğıt Fabrikası çırak okulları açılmıştır.

Eskişehirde Devlet Demir Yolları tarafından açılan Çırak okulu

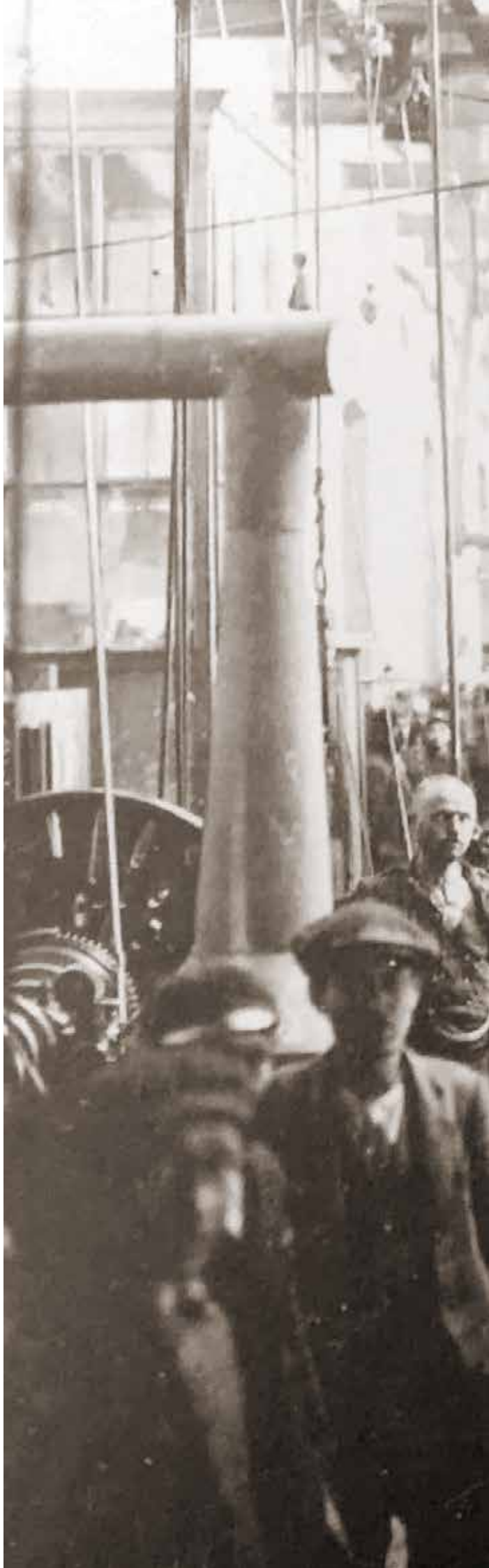

Eskişehirde Devlet Demir Yolları tarafından açılan Çırak okulu

1942

Atatürk Kız Enstitüsü

Atatürk Kız Enstitüsü 1928-1929 eğitim ve öğretim yılında Ankara İsmet Paşa Kız Enstitüsü bünyesinde bağımsız Akşam Kız Sanat Okulu olarak açılmış, 1942'de Atatürk Kız Enstitüsü adını alarak eğitim faaliyetlerine devam etmiştir. 1949'a kadar İsmet Paşa Kız Enstitüsü binasını kullanan Okul, bu tarihten itibaren Ulus'ta bugün de eğitim faaliyetlerini sürdürdüğü binaya taşınmıştır. Okul, bugün Ankara Altındağ Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir.

Atatürk Kız Enstitüsü Öğrencileri atölye dersinde
ALTINDAĞ-Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Atatürk Kız Enstitüsü Öğrencileri atölye dersinde
ALTINDAĞ-Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

1942

Demiryolları Meslek Lisesi

Demiryolları Meslek Lisesi, Devlet Demiryolları'nın personel ihtiyacını karşılamak üzere Ankara'da kurulmuştur. Okul, 1964'te kapanmış, 1974–1975 eğitim ve öğretim yılında Eskişehir'de Devlet Demiryolları Meslek Lisesi olarak yeniden açılmıştır.

Demiryolları Meslek Lisesi Öğrencileri
TCCD Arşivi

Demiryolları Meslek Lisesi
TCCD Arşivi

Demiryolları Meslek Lisesi Öğrencileri
TCCD Arşivi

Demiryolları Meslek Lisesi Öğrencil ve Hocaları
TCCD Arşivi

1943

Erkek Sanat Enstitüsü

Erkek Sanat Enstitülerinin kurulmasıyla, endüstrinin çeşitli alanlarına güçlü pratik bilgiyle birlikte teknik ve meslek bilgisi olan kalifiye işçileri ve geleceğin ustabaşılarını yetiştirmek amaçlanmıştır. Ortaokula dayalı ve öğrenim süreleri, öğretilen mesleklerin özelliğine göre 2–3 yıl olan okullardı. Enstitülerin büyük bir kısmının bünyesinde ilkokul mezunlarının kabul edildiği erkek sanat ortaokulları da bulunmaktaydı.

1944–1945 öğretim yılında Manisa Erkek Sanat Enstitüsü öğrencileri
Şehzadeler- Manisa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Manisa Erkek Sanat Enstitüsü Teknik Çizim Dersi
Şehzadeler- Manisa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Manisa Erkek Sanat Enstitüsü Atölye Çalışması
Şehzadeler- Manisa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

1948-1949 Yozgat Erkek Sanat Enstitüsü Talebe ve Hocaları

Manisa Erkek Sanat Enstitüsü Atölye Çalışması

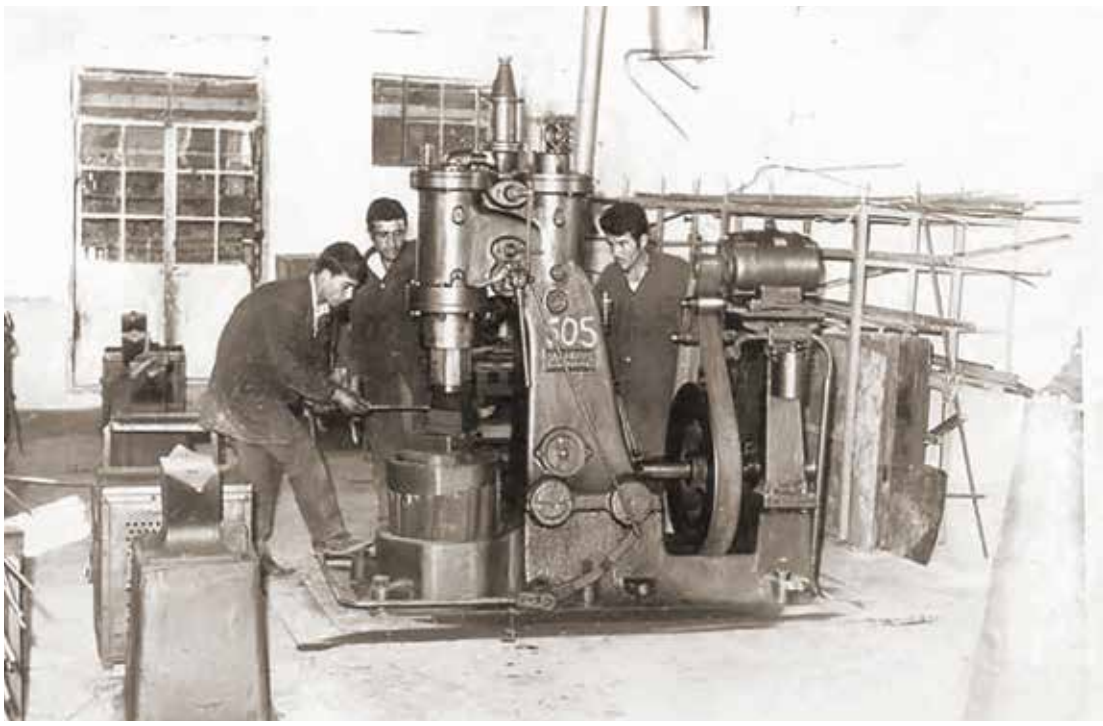

1948-1949 Yozgat Erkek Sanat Enstitüsü Atölye Çalışması
Yozgat Mimar Sinan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Ankara Erkek Sanat Enstitüsü Motor Dersi
MEB Arşivi

Ankara Erkek Sanat Enstitüsü Öğrencileri Atölye Çalışmaları
MEB Arşivi

II. Erkek Sanat Enstitüsü Marangoz Atölyesi 1954
MEB Arşivi

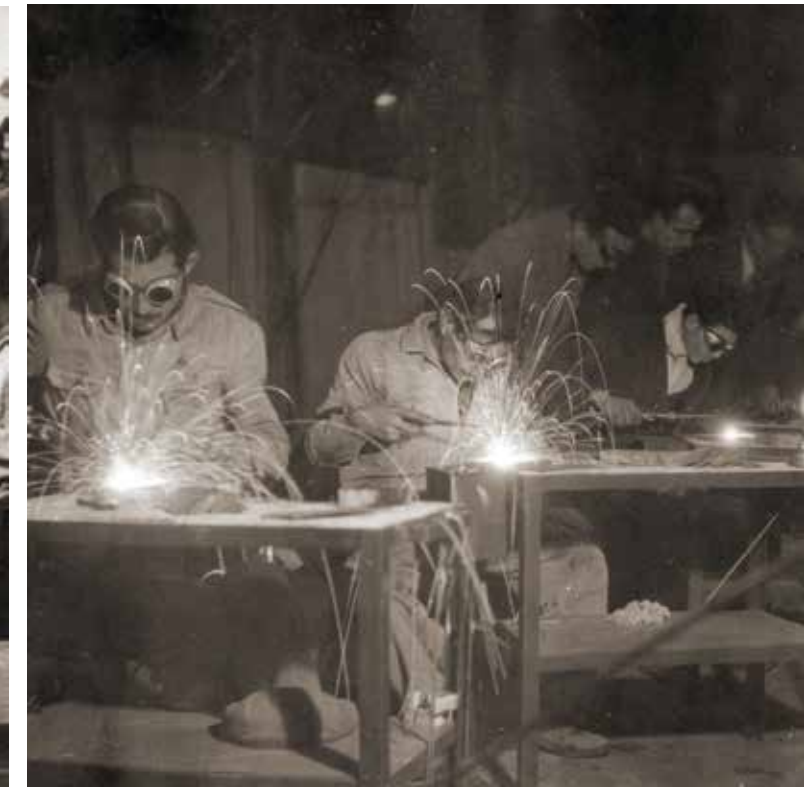

Ulus Erkek Sanat Enstitüsü
Ulus MTAL Arşivi

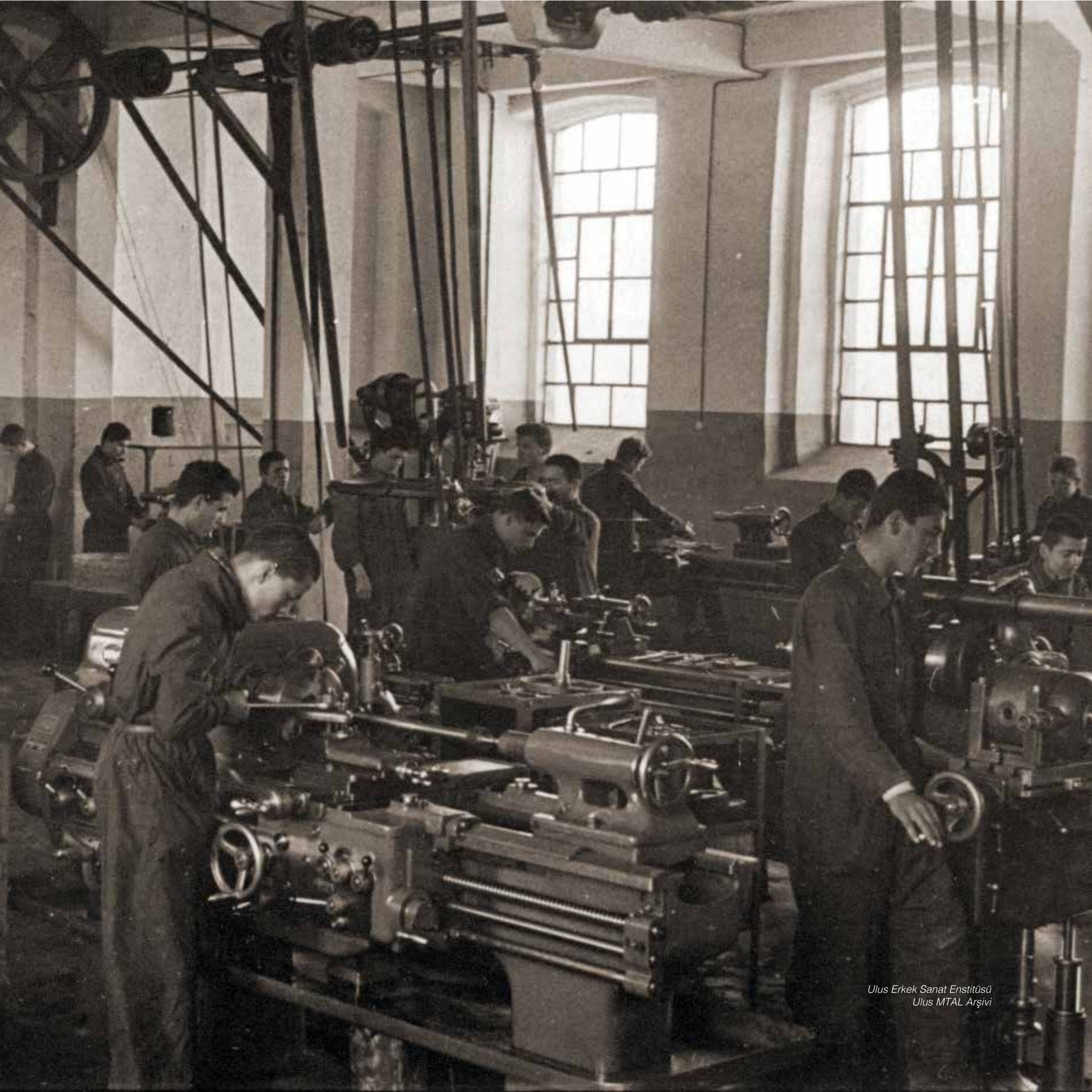

Ulus Erkek Sanat Enstitüsü
Ulus MTAL Arşivi

1943

Kayseri Erkek Sanat Enstitüsü

Okul, 1942-1943 öğretim yılında Bölge Sanat Okulu adı altında Demircilik, Tesviyecilik, Marangozculuk bölümleriyle eğitim-öğretime başlamıştır. 1943 yılında ise adı Kayseri Erkek Sanat Enstitüsü olarak değiştirilmiştir. İlk teknik öğretim planına göre, tesviyecilik, demircilik, marangozculuk dallarında eğitim vermeye başlayan okul; 1950´de motorculuk şubesi, 1953´te elektrikçilik şubesi 1964-1965'te döküm ve modelcilik şubeleri, 1965-1966'da makine ressamlığı şubesi açılarak sekiz şube haline gelmiştir. Günümüzde programına eklenen yeni alanlar ve dallarla Kayseri Melikgazi Merkez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Kayseri Erkek Sanat Enstitüsü Binası

Kayseri Erkek Sanat Enstitüsü Marangoz Atölyesi

Kayseri Erkek Sanat Enstitüsü Marangoz Atölyesi

1943

Ziraat Teknik ve Ziraat Meslek Lisesi

Ziraat Teknik ve Ziraat Meslek Lisesi, köy çocuklarını modern tarımın gerektirdiği şekilde eğitmek ve çevre çiftçilerinin ihtiyacı olan fide, fidan, damızlık havyan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla üretime yönelik eğitim ve öğretim yapan okullardı.

Bunlardan biri de 1943 yılında Çayırova'da Tarım Bakanlığı'na bağlı "Teknik Bahçıvanlık Okulu" olarak kurulmuş ve daha sonra Ziraat Meslek Lisesi olarak eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmiştir.

Çayırova Teknik Bahçıvanlık Okulu
Çayırova Tohum Sertifikasyon Test Müdürlüğü Arşivi

Çayırova Teknik Bahçıvanlık Okulu Talebeleri Uygulamalı Eğitimde
Çayırova Tohum Sertifikasyon Test Müdürlüğü Arşivi

Çayırova Teknik Bahçıvanlık Okulu
Çayırova Tohum Sertifikasyon Test Müdürlüğü Arşivi

Çayırova Teknik Bahçıvanlık Okulu Talebeleri
Çayırova Tohum Sertifikasyon Test Müdürlüğü Arşivi

1943

Konya Ticaret Lisesi

Konya Ticaret Lisesi 1943'te açılmıştır. Okulun yabancı dille eğitimi ağırlıklı olan Anadolu programı ekonomik ve iktisadi alanda ihtiyaç duyulan teknik elemanı yetiştirmek amacıyla 1984-1985 eğitim ve öğretim yılında öğrenci kabul etmeye başlamıştır. 2008-2009 yılında Adalet Bakanlığı´nın merkez ve taşra teşkilatlarının ihtiyacı olan personeli yetiştirmek amacıyla okul bünyesinde Adalet Meslek Lisesi açılmıştır. Okul, günümüzde Konya/Meram Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Konya Ticaret Lisesi Talabeleri Daktilografi Dersinde / 1943

Konya Ticaret Lisesi Talabeleri derste / 1943

1945

Olgunlaşma Enstitüleri

İlk Olgunlaşma Enstitüsü 1945'te İstanbul Beyoğlu'nda, ikincisi ise 1958'deAnkara Maltepe'de Ankara Olgunlaşma Enstitüsü olarak Erkek Sanat Enstitüsü'nün kullandığı bir apartman katında eğitim ve öğretime başlamıştır.

Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüleri, Kız Enstitülerini veya Kadın Meslek Okullarını (Akşam Kız Sanat Okulları) bitiren öğrencilerin mesleki becerilerini, bilgi, görgü ve zevklerini artırmak; onlarda teşebbüs kabiliyeti ve kazanç fikrini geliştirmek ve meslekleriyle hayatlarını kazanabilecek şekilde yetişmelerini sağlamak amacıyla açılmış yaygın eğitim kurumlarıdır.

Ankara Olgunlaşma Entitüsü
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi

Ankara Olgunlaşma Entitüsü Defilesinde Ayla Algan Mankenlik Yaparken
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi

Ankara Olgunlaşma Entitüsü Atölye Çalışması
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi

Atatürk'ün Olgunlaşma Entitüsü Ziyareti
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi

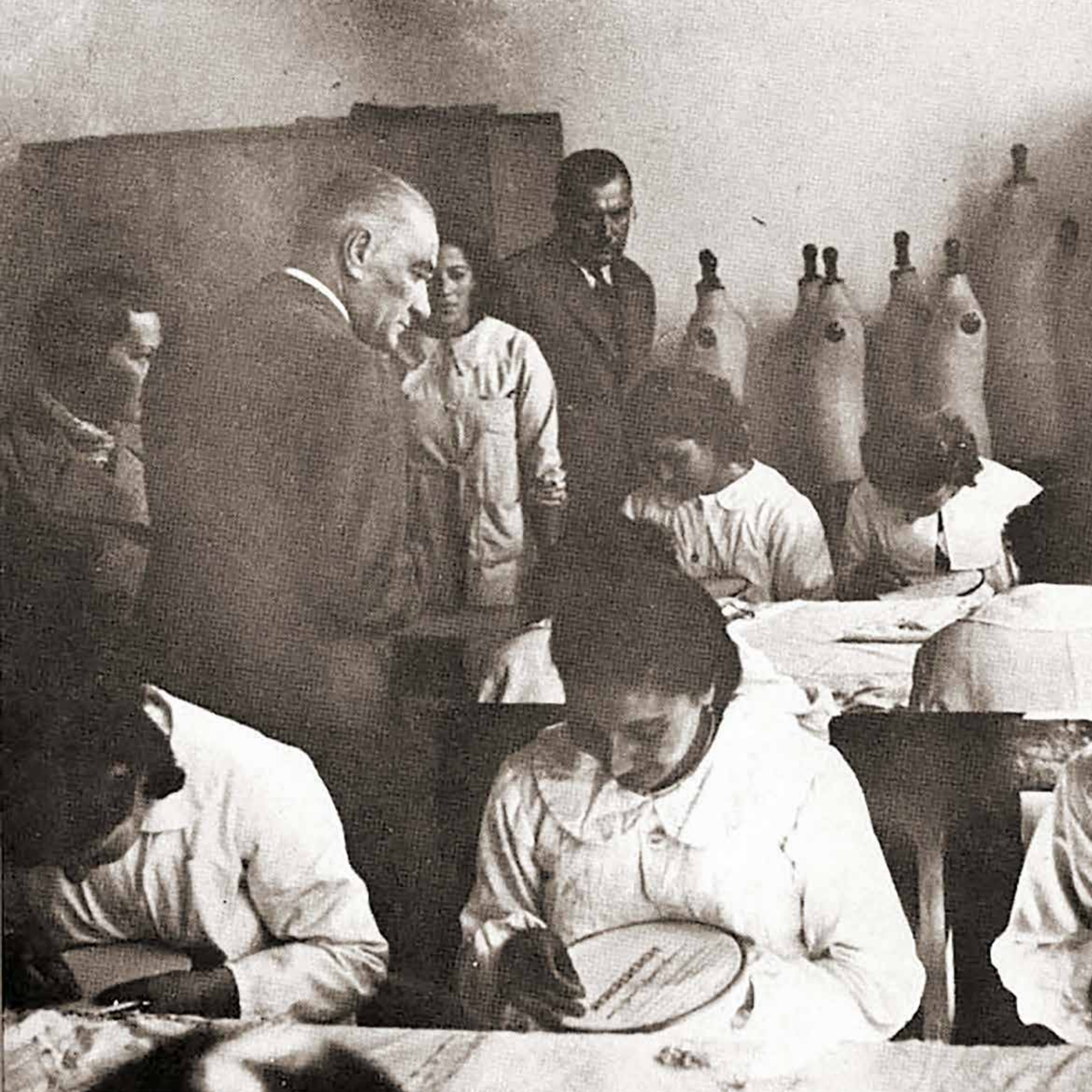

Sophia Loren Ankara Olgunlaşma Entitüsü'nde
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi

Lale Belkıs Ankara Olgunlaşma Entitüsü defilesinde
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi

Ankara Olgunlaşma Entitüsü Atölye Çalışması
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi

1946

Niğde Erkek Sanat Enstitüsü

Okul, ilk kuruluş yıllarında tesviye, demir ve marangozluk sanat bölümlerini içine alan, Erkek Orta Sanat Okulu unvanı ile öğretime başlamış, 1946'da enstitü haline getirilerek öğretim süresi beş yıla çıkarılmıştır. 1970'li yıllarda ortaokul bölümü kaldırılarak üç yıllık Endüstri Meslek Lisesi'ne dönüştürülmüştür. Günümüzde Niğde / Merkez - Şehit Fazil Doğruöz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Niğde Erkek Sanat Enstitüsü / MEB Arşivi

Niğde Erkek Sanat Enstitüsü öğrencileri / 1946
MEB Arşivi

Niğde Erkek Sanat Enstitüsü Hocaları / 1946
MEB Arşivi

Niğde Erkek Sanat Enstitüsü Atölyeler
MEB Arşivi

1946

Kimya Sanat Enstitüleri

Kimya Sanat Enstitüsü, kimya sanâyisi ve laboratuvarlarda çalışan kimyagerlere ve kimya mühendislerine yardımcı eleman yetiştirmek maksadıyla 1946–1947 eğitim ve öğretim yılında Ankara'da 26 öğrenci ile eğitim faaliyetlerine başlamıştır. Okul, bugün Mehmet Rüştü Uzel Mesleki ve Teknik Eğitim Anadolu Lisesi adıyla eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Kimya Sanat Enstitüsünde Atölye Çalışması
MEB Arşivi

Kimya Sanat Enstitüsünde Atölye Çalışması
MEB Arşivi

Ankara Kimya Sanat Enstitüsünde Atölye Çalışması
MEB Arşivi

Ankara Kimya Sanat Enstitüsü Öğrencileri
MEB Arşivi

1946

Matbaacılık Okulu

Makine, tipo-ofset, klişecilik ve entertip işlerinde çalışacak eleman ihtiyacını karşılamak için 1946–1947 eğitim ve öğretim yılında Ankara 1. Erkek Sanat Enstitüsü'nde diğer meslek şubelerinin yanında matbaacılık bölümü açılmıştır. Bir yıl sonra bu şube daha müsait atölyeleri bulunan Ankara 2. Erkek Sanat Enstitüsü'ne nakledilmiştir. 1951–1952 eğitim ve öğretim yılında matbaacılık şubesi Sultan Ahmet Erkek Sanat Enstitüsü'ne nakledilmiştir. Şube burada müstakil bir okul haline getirilerek teşkilatlandırılmıştır.

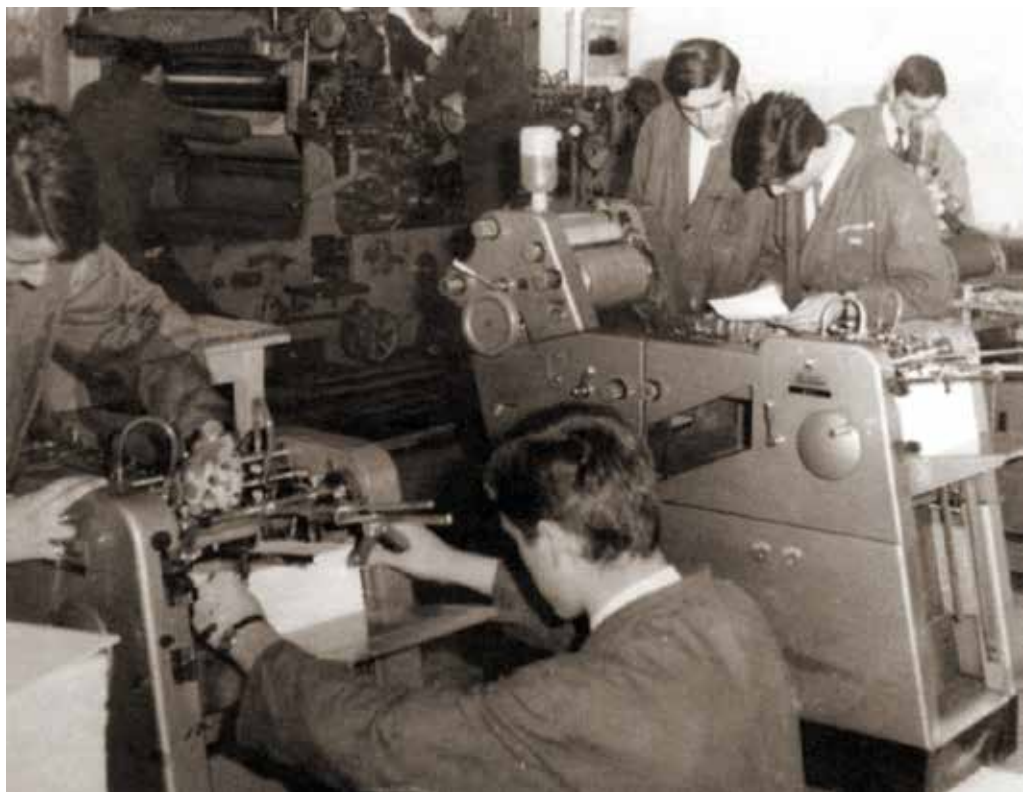

Sultanahmet Matbaa Meslek Lisesi Öğrencileri ders esnasında
MEB Arşivi

Ankara Matbaa Meslek Lisesi
MEB Arşivi

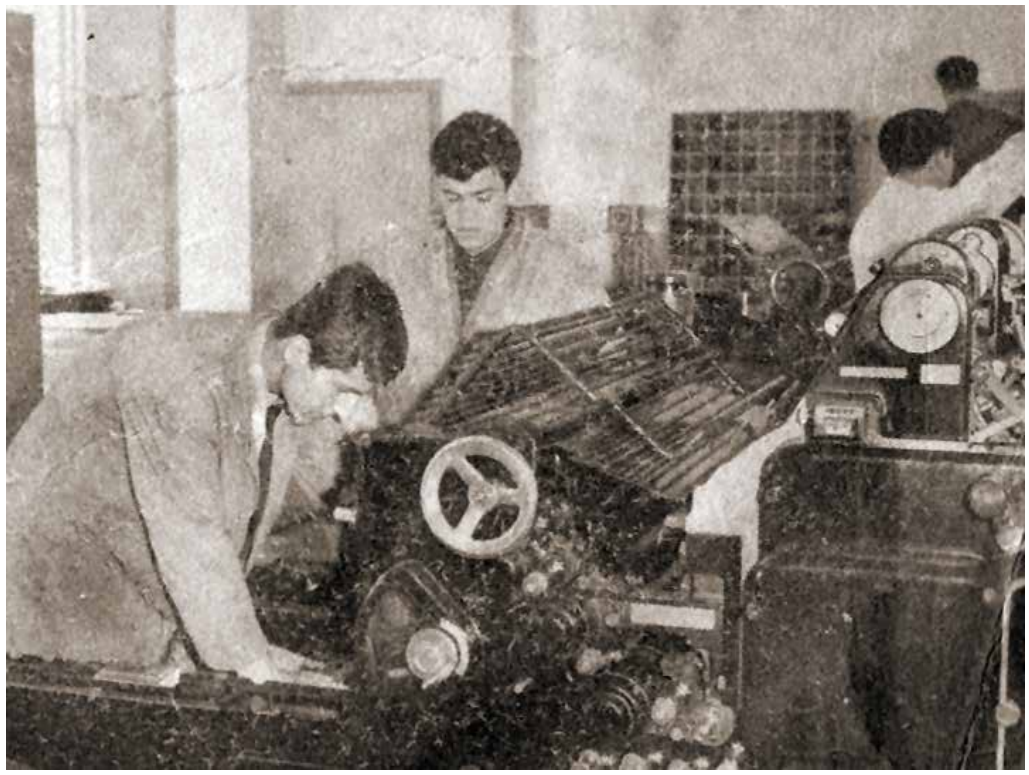

Sultanahmet Matbaa Meslek Lisesi Öğrencileri ders esnasında
MEB Arşivi

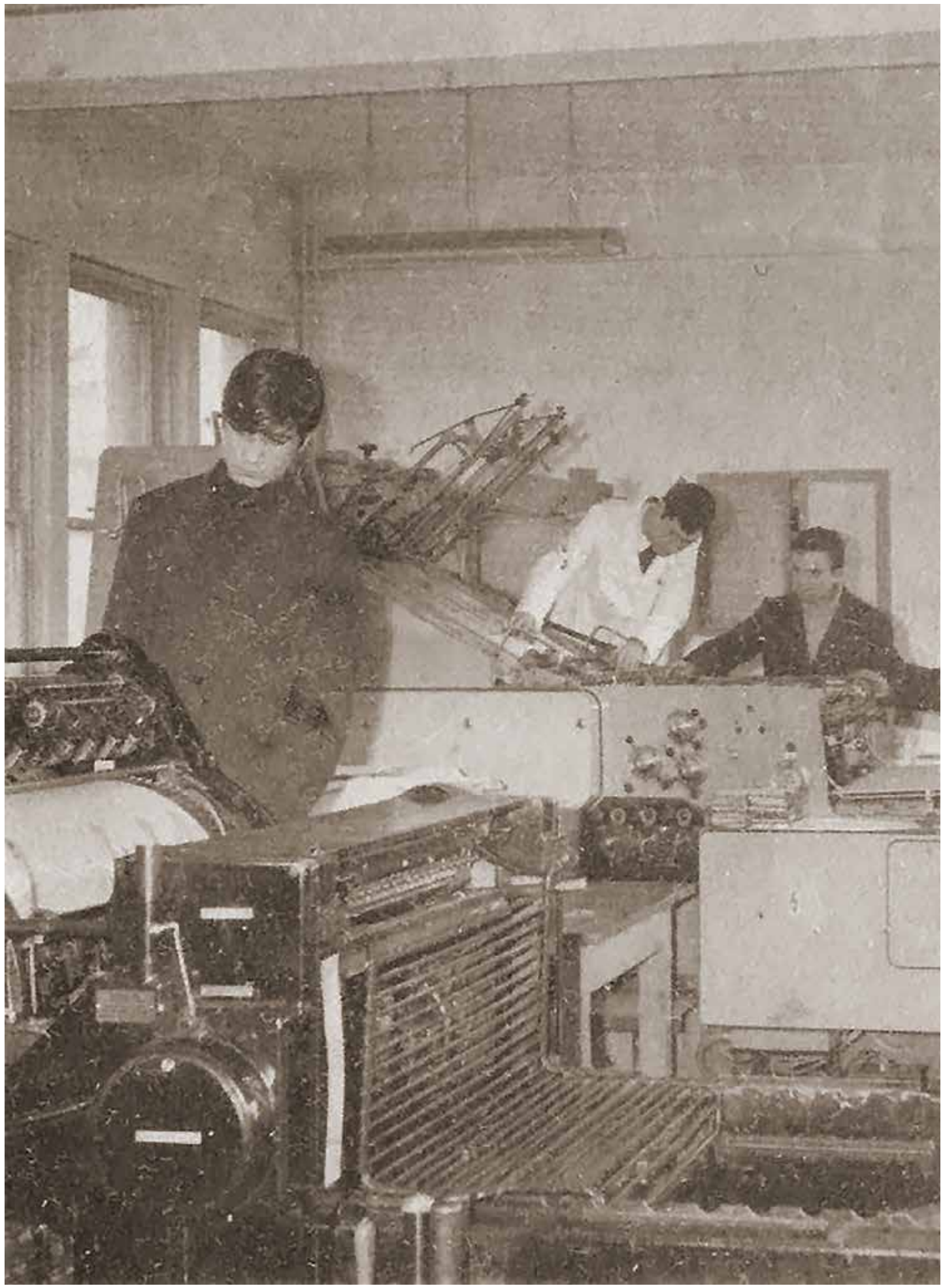

Sultanahmet Matbaa Meslek Lisesi Öğrencileri ders esnasında MEB Arşivi

1946

Mardin Artuklu Erkek Sanat Enstitüsü

Okul 1946 yılında günümüzde Mardin yetiştirme yurdu olarak kullanılan binada eğitim-öğretime başlamıştır. İlk açıldığı yıl Erkek Sanat Enstitüsü ismi ile faaliyetlerine devam etmiştir. Okulun kuruluş yılında bünyesinde tesviye, demircilik, marangoz, kuyumculuk bölümleri bulunuyordu. Ayrıca ilk eğitim-öğretime başladığı tarihlerde bünyesinde ortaokul kısmı da bulunmaktaydı. Ortaokul kısmı 1963 yılına kadar devam etmiştir. Bu tarihten sonra sadece lise olarak eğitim ve öğretime devam edilmiş, okul 1969-1970 öğretim yılında Sanat Enstitüsü adını almıştır.

Mardin Artuklu Erkek Sanat Enstitüsü Öğrenci Atölyesi
ARTUKLU - Mardin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Mardin Artuklu Erkek Sanat Enstitüsü
ARTUKLU - Mardin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

Mardin Artuklu Erkek Sanat Enstitüsü Demir Atölyesi
ARTUKLU - Mardin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

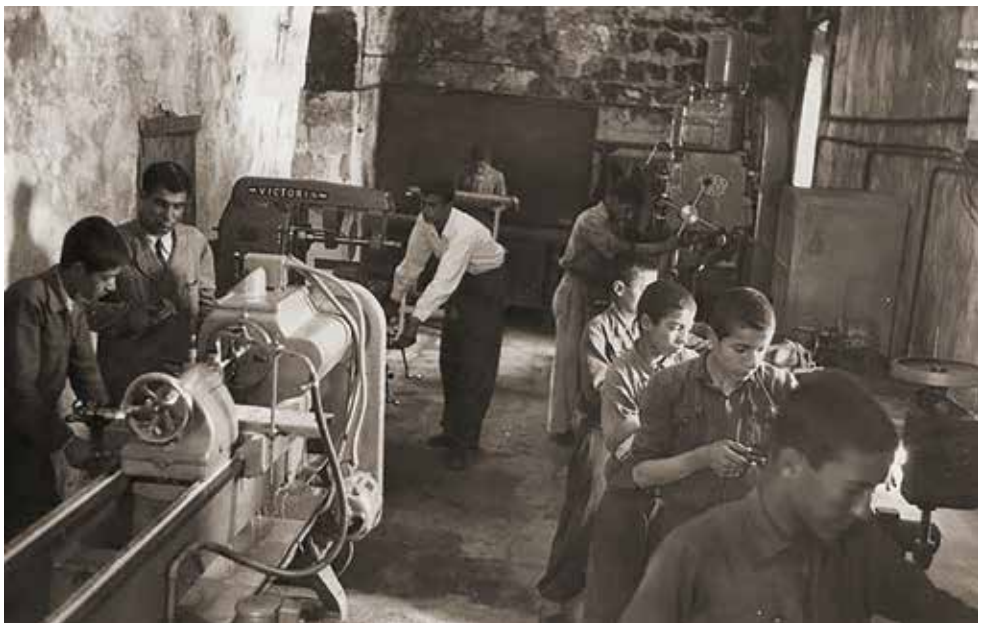

Mardin Artuklu Erkek Sanat Enstitüsü Torna Atölyesi
ARTUKLU - Mardin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

1946

Merzifon Erkek Sanat Okulu

1946 yılında Merzifon'da açılan Erkek Sanat Okulu 1950-1951 eğitim ve öğretim yılında Merzifon Sanat Enstitüsü olarak eğitim faaliyetlerine devam etmiştir.

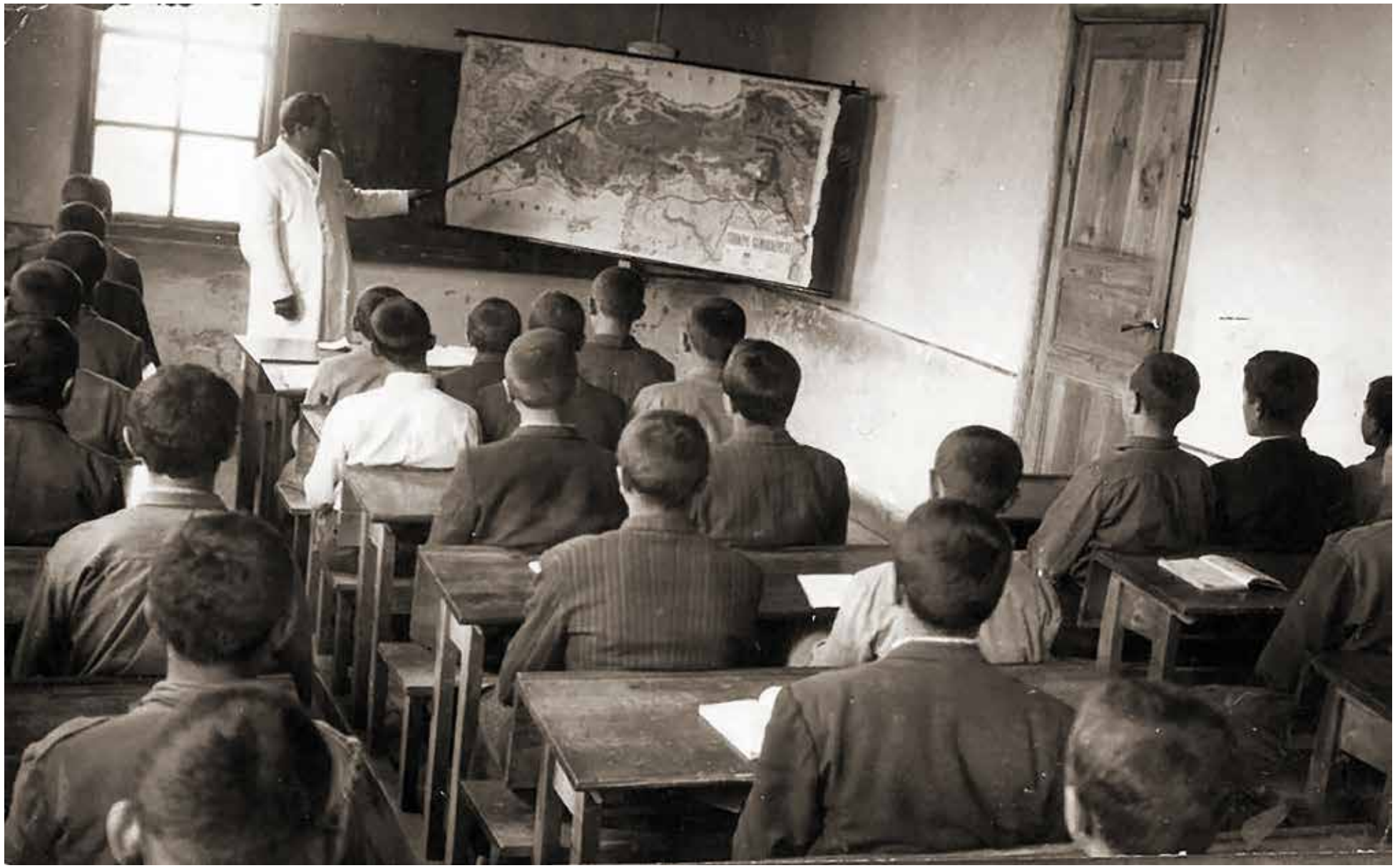

Merzifon Erkek Sanat Enstitüsü Öğrencileri
Merzifon Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

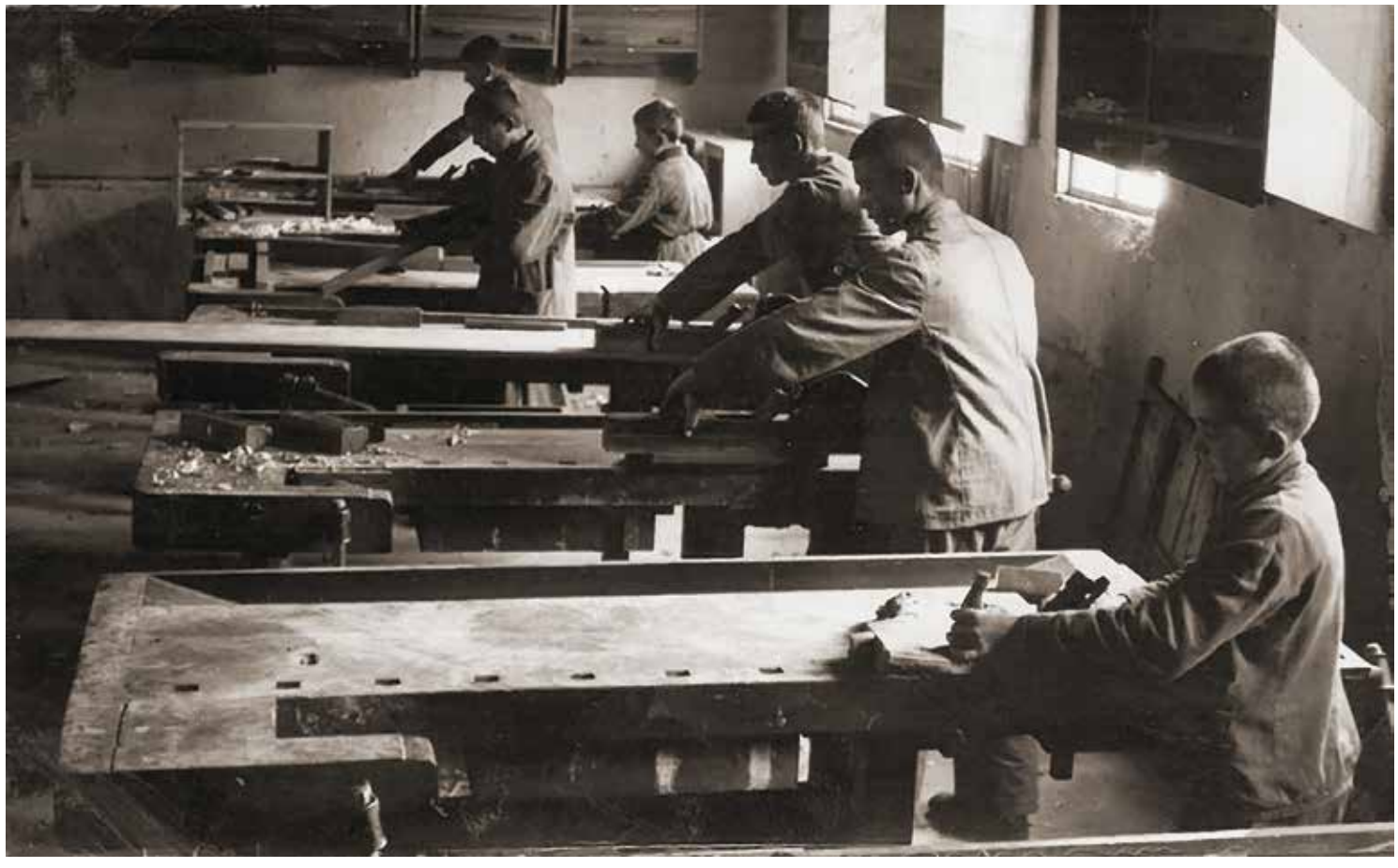

Merzifon Erkek Sanat Enstitüsü Öğrencileri
Merzifon Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

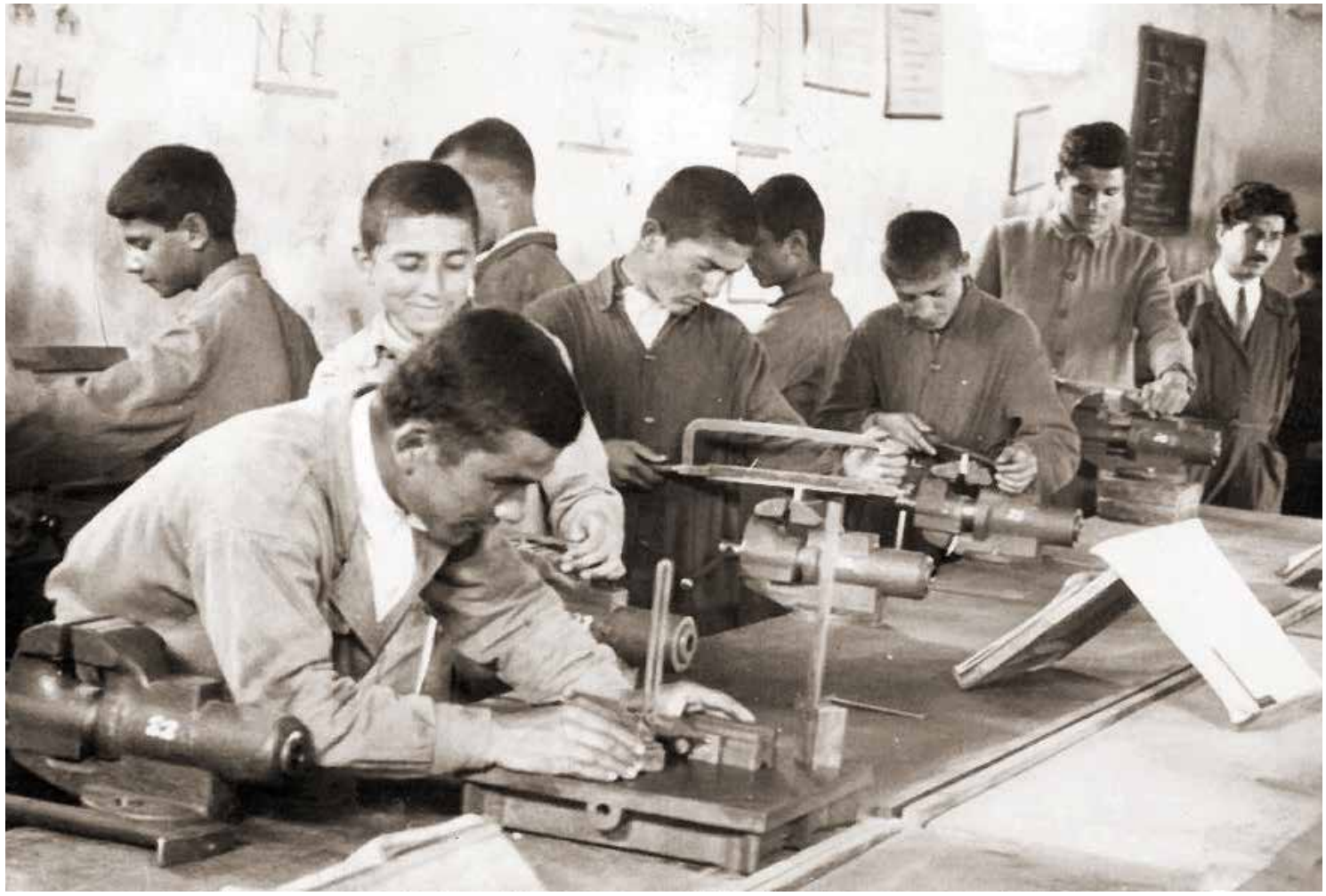

Merzifon Erkek Sanat Enstitüsü Öğrencileri
Merzifon Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

1946

Hemşire-Laborant Okulu

Sağlık Bakanlığına bağlı kurumlardaki hemşire ihtiyacını karşılamak amacıyla 1946'da İstanbul'da Haydarpaşa Numune ve Şişli Çocuk Hastanelerinde birer Hemşire-Laborant Okulu açılmıştır. 1952 yılında Sivas, İzmir, 1953'te Diyarbakır'da açılan bu okullar Sağlık Kolejleri olarak da adlandırılmıştır. Hemşire-Laborant Okulları, 1976'da Sağlık Meslek Liselerine dönüşmüştür.

Haydar Paşa Hemşire ve Laborant Okulu Öğrencileri
Alşe Kilimci Arşivi

1949

Fatih-Cağaloğu Kız Enstitüsü

1866'da Sadaret müsteşarlarından (Bülbül) Tevfik Paşa tarafından Konak olarak yaptırılan okulun binası Bezm-i Âlem Sultânîsi Öğretmen Okulu Yatakhanesi, Amel-i Hayat Mektebi, Maliye Tahsil ve Tahakkuk Şubesi olarak kullanılmış, 1937-1938 eğitim ve öğretim yılından itibaren ortaöğretim emrine tahsis edilerek Erkek Ortaokulu, 1949-1950 eğitim ve öğretim yılından itibaren de Kız Enstitüsü olarak kullanılmaya başlanarak ilkokuldan sonra 5 yıllık teorik meslek dersleri programı ile Cağaloğlu Kız Enstitüsü olarak eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmüştür. 1974-1975 öğretim yılında Kız Meslek Lisesi'ne dönüşmüştür. 1990-1991 Öğretim yılından itibaren "Büro Yönetimi ve Sekreterlik Anadolu Kız Meslek Lisesi ve 1994'te Cağaloğlu Anadolu Kız Meslek Lisesi adını alan okul, bugün Cağaloğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Cağaloğlu Kız Enstitüsü
istanbul Fatih Cağaloğlu MTAL Arşivi

1952

Orman Muhafaza Memuru Eğitim Merkezi

İlk Orman Muhafaza Okulu, Ekim 1952'de Düzce'de açılmış ve 1963'te Kastamonu Araç'a nakledilmiştir. Orman Muhafaza Memuru okulları 1973'ten itibaren Orman Muhafaza Memuru Eğitim Merkezi haline dönüştürülmüştür.

İlk Orman Muhafaza Memurları Öğrencileri

1953

Halk Eğitim Merkezleri

1953'te il ve ilçelerde "Halk Eğitimi Merkezleri" açılmaya başlanmıştır. Halk Eğitim Merkezleri halkın toplumsal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına eğitim yoluyla yardım ve rehberlik etmek üzere açılmıştır.

Bursa Yıldırım Halk Eğitim Merkezi Öğrencileri
YILDIRIM - Halk Eğitim Merkezi Ve Akşam Sanat Okulu Arşivi

Bursa Halk Eğitim Merkezi Öğrencileri
YILDIRIM - Halk Eğitim Merkezi Ve Akşam Sanat Okulu Arşivi

Bursa Halk Eğitim Merkezi Öğrencileri
YILDIRIM - Halk Eğitim Merkezi Ve Akşam Sanat Okulu Arşivi

Bursa Halk Eğitim Merkezi Öğrencileri
YILDIRIM - Halk Eğitim Merkezi Ve Akşam Sanat Okulu Arşivi

1953

Yıldırım Beyazıt Akşam Sanat Okulu

1953–1954 eğitim ve öğretim yılında Yıldırım Beyazıt Ortaokulu'nun bodrum katında Akşam Sanat Okulu olarak öğretime açılmıştır. 1954–1955 eğitim ve öğretim yılında okul binası tamamlandığında aynı binada Kız Enstitüsü, Kız Sanat Ortaokulu ve Pratik Kız Sanat Okulu olarak eğitim-öğretime devam etmiştir. 1976–1977 eğitim ve öğretim yılında kademeli olarak meslek lisesine geçilmiş ve branşlaşma başlamıştır. 1986-1987 eğitim ve öğretim yılında 3308 sayılı kanun kapsamına alınan okul 1988-1989 öğretim yılından itibaren işletmelerde meslek eğitimine, çocuk gelişimi ve sağlığı, Ev Yönetimi-Beslenme, Nakış, Resim branşlarında öğrenci göndermiştir. 1992–1993 eğitim ve öğretim yılında Anadolu kısmında Bilgisayar Bölümü hazırlık sınıfı ile eğitim-öğretime açılmıştır. Anadolu kısmında 2009-2010 eğitim ve öğretim yılında radyo televizyon alanı/animasyon dalı, 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında çocuk gelişimi ve eğitimi alanı, erken çocukluk dalı eğitime başlamıştır. Aynı zamanda okulumuz Teknik Lise kısmında yiyecek içecek hizmetleri ile grafik ve fotoğrafçılık alanı ve grafik dalı açılmıştır.

Yıldırım Beyazıt Akşam Sanat Okulu Öğrencileri
Sebahat Özkan arşivi

Yıldırım Beyazıt Akşam Sanat Okulu Öğrencileri
Sebahat Özkan Arşivi

1955

Akşam Ticaret Liseleri

Ticaret liseleri, kamu ve özel sektörün ihtiyaç duyduğu ticaret, muhasebe, maliye, kooperatifçilik, pazarlamacılık, turizm, bankacılık, sekreterlik vb. iş alanlarında nitelikli insan gücü yetiştiren, ortaokula dayalı 3 yılık eğitim ve öğretim veren, öğrencileri iş hayatına ve yükseköğretime hazırlayan okullardı. İlk Akşam Ticaret Lisesi de 1954–1955 eğitim ve öğretim yılında Ankara'da açılmıştır. 1959–1960 eğitim ve öğretim yılında orta ticaret okullarının öğretim programları değiştirilerek ticaret ortaokulu adını almıştır.

Ticaret Lisesi Öğrencileri Daktilo dersinde
Ankara MTAL Arşivi

1956

İş Okulları

İş okulları, çeşitli endüstri müesseselerinin ve iş yerlerinin toplu bulunduğu merkezlerde bu kurumlarla iş birliği yapılarak açılan okullardı. İş okullarının gayesi çeşitli kurslar tertip ederek iş yerlerinde çalışanların mesleki bilgilerini artırmak, herhangi bir meslek okulu mezunu olmayanları kurslarla imtihanlara hazırlamak, muhtelif konular ürerinde tertip edilen kurslarla çevrenin ziraî ve sosyal sahalarda gelişmesini sağlamaktı. Bu okullar ilk kez Kırıkkale ve Karabük'te açılmıştır.

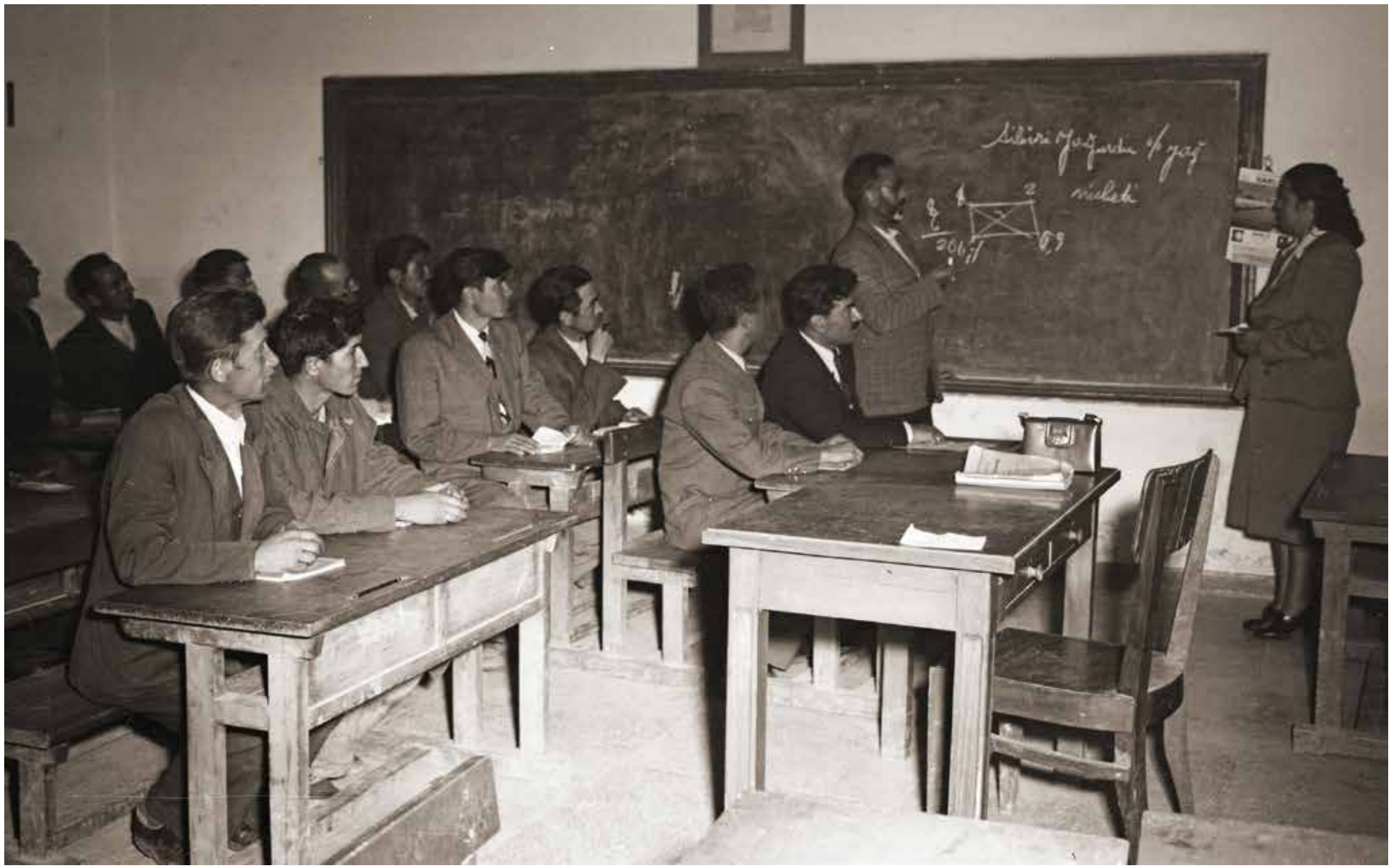

Kırıkkale İş Okulu

1957

Sekreterlik Meslek Liseleri

Sekreterlik meslek liseleri iş hayatının ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve davranışlarla donatılmış nitelikli sekreterleri yetiştiren, öğrencileri hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan, ortaokula dayalı üç yıllık eğitim - öğretim veren meslek okullarıydı. 2001-2002 eğitim ve öğretim yılından itibaren bu okullar kademeli olarak Anadolu Ticaret Meslek Lisesi içinde program türüne dönüştürülmüştür.

Sekreterlik öğrencileri
Osmangazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

1958

Akşam Kız Sanat Ortaokulları

Kız Meslek Liseleri bünyelerinde ya da bağımsız olarak faaliyet göstermek üzere 1958-1959 eğitim ve öğretim yılından itibaren ilkokula dayalı üç yıl süreli olarak açılmıştır. Kız sanat ortaokullarında genel ortaokul programları yanında haftada dokuz saatlik ev ve aile yönetimi bilgi ve becerilerini veren meslek derslerinede yer verilmiştir. İhtiyaç duyulan yerlerde bu okullara iki sınıf daha ilave edilerek enstitü haline getirilmiştir.

Kız Sanat Ortaokulları
MEB arşivi

1961

İstanbul Motor Enstitüsü

Tophane Sanat Enstitüsü, 1960-1961 öğretim yılında İstanbul Motor Sanat Enstitüsü adını alarak hizmete girmiştir. 1961-1962 'de İstanbul Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezi, 1969-1970'de eğitim ve öğretim yılında İstanbul Motor Teknisyen Okulu, 1973 -1974'de Motor Sanat Enstitüsü'nün adı Motor Meslek Lisesi, Motor Teknisyen Okulu'nun adı da Motor Teknik Lisesi olarak değiştirilmiştir. 1982-1983 eğitim ve öğretim yılında okulun adı "Şişli Endüstri Meslek Lisesi" olarak değiştirilmiştir. Okul bugün, İstanbul Şişli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

Tophane Motor Enstitüsü öğrencileri uygulamalı derste
MEB arşivi

1961

Sağlık Meslek Liseleri

Cumhuriyet döneminde Sağlık Bakanlığı'nın kurulmasının ardından sağlık memurları, köy ebe okulları ve hemşirelik okulları açılmıştır. 1961'de, sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ile bütün bölümlerin eğitim süresi 4 yıla çıkarılmış, sağlık meslek liseleri, 2006 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir. Bu okullarda ortak genel kültür dersleri verilerek her alan için mesleki bilgi ve beceri kazandırmak amacıyla sağlık alanına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulanmıştır. Bu okulların Anadolu programları 1974-1975 eğitim ve öğretim yılından itibaren açılmıştır.

Cebeci Atatürk Sağlık Meslek Lisesi
A.Ü. Hemşirelik Ebelik Müzesi arşivi

1961

Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri

Turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceriye sahip elemanlarla birlikte, konaklama endüstrisine (otel, model, lokanta vb.) kalifiye personel yetiştiren ortaokuldan sonra üç yıllık eğitim ve öğretim veren, öğrencileri hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan okullardı. 1961–1962 öğretim yılında otelcilik okulu olarak ilki Ankara'da, ikincisi 1967–1968'de İstanbul'da açılan bu okulların adı 1973'te Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi olarak değiştirilmiştir. 1984 – 1985'de yabancı dilin meslekte önemi göz önüne alınarak birinci yılı hazırlık sınıfı olmak üzere dört yıllık ve bir kısım derslerin öğretimini yabancı dille yapan Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi adını almıştır.

Ankara Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencileri uygulama yaparken
Ender Çepel arşivi

Ankara Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencileri uygulamalı ders yaparken
Ender Çepel arşivi

Ankara Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencileri
Ender Çepel arşivi

Ankara Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencileri
Ender Çepel arşivi

1961

Endüstri Pratik Sanat Okulları

Endüstri Pratik Sanat Okulları, İlkokulu bitirenler ile ilkokuldan sonra öğrenimini devam ettirememiş veya bir üst okula bir süre devam edip ayrılmış olanlara bir meslek alanının belirli işlevlerini yapabilecek alışkanlık ve davranış kazandıran ve süresi mesleklerin özelliğine göre değişen okullardır. 1960–1961 öğretim yılına kadar Erkek Sanat Enstitüleri'nin içinde Pratik Sınıflar olarak faaliyet göstermiş, 1969–1970'te ise bağımlı ve bağımsız olarak öğretime başlamıştır.

1962

Meteoroloji Teknik Lisesi

Meteoroloji Meslek Okulu, 1962 yılında meteoroloji alanında teknik elemanları yetiştirmek amacıyla Ankara'da açılmıştır. Bu okul, üç devre mezun verdikten sonra kapatılmış, 1960'tan sonra okulun yeniden açılmasına karar verilmiştir. Okul, 1962'de tekrar açılmıştır. Okulun öğretim süresi 1975'ten itibaren dört yıla çıkarılmış adı da Meteoroloji Teknik Lisesi olmuştur.

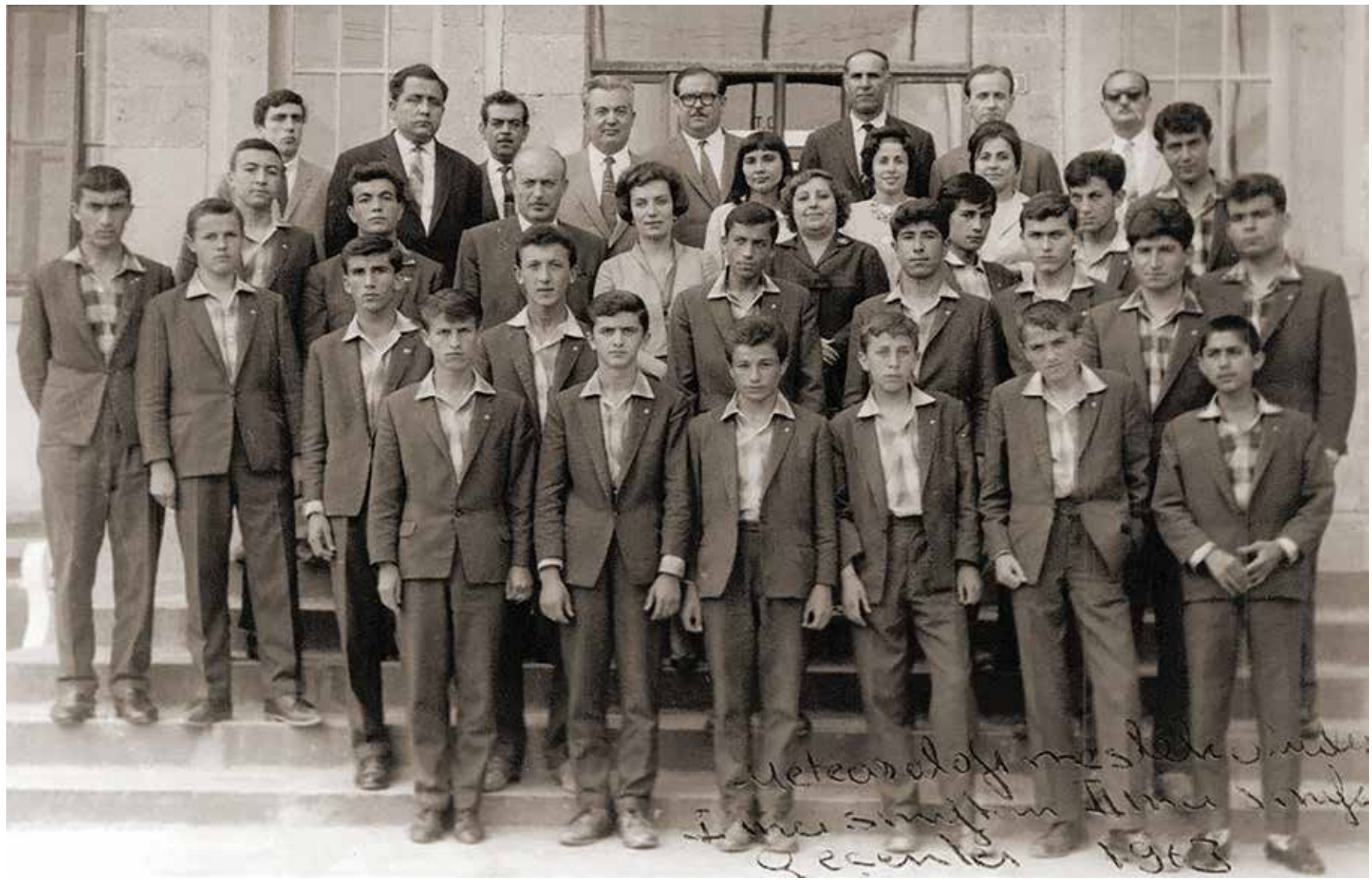

Meteoroloji Meslek Lisesi öğrencileri /1963
Meteoroloji Genel Müdürlüğü arşivi

1962

Marangoz Sanat Enstitüsü

Marangoz Sanat Enstitüsü olarak 1962'de faaliyete geçen okulun adı, 1965-1976 öğretim yılında Ağaç İşleri Olgunlaşma Enstitüsü, 1975-1976 eğitim ve öğretim yılında da Erkek Sanat Yüksek Öğretmen Okulu olarak değiştirilmiş ve faaliyet göstermiştir. 1982'de YÖK kararı ile faaliyet alanı Teknik Eğitim Fakültesi'ne devredilmiş, fakülte bünyesindeki Motor Meslek Lisesi okulun bünyesine alınarak okulun yeni adı Bahçelievler Endüstri Meslek Lisesi olmuştur. Okul bugün Yenimahalle Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla eğitim ve öğretim faaliyetine devam etmektedir.

Ankara Marangoz Sanat Enstitüsü öğrencileri atölye çalışmasında

1967

Ziraat ve Bahçıvanlık Okulları

Ziraat ve Bahçıvanlık Okulları, 1943'te açılmaya başlamıştır. 1967'den itibaren Ziraat Meslek ve Ev Ekonomisi Meslek Okulları haline gelmiştir. Bu okulların gayesi ilkokul mezunu köy çocuklarına teknik ziraat ve bahçıvanlık usullerini öğretmekti. Devlet çiftlikleri içinde kurulan bu okulların öğretim süreleri üç yıldı. Eğitim-öğretim teorik ve pratik olarak uygulanmıştır.

Ziraat ve Bahçıvanlık okulu öğrencileri uygulama yaparken
MEB arşivi

Ziraat ve Bahçıvanlık Okulu Öğrencileri Uygulama Yaparken

1967

Kız Sanat Okulları

Kız Sanat Okullarının başlangıçta Sultanahmet Terzilik Okulu'nda yalnız akşam dersleriyle başlayan çalışması, Şehzadebaşı'nda kiralanan binada tüm gün üç grup olarak genişletilmiş ve Harbiye'de ek okul açılmıştır. 1927–1928 eğitim ve öğretim yılından itibaren kız enstitüleri bünyesinde veya nüfus yoğunluğu kız enstitüsü açılmaya yeterli olmayan il veya ilçelerde bağımsız olarak akşam kız sanat okulları adı altında açılan bu kurumlar çoğunluğu gündüz faaliyet gösterdiği için 1967–1968 eğitim ve öğretim yılından itibaren kız sanat okulları olarak değiştirilmiştir.

Atatürk Kız Sanat OKulu öğrencileri ders esnasında
MEB Arşivi

Zonguldak Kız Sanat Okulu öğrencileri derste
Zonguldak Yayla MTAL arşivi

Karabük Kız Sanat Okulu öğrencileri bayram töreninde
Karabük MTAL arşivi

Karabük Kız Sanat Okulu öğrenci defilesi
Karabük MTAL arşivi

1967

Pratik Kız Sanat Okulları

Pratik Kız Sanat Okulları, her yaş ve eğitim düzeyindeki genç kız ve kadınları ilgi ve ihtiyaç duydukları alanlarda eğitmek, onları hem özel hayatlarında nitelikli hale getirmek hem de istihdama yönelik meslek elemanı olarak yetiştirmek üzere faaliyet gösteren kurumlardı.

Trabzon Beşikdüzü Pratik Kız Sanat Okulu öğrencileri
MEB Arşivi

Gaziantep Pratik Kız Sanat Okulu öğrencileri nakış dersinde
MEB Arşivi

Manisa Pratik Kız Sanat Okulu öğrencileri nakış dersinde
MEB Arşivi

Kız Sanat Okulu öğrencileri
MEB Arişvi

1969

Zincirlikuyu İnşaat Teknisyen Okulu

İnşaat Teknisyen Okulları 1969-1970 yılında Ankara ve İstanbul/Şişli Zincirlikuyu Yapı Enstitüsü içinde İnşaat alanında eğitim vermek üzere açılmıştır. İlk yılları Yapı Enstitüleri ile ortaktır. İlk olarak 1939 da Yapı Usta Okulu olarak kırk dönüm arazi üzerine kurulan bu okul önceleri yatılı olarak hizmet vermiştir. Başarılı öğrenciler sonrasında İnşaat Teknisyen Okuluna alınmaktadır. Yapı Enstitüleri süresi 3 yılken İnşaat Teknisyen Okulu 4 yıl eğitim vermekte ve genel bilgi dersleri de bu okullarda daha detaylı işlenmektedir. Bu nedenle bu okuldan mezun olan öğrenciler o dönemlerde üniversitelerin, mühendislik, mimarlık, Teknik öğretmenlik, öğretmenlik bölümlerini yoğun olarak kazanmışlardır. Sonraları okulun adı İstanbul Yapı Meslek Lisesi olmuş, İnşaat Teknisyen okulunun adı da İnşaat Teknik Lisesi olarak devam etmiştir. Yapı Meslek Lisesinde de Yapı Ressamlığı ve Yapı Bölümü olarak iki bölümden oluşmuştur. Daha sonra bu okul Anadolu Teknik 5 yıl, Teknik Lise 4 yıl, Meslek Lisesi 3 yıl olarak hizmet vermiştir ve gelişimini Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak tamamlamış ve günümüzde Zincirlikuyu İSOV Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Zincirlikuyu İnşaat Teknisyen Okulu öğrencileri

Zincirlikuyu İnşaat Teknisyen Okulu öğrencileri

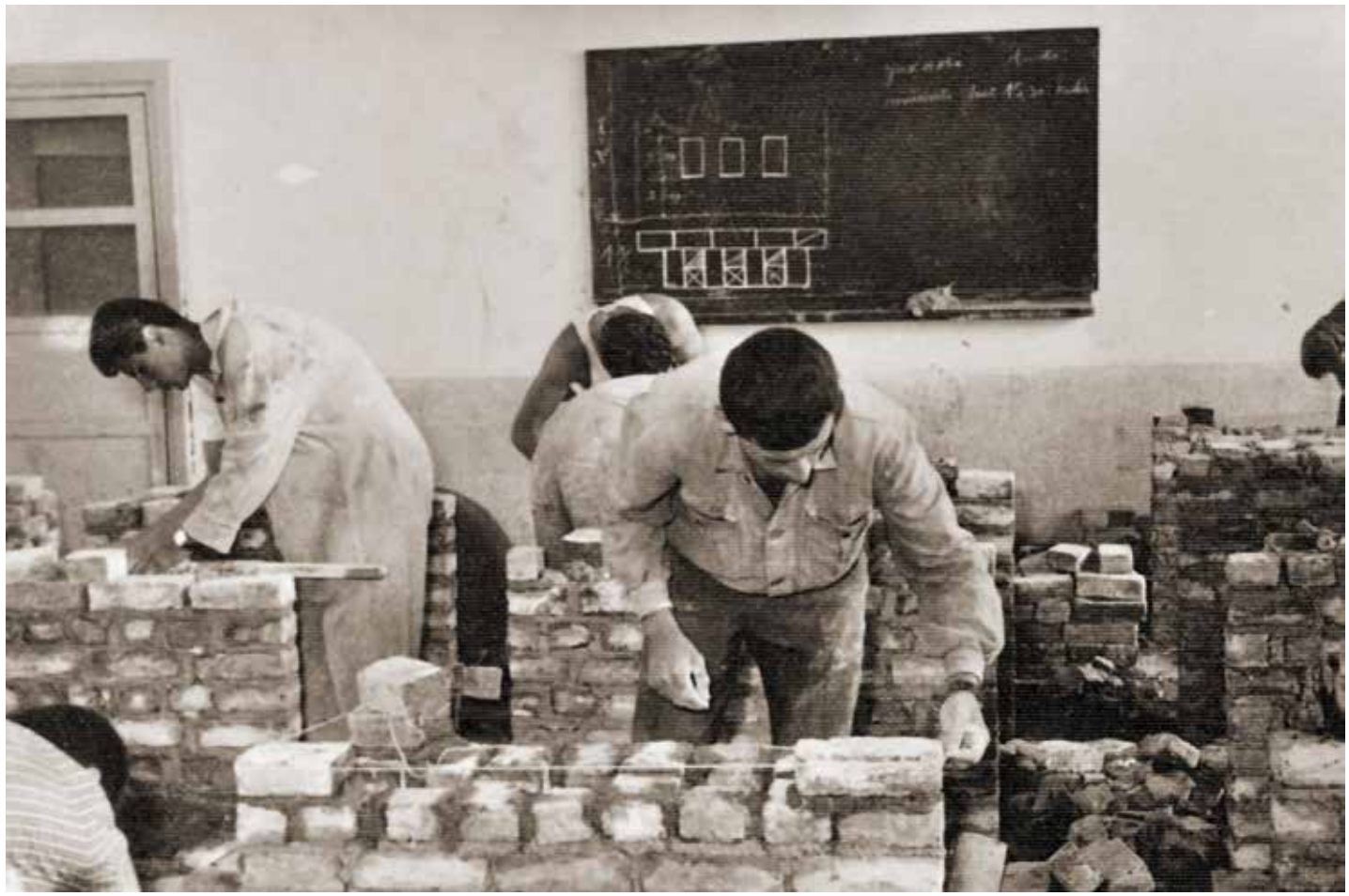

Zincirlikuyu İnşaat Teknisyen Okulu öğrencileri

1970

Tekniker Okulları

İlk kez 1969-1970 eğitim-öğretim yılında Teknisyen Okulu adıyla açılan Tekniker Okulları'nın eğitim süresi dört yıldı. Öğrencilere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda endüstriyel teknik alanlarında mesleki formasyon verilmesi amaçlanan okulda, hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan fen bilimleri ağırlıklı programlar uygulanmıştır.

Maçka İnşaat Teknisyen Okulu Öğretmenleri
Şişli Maçka MTAL Arşivi

Maçka İnşaat Tekniker Okulu Öğrencileri
Şişli Maçka MTAL Arşivi

Maçka Tekniker Okulu talebesi atölye çalışmasında
Şişli Maçka MTAL Arşivi

Maçka Tekniker Okulu talebesi atölye çalışmasında
Şişli Maçka MTAL Arşivi

Maçka Tekniker Okulu talebesi atölye çalışmasında
Şişli Maçka MTAL Arşivi

1973

Endüstri Meslek Liseleri

1942-1943 eğitim ve öğretim yılında sanat enstitüleri haline gelen sanat okulları 1973-1974 eğitim ve öğretim yılından itibaren Endüstri Meslek Lisesi adını almıştır. Ortaöğretim düzeyinde asgari ortak genel kültür edindirerek toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmaya yönelik çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ihtiyaç duyduğu mesleki formasyon verilmek suretiyle, öğrenciyi hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulanmıştır.

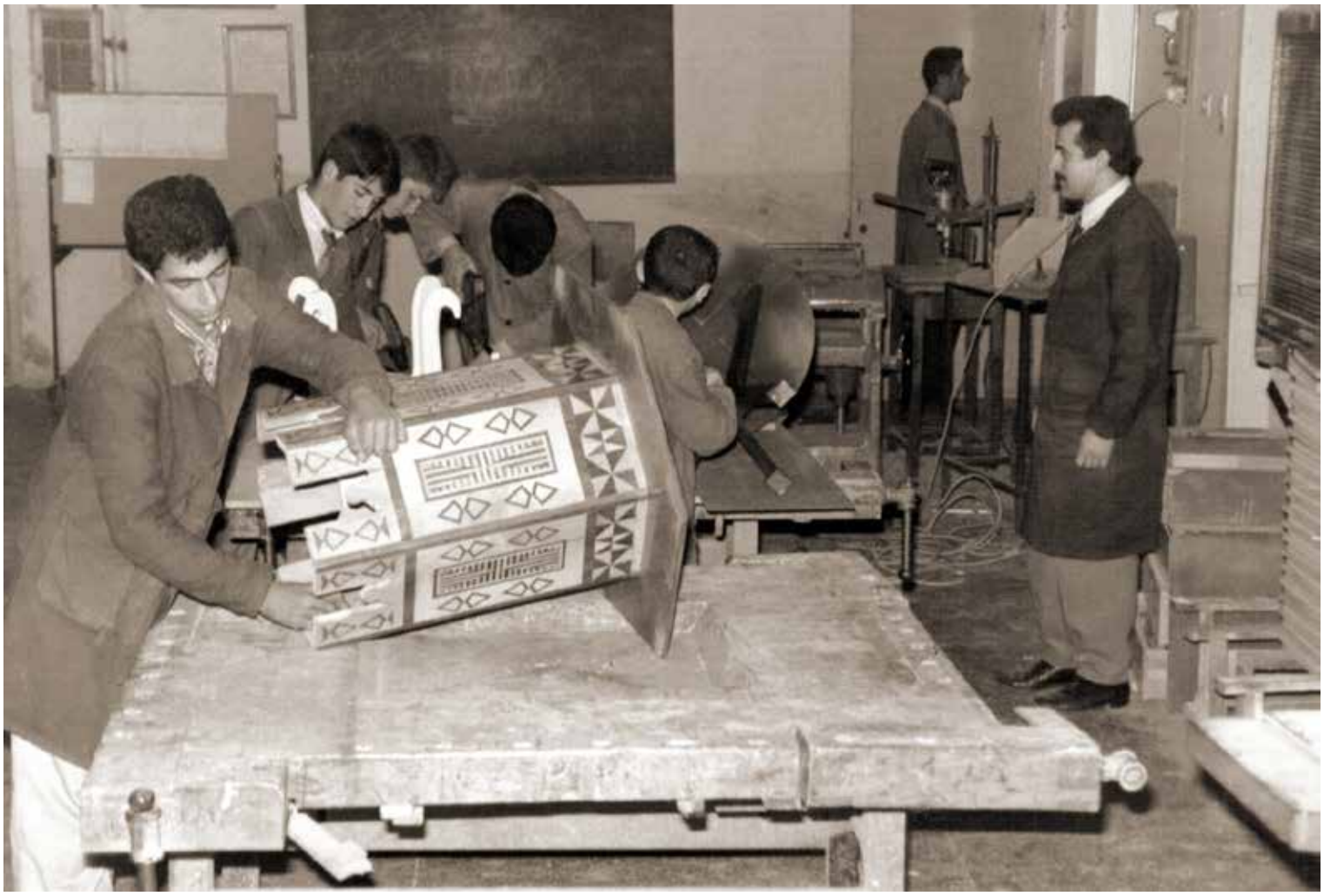

Bayburt Endüstri Meslek Lisesi Talebeleri Atölye Dersinde
Bayrut MTAL Arşivi

Bayburt Endüstri Meslek Lisesi Öğrencileri
MEB Arşivi

1974

Kız Meslek Liseleri

Kız enstitüleri, (özel bölümleri) 1963–1964 eğitim-öğretim yılında ortaokuldan sonra öğrenim süresi üç yıl olan Meslek Okulları adını almış, 1973–1974 eğitim ve öğretim yılında kız meslek lisesi olarak adlandırılmıştır. Bu okullar, ortaokuldan sonra öğretim süresi üç yıl olan iş alanlarına orta düzeyde meslek elamanı yetiştirmeyi amaçlayan meslek okullarıydı.

Karabük Kız Meslek Lisesi Öğrencileri atölye çalışması
Hale TOROS Arşivi

Erzurum Yakutiye - Hamidiye Kız Meslek Lisesi Öğrencileri
Yakutiye - Hamidiye MTAL Arşivi

Erzurum Yakutiye - Hamidiye Kız Meslek Lisesi Öğrencileri
Yakutiye - Hamidiye MTAL Arşivi

1976

Adana Tekstil Kız Meslek Lisesi

Adana Tekstil Kız Meslek Lisesi, okul-Sanâyi iş birliğinin güçlendirilmesi amacıyla Adana ilinde Sabancı A.Ş. ile yapılan protokol gereği 1976'da açılmıştır. Okul, 1983-1984 eğitim-öğretim yılında Anadolu Meslek Lisesi'ne dönüştürülerek yabancı dil ağırlıklı öğretime ve erkek öğrenci kabul etmeye başlamıştır. 2014 yılından itibaren Sabancı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Adana Tekstil Kız Meslek Lisesi Öğrencileri
Sabancı MTAL Arşivi

Adana Tekstil Kız Meslek Lisesi Öğrencileri
Sabancı MTAL Arşivi

Adana Tekstil Kız Meslek Lisesi Öğrencileri Serigrafi baskı yaparken
Sabancı MTAL Arşivi

Adana Tekstil Kız Meslek Lisesi Öğrencileri
Sabancı MTAL Arşivi

Adana Tekstil Kız Meslek Lisesi Öğrencileri Atölye Çalışması
Sabancı MTAL Arşivi

1978

Kız Teknik Liseleri

Kız Teknik Okulları, ilköğretimden sonra öğrenim veren ve öğretim süresi dört yıl olan okullardır. Bu okullarda ortaöğretim kurumlarının 9. Sınıfında yer alan ve gerekli şartları taşıyan öğrenciler öğrenim görebilmekteydi. Teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran bu okullar, öğrenciyi, hayata, mesleğe ve yükseköğretime hazırlamaktaydı.

Kız Teknik Lisesi
MEB Arşivi

1978

Laborant Meslek Lisesi

Tarım ve Orman Bakanlığı Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan okul 1978'de veteriner laboratuvarında ihtiyaç duyulan ve genel müdürlüğün görevlerini kapsayan konularda çalışacak, özel yetişmiş laborantları yetiştirmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ve o günkü adıyla Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı arasında yapılan bir protokole göre Ankara Laborant Meslek Lisesi olarak kurulmuştur.

Ankara Laborant Meslek Lisesi
Çankaya Laborant Lisesi Arşivi

Ankara Laborant Meslek Lisesi Öğrencileri

Ankara Laborant Meslek Lisesi Öğrencileri
Çankaya Laborant Lisesi Arşivi

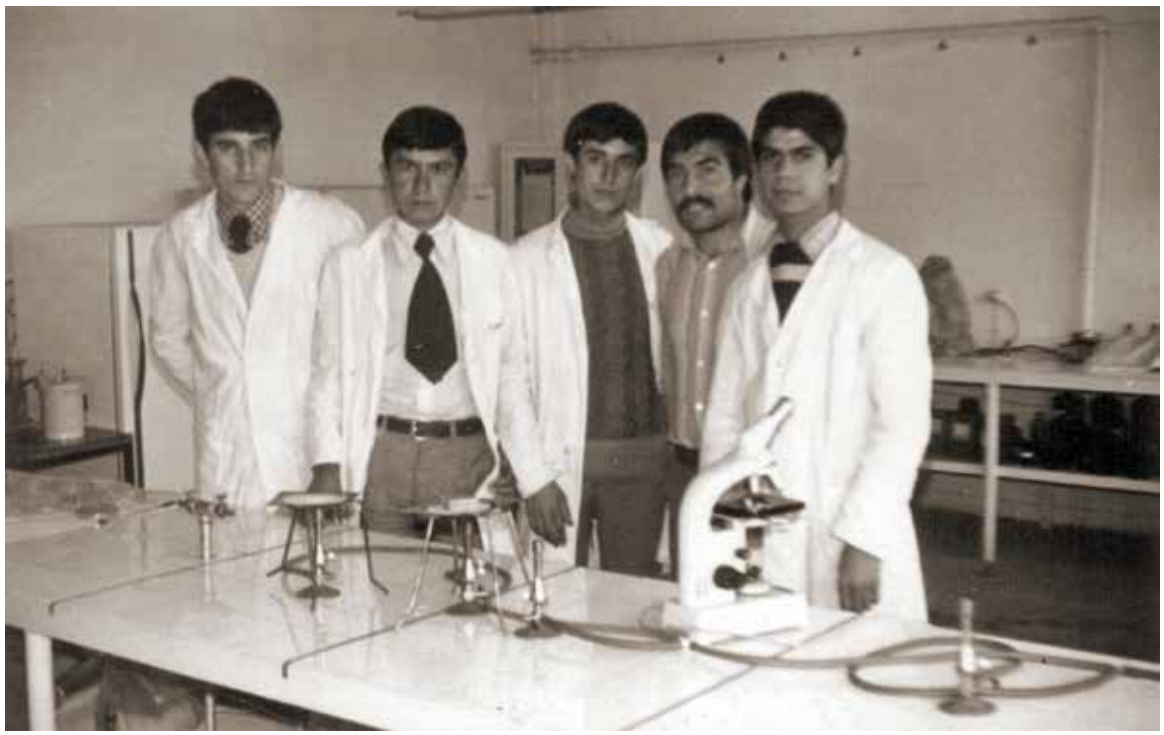

Ankara Laborant Meslek Lisesi Öğrencileri
Çankaya Laborant Lisesi Arşivi

1985

Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi

Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi, Türk ve dünya mutfaklarında istihdam edilecek, yabancı dil bilen, vasıflı aşçıları yetiştirmek üzere 1985'te açılmıştır. Okul, öğrencileri hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan bir yılı hazırlık olmak üzere dört yıl eğitim veren bir kurumdu. İlk Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi 1985-1986 eğitim ve öğretim yılında Bolu Mengen'de açılmıştır. 2001-2002 eğitim ve öğretim yılında okul türü yerine program türü anlayışı gereği Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi içinde program türüne dönüştürülmüştür.

Bolu mengen Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi Öğrencileri
Aşcılar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivi

1985

Adalet Meslek Liseleri

Adalet Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatına eleman yetiştirmek üzere kurulan adalet meslek liseleri 1985'te kurulmuştur. 2008'de Adalet Meslek Liseleri Ticaret Meslek Liseleri bünyesinde program türüne dönüştürülmüştür..

Adalet Meslek Lisesi Öğrencileri Uygulamalı ders işlerken

1988

İkili Mesleki Eğitim Merkezleri

İkili Mesleki Eğitim Merkezleri, Türkiye ile Almanya Hükümeti arasında imzalanan "İkili Meslek Eğitiminin Teşviki Projesi" çerçevesinde; motor ve endüstriyel elektronik meslek alanlarında, örnek kalifiye teknik eleman, ustabaşı ve usta öğreticilerin, ikili (dual) meslek eğitimi ile yetiştirilmesini sağlamak amacıyla ilk kez Ankara Dikmen Endüstri Meslek Lisesi bünyesinde faaliyete geçirilmiştir. 1991-1992 eğitim ve öğretim yılında sekiz, 1992-1993 eğitim ve öğretim yılında dört okula daha yaygınlaştırılmış ve mevcut programlarına mekanik meslek alanı ilave edilmiştir.

Bursa Atatürk Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
İkili Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencileri

1a,b,c,d - Dikmen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri

Bursa Atatürk Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
İkili Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencileri

1998

Anadolu İletişim Meslek Liseleri

İletişim sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünü yetiştirmek amacıyla Anadolu İletişim Meslek Liseleri açılmıştır. Bu okullar, gazetecilik, radyo televizyon, halkla ilişkiler ve organizasyon, matbaa, grafik ve fotoğraf alanlarında dört yıl eğitim veren okullardı. 2008'de Anadolu İletişim Meslek Liseleri, Ticaret Meslek Lisesi bünyesinde program türüne dönüştürülmüştür. Bu okullardan biri de Aydın Doğan Vakfı tarafından, yaptırılarak 14 Eylül 1998 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı'na armağan edilen Aydın Doğan Anadolu İletişim Meslek Lisesidir.

1- Aydın Doğan Anadolu İletişim Meslek Lisesi genel görünüm.
2-3-4- Aydın Doğan Anadolu İletişim Meslek Lisesi öğrencileri atölye çalışmaları
Aydın Doğan Anadolu İletişim Meslek Lisesi Arşivi

2002

Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri

Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri, 2001-2002 eğitim ve öğretim yılında faaliyete geçirilerek bu merkezlerde diploma ve sertifika programları birlikte uygulanmıştır. Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri küçük yerleşim birimlerinde kapasitelerinin tamamı kullanılamayan mesleki ve teknik okul ve kurumlarının; bina, tesis, eğitim araçları, öğretmen ve diğer personelinden azamî derecede faydalanmak ve öğrenci potansiyeli göz önüne alınarak ihtiyaç fazlası eğitim yatırımını önlemek amacıyla açılmıştır. İlköğretimden sonra eğitim veren ve öğretim süresi dört yıl olan okullardı. Öğrencilere ortak genel kültür kazandırmak, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilinci ve gücünü kazandırma amacına yönelik, mesleki alanda formasyon kazandıran, öğrencileri hayata iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan, aynı zamanda asgari yabancı dil öğretmek amacıyla programlar uygulanmaktaydı. Bu merkezler kız teknik okulları bünyesinde de açılmıştır.

Zonguldak Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi
Zonguldak METEM Arşivi

2002

Mesleki Eğitim Merkezleri

Mesleki eğitim merkezleri, çıraklık eğitimi uygulama kapsamına alınan il ve meslek dallarında aday çırak, çırak, kalfa ve ustalara eğitim vermek ve çeşitli meslek kursları açmak suretiyle sanâyinin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünü yetiştirmek amacıyla açılan eğitim kurumlarıydı. İlköğretim kurumunu bitirmiş ve çeşitli nedenlerle örgün eğitim kurumlarına devam etmeyip, çıraklık sistemiyle bir meslek kazanmak isteyen gençler çıraklık eğitimine alınmaktaydı. Esnaf ve sanatkârların çırak ihtiyacının karşılanmasını, öğrencilerin ahilik kültüründen gelen usta çırak ilişkisiyle iş başı eğitimi ile usta olarak yetiştirilmesini sağlayan mesleki eğitim merkezleri, 6764 sayılı kanunla örgün eğitim kapsamına alınmıştır. 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında bu okullarda 27 alanda ve 142 dalda öğretim programı uygulanmakta ve 323 mesleki eğitim merkezinde 121.391 öğrenci eğitim görmektedir.

Siteler Mesleki Eğitim Merkezi Atölye Çalışmaları
Siteler MEM Arşivi

2008

Proje Okulları

Nitelikli insan gücünü yetiştirmek, mezunların istihdamına destek olmak, sektörle birlikte okul yönetmek amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Tekstil Vâkfı arasında imzalanan protokol gereği üç mesleki ve teknik eğitim okulu proje okulu kapsamına alınmıştır. Bu okullar Adana Sarıçam Türk Tekstil Vakfı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Tekirdağ Çerkezköy Türk Tekstil Vakfı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Kayseri Melikgazi Türkiye Tekstil Sanâyi İşverenleri Sendikası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesidir. 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında 20'si tematik olmak üzere 33 proje okulu bulunmaktadır.

Adana Motor Lisesi
MEB Arşivi

Çeşme Ulusoy Denizcilik Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencileri
Ulusoy Denizcilik Teknolojisi MTAL Arşivi

Çeşme Ulusoy Denizcilik Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencileri
Ulusoy Denizcilik Teknolojisi MTAL Arşivi

TürkiyeTekstil Sanayi İşverenleri Sendikası MTAL

TürkiyeTekstil Sanayi İşverenleri Sendikası MTAL

TürkiyeTekstil Sanayi İşverenleri Sendikası MTAL

NEŞET YEĞİNALTAY KÜTÜPHANESİ
AKS

Aksu Uçak Bakım Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

2014

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri

2014 yılında mesleki ve teknik eğitimde okul türleri, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Çok Programlı Anadolu Lisesi ve Mesleki Eğitim Merkezleri adı altında toplanmıştır. Bu okulların eğitim süresi dört yıldır. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'nde 2018-2019 eğitim ve öğretim yılından itibaren 54 alanda ve bu alanlar altındaki 199 dalda öğretim programı uygulanmaktadır. Bu okulların, Anadolu meslek programına öğrenciler sınavsız geçiş ve mahalli yerleştirme ile kayıt yaptırmaktadır. Anadolu meslek programında bir mesleğe yönelik bilgi ve becerilerin yanında genel bilgi dersleri ile eğitim ve öğretim faaliyetleri devam ederken Anadolu teknik programında ise bir mesleğe yönelik bilgi ve becerilerin yanında matematik, fizik, kimya ve biyoloji dersleri de 4 yıl boyunca ağırlıklı olarak verilmektedir. Anadolu teknik programına öğrenciler merkezi sınavla yerleştirilmektedir. 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında 3.614 mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumunda (mesleki ve teknik Anadolu lisesi, çok programlı Anadolu lisesi ve mesleki eğitim merkezleri) 1.496.465 öğrenci eğitim faaliyetlerine devam etmektedir.

Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MEB Arşivi

Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MEB Arşivi

Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MEB Arşivi

Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MEB Arşivi

Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MEB Arşivi

Cebeci Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MEB Arşivi

CANSU
BAL

2017

SERÇEV Engelsiz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

SERÇEV Engelsiz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında Ankara'da açılmıştır. Ortaokul 8. sınıfını tamamlamış olan serebral palsili öğrencilerin mevcut sistem içerisinde akranlarıyla öğrenimine devam etmelerine imkân sunarak, sektörde istihdam edilebilmelerini sağlamak amacıyla oluşturulmuş yeni bir modeldir. Çapraz kaynaştırma eğitimi verecek olan okulda engelli çocukların akranlarıyla birlikte eğitim almaları sağlanırken ülke geneline modelin yaygınlaştırılması yoluyla, tüm engelli çocuklara erişilebilir eşit eğitim imkânı sunmayı hedef edinmiştir. SERÇEV Engelsiz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde eğitim programlamaları dört ana grup içerisinde çocukların bireysel özellikleri dikkate alınarak işlevsel modüler programlar şeklinde hazırlanmıştır. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin üretken, kendine yeten bağımsız bireyler olarak topluma kazandırmak ve akranlarıyla aynı ortamda eğitim almalarını sağlamak amacıyla Türkiye'de ilk defa SERÇEV Engelsiz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 2018 Dünya Serebral Palsi Günü Ödülleri'nde eğitim alanında 75 ülke arasında "2018 yılının en iyi projesi" seçilmiştir.

Serçev Engelsiz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MEB Arşivi-

Serçev Engelsiz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MEB Arşivi

Serçev Engelsiz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MEB Arşivi

Serçev Engelsiz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MEB Arşivi

2017

Cezeri Yeşil Teknoloji Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yenilenebilir Enerji Teknolojileri alanında eğitim verecek "Cezeri Yeşil Teknoloji Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" 2017-2018 eğitim öğretim yılında açılmıştır. Okul, Türkiye´nin ilk yenilenebilir enerji lisesidir.

Cezeri Yeşil Teknoloji Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Cezeri Yeşil Teknoloji MTAL Arşivi

Cezeri Yeşil Teknoloji Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Cezeri Yeşil Teknoloji MTAL Arşivi

Cezeri Yeşil Teknoloji Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Cezeri Yeşil Teknoloji MTAL Arşivi

KAYNAKÇA

A. ARŞİV KAYNAKLARI

1. MEB YEĞİTEK Arşivi

2. Yıldız Sarayı Arşivinden

77951-0004, 77952-0034, 77934-0041, 77934-0049, 77973-0016, 90411-0019, 90417-0012, 90418-0047, 90422-0001, 90425-0018, 90442-0003, 90491-0001, 90491-0003, 90491-0005, 90491-0006, 90491-0008, 90491-0009, 90491-0010, 90491-0011, 90496-0008, 90505-0036, 90555-0001, 90555-0012, 90555-0013, 90555-0014, 90555-0015, 90555-0016, 90555-0017, 90555-0018, 90555-0019, 90555-0020, 90555-0021, 90555-0022, 90560-0006, 90560-0017, 90834-0010, 90834-0011, 90838-0027, 90852-0015, 908520026, 90852-0050, 90865-0001, 0879-0003, 90813-0053

3. VEKEM Arşivi

ACF0275, ACF0312, ACF0281, ACF413, ACF0466-2, ACF0466-4, ACF0397, ACF0442

4. KIZILAY Arşivinden

Besim Ömer Paşa ve hastabakıcılık eğitimi, 104-10, 104-3736, Hemşirelik Okulu 1929, Hemşirelik Okulu 1968, Hemşirelik Okulu 1927, Hemşirelik okulu kütüphane 1968, Kızılay Hemşirelik Okulu.

B. KİTAP, MAKALE ve İNTERNET KAYNAKLARI

Abdülmecid Han'ın Şahsiyeti.http://ahmetsimsirgil.com/abdulmecid-hanin-sahsiyeti/ adresinden 28.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Acar, Ş.. Bir, A. , Kaçar, M . (2016). Osmanlı'da Sivil Mühendis Yetiştirmek Üzere Açılan Hendese-i Mülkiye Mektebi. Osmanlı Bilimi Araştırmaları, 17 (2), 1-26.

Açıkgöz, Ö. (2013). Osmanlı Modernleşmesi İktisadi Siyasi Dinamikler ve Kırılmalar. Elips Kitapevi

Afyoncu., E. (2017). Sorularla Osmanlı İmparatorluğu. Yeditepe Yayınevi.

Akandere, O. (2002). Hîlal-i Ahmer Hastabakıcılık (Hemşirelik) Okulunun Açılması ve İlk Mezunları. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (8), 5-45.

Akbaş, H. E.&Bozkurt, S. (2018). Osmanlı Devletinde Lonca Teşkilatı Yapısı ve Yönetim Düşüncesi ile Karşılaştırılması. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, (09), 165-202.

Ak, M. (2006). II. Meşrutiyet Dönemi'nde Meslekî Ve Teknik Eğitim Okulları (1908?-1918) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi/Sosyal Bilimler Üniversitesi, Denizli.

Akgümüş, D. "Tarihsel Süreç İçinde Organize Olan Kadın Cemiyetlerinin Türk Kadınının Siyasi Hayata Katılımındaki Rolü" http://www.gelisimveinsan.com/wp-content/uploads/2015/12/32.pdf.

Akkurt, İ. (2018). İstanbul'un 100 Sultan II. Abdülhamid Eseri.İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kültür AŞ Yayınları. İstanbul.

Akın, M. (2011). Kız Teknik Eğitim-Öğretiminde Bir Örnek: Ankara Olgunlaşma Enstitüsü (1958-2002). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi/Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.

Aksoy, E. (2015). Başlangıcından Günümüze Türkiye'de Fransız Okulları. SynergiesTurquie, (8).

Akyüz, Y. (1999). Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1999'a). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Akyüz, Y. (1999). Osmanlı Son Döneminde Kızların Eğitimi Ve Öğretmen Faika Ünlüer'inYetişmesi ve Meslek Hayatı. Millî Eğitim, 143, 12-32.

Alpagut, L. (2010). Modernleşme Projesinin Temsilinde Önemli Bir Yapı: İsviçreli Mimar Ernst Arnold Egli Ve Ankara Siyasal Bilgiler Okulu 1. Alternatif Politika, 2(2), 126.

Altay, S. (2017). Cumhuriyet'in İlk On Beş Yılında Ebelik Eğitimine Ve Mesleğin Dönüşümüne Dair Kısa Bir Bakış (1923-1938). Journal of Modern TurkishHistoryStudies/Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, 17(35).

Anadolu'nun Mesleki Eğitim Merkezi: Bursa Islahhanesi (Sanayi Mektebi). http://www.moment-expo.com/anadolunun-mesleki-egitim-merkezi-bursa-islahhanesi-sanayi-mektebi adresinden 14.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Ankara/Altındağ Ankara Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://ankaratml.meb.k12.tr/ adresinden 3.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Ankara/Altındağ-Ulus Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://uluseml.meb.k12.tr/. adresinden 03.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Ankara/Çankaya-Serçev Engelsiz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://sercevengelsizmtal.meb.k12.tr/icerikler/tarihcemiz_4504688.html adresinden 03.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Aslan, M . (2017). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Muhasebe Düşünürü: İsmail Hamid (1861-1931). Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, (13).

Aydın, H. (2008). İttihat ve Terakki Mekteplerinin Yapısal Özellikleri Üzerine Bir İnceleme. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Ayten, A. S. (2011). Ankara'da Modanın Öncüsü Bir Okul: İsmet Paşa Kız Enstitüsü. Cumhuriyet Araştırmaları Dergisi, 3-15.

Balcı, S. (2008). Osmanlı Devleti'nde Modernleşme Girişimlerine Bir Örnek: Lisan Mektebi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi, 27(44), 77-98.

Baskın, B. (2008). II. Meşrutiyet'te Kadın Eğitimine Yönelik Bir Girişim: İnas Darülfununu. SİYASAL/Journal of PoliticalSciences, (38).

Bozdemir, S. (2009). Atatürk Döneminde Eğitimdeki Gelişmeler. (Developments in EducationduringAtaturk'sPeriod), Çukurova University Working Paper Series.http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/suleyman_bozdemir_ataturk_donemi_egitim_gelismeler.pdf.

Bursa / Osmangazi - Hamidiye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://hamidiyemtal.meb.k12.tr/ adresinden 03.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Ceylan, K. (2013). Ahilik: Türk-İslam Medeniyetinde Dünyevi ve Uhrevi Sistem. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı.

Cumhuriyet Döneminde Türk Millî Eğitim Sistemindeki Gelişmeler. (2010).MEB. Ankara.

Çağlayan, E. (2014). Cumhuriyet Döneminde Diyarbakır'da Eğitim (1923-1950). Tarih Okulu Dergisi.Yıl 7, Sayı XIX, ss. 625-646.

Çapa ,M. (2017).Trabzon Ticaret Mektebi (1924-1927).Karadeniz İncelemeleri Dergisi,133-142. (Nisan 3).

Çeşme, V. Osmanlı'da Ziraati Modernleştirme Sürecinde Halkalı Ziraat Mektebi (1892-1928): Kuruluşu ve İdari Yapısı. Osmanlı Bilimi Araştırmaları, 15(2), 39-80.

Çeker, F. (2017). Ahlaki ve Sosyo-Ekonomik Bir Teşkilat Olarak Ahilik. Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12, s84-99.

Çelik. R.İ. (2014). Türkiye Selçukluları Zamanında Anadolu'da Ahilik Müessesesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Çınar. E. (2007). 20. yy'da Osmanlı Devletinde Mesleki ve Teknik Eğitim. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

Dernek, Z. (2006). Cumhuriyet'in Kuruluşundan Günümüze Tarımsal Gelişmeler. SDÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, 11(1), 1-12.

Develioğlu, F. (1970). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Doğuş Yayınevi.

Doğan, H. (Ed.). (2005). Cumhuriyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitimde İz Bırakan Eğitimciler. Ankara.

Eski, M. (1999). Cumhuriyet Döneminde Bir Devlet Adamı: Mustafa Necati. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yuks.

Ergin, O. (1977). Türk Maarif Tarihi I-V. İstanbul: Eser Matbaası.

Gündüz, A.Y.,Kaya, M., &Aydemir, C. (2012). Ahilik Teşkilatında ve Günümüzde Tüketicilerin Korunmasına Yönelik Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme. Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(2), 37-54.

Güvemli, O.,Aytulun, A., &Şişman, B. (2013). Türkiye" de Muhasebe Mesleğinin Gelişmesi ve İlk Meslek Örgütlenmesi: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği-1942. MUFTAV Dergisi, (4), 19-49.

Islahhâne.https://islamansiklopedisi.org.tr/islahhane adresinden 15.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır.

İnalcık, H. (2009). Seçme Eserleri-II, Devlet-i Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

İnalcık, H. , Seyitdanlıoğlu, M. (2018). Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

İstanbul/Beşiktaş-Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://ziyakalkavandatl.meb.k12.tr/ adresinden 04.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

İstanbul/Beyoğlu-İstanbul Ticaret Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://beyogluitoktml.meb.k12.tr/ adresinden 03.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

İstanbul/Fatih-Cağaloğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://cagalogluktml.meb.k12.tr/ adresinden 03.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

İstanbul/Fatih-Cağaloğlu Geleneksel Türk Sanatları Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://cagaloglugelenekselturksanatlari.meb.k12.tr/ adresinden 04.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

İstanbul/Fatih - Sultanahmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. adresinden 04.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

İstanbul/Şişli-Şişli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://sisli.meb.k12.tr/adresinden/ 03.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

İzmir-Konak Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://mithatpasaeml.meb.k12.tr. http://sisli.meb.k12.tr/adresinden/ 03.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Kadıoğlu, S. (2005). Osmanlı Döneminde Türkiye'de Ziraat Okulları Üzerine Notlar ve Tedrisat-ı Ziraiye Nizamnâmesi. Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi, 8, 239-257.

Kanaslan, E.K. (Ed.). (2017). Çıraklık Dünü-Bugünü-Yarını-Arama Konferansı. İstanbul.

Karpat, G. (2009). İzmir Kültürpark ve Fuar Alanının Tarihsel Gelişim Sürecinin Araştırılması ve Geleceğe Yönelik Tasarım Programının Oluşturulması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversites/Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Karslıoğlu, B. (2006). Ticaret Meslek Liselerinin Günümüzdeki Önemi.

Kasalak, K. (2012). Teşvik-i Sanayi Kanunları ve Türkiye'de Sanayileşmeye Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, (27), 65-79.

Kaya, H. E. (2015). Türkiye'de Halk Eğitimi Merkezleri. International Journal of Science Culture and Sport, 3(Special Issue 3), 268-277.

Keskin, Ö. (2016). Bozkırda Teknik Eğitim Teşebbüsü: Ankara Sanayi Mektebi.

Kına, M. (2006). Tanzimat Döneminde Eğitimde Çağdaşlaşma Hamlesi Ve Öğretmen Yetiştirme Sistemi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Osmangazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Kılınç, M. (2016). Türkiye'de Mesleki Teknik Eğitim Tarihi (1886-1986). Pegem Atıf İndeksi, 2016, 1-312.

Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi.(1982). Ankara : MEB

Kurnaz, Ş. (1999). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kadınların Eğitimi. Milli Eğitim, 143, 99-111.

Mahiroğlulları, A. (2008). Selçuklu/Osmanlı Döneminde Kurumsal Bir Yapı: Ahilik/Gedik Teşkilatı ve Sosyo-Ekonomik İşlevleri. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, (54), 139-154.

Melikoğlu, B., Özgür, A., &Osmanağaoğlu,Ş. (2012). Osmanlı Devletinde Veteriner Hekimliği Mezuniyet Belgeleri. Kafkas UnivVet Fak Derg, 18(1), 7-14.

Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi. (2005).Ankara: MEB Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.

Mühendishâne-i Bahrî Hümâyun.https://islamansiklopedisi.org.tr/muhendishane-i-bahri-i-humayun adresinden 14.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Mühendishâne-i Berri Hümâyun. http://www.tarihbilinci.com/konular/muhendishane-i-berr-i-humayun.511/ adresinden 14.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır.

"Nakil", Tanin, 26 Teşrinisani 1915, s.2; Hasan Ali Koçer, Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu, Uzman Yayınları, Ankara 1987, s.216-217.

Niğde/Merkez-Şehit Fazıl Doğruöz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://nigdeeml.meb.k12.tr/ adresinden 03.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Olgun, S. (2016). Posta Ve Telgraf Mektebi Talimatnamesi.

Önsoy, R. (1988). Osmanlı Sanayii ve Sanayileşme Politikası.(No. 291). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Özdemir. Ü. (2004). V. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinin Yapısı ve Faaliyetleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özkaya.R. (2014). Dünden Bugüne Ahilik. Çıraklık Eğitim ve Öğretim Vakfı Yayınları. Ankara.

Öztürk, C. (1995). Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Doğuşu I: Islahhâneler. Hakkı Dursun Yıldız Armağanı, 427-442.

Öztuna, Y. (2018). Osmanlı Devleti Tarihi (Medeniyet Tarihi) I-II.TBMM

Pamuk, D. (2007).Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Küreselleşme, İktisat Politikaları ve Büyüme.Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Sakaoğlu, N. (2003). Osmanlı'dan Günümüze Eğitim Tarihi (Vol. 2). İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Semiz, Y.&Kuş, R. (2004). Osmanlıda Mesleki Teknik Eğitim İstanbul Sanayi Mektebi (1869-1930).

Sezer, A. (1999).Atatürk Döneminde Yabancı Okullar (1923-1938). Türk Tarih Kurumu. Ankara.

Soruç, N. (2016).Konya Sanayi Mektebi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi) Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Şahin, M.,&Tokdemir, M. A. (2011). II. Meşrutiyet Döneminde Eğitimde Yaşanan Gelişmeler. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 9(4), 851-876.

Şanlıurfa Haliliye Urfa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi. http://sanliurfaeml.meb.k12.tr/ 04.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Temel, H. (2007). Ahilik Teşkilatının Halkın Eğitim ve Öğretimindeki Rolü.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tuna, S. CHP İktidarında Türk Balıkçılık Sektörüne Yönelik Faaliyetler (1923-1950). Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, 16(32), 87-148.

Tunçay, M.,Koçak, C., Özdemir, H., Boratav, K., Hilav, S., Katoğlu, M. &Ödekan, A. (1997). Türkiye Tarihi (1908-1980) I-IV Cilt. Cem Yayınevi. İstanbul

Turan, K. (2000). Türk-Alman Eğitim İlişkilerinin Tarihi Gelişimi (Vol. 23). Ayışığı Kitapları.

Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü. (2018).MEB.Ankara

Ülman, Y. I.,&Reformlar, O. D. N. (2007). Türkiye'de 19. ve 20 yüzyıllarda Tıp Tarihinin Ana Hatları. Tıp Tarihi ve Tıp Etigi Ders Kitabı, 175-186.

VARLI, A., & Koraltürk, M. (2010). II. Meşrutiyet'ten Erken Cumhuriyet'e Milli İktisadın Sürekliliği ve İzmir İktisat Kongresi.

Vural, M.K., (2013), İzmir Kent Ansiklopedisi, İBB Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi Yayınları. İzmir.

Yalçın, D.,Akbıyık, Y., Özkaya, Y., Bozkurt, G., Akbulut, D.A., Tokgöz, E., Turan, R., Köstklü, N., Balcıoğlu, M., Tural, M.A., Eraslan, C. &Avcı, C. (2002). Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I-II. Atatürk Araştırma Merkezi. Ankara.

Yıldırım, M.A.(2010).Tanzimat Döneminde Meslek Okulları. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara

Yıldırım, K.,&Şahin, L. (2015). Osmanlı'dan Günümüze Mesleki Eğitimin Gelişimi. Çalışma ve Toplum, 1, 77-112.

Yıldız,H. (2012). Osmanlı Yenileşme Dönemi'nde Diyarbakır'da Sivil Mesleki Teknik Eğitim. e-Şarkiyat İlmi Araştırmaları Dergisi/Journal of OrientalScientificResearch (JOSR), (7), 189-209.

Yurtoğlu, N. Erken Cumhuriyet Dönemi ve Sonrasında Türkiye'de Balıkçılık Faaliyetleri (1923-1960). Tarih İncelemeleri Dergisi, 32(1), 233-263.

Zürcher, J.Z. (2001). Modernleşen Türkiye'nin Tarihi.İletişimYayınları.İstanbul.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

FOTOĞRAFLARLA MESLEKÎ VE TEKNİK EĞİTİM

11.YY - 21.YY

www.meb.gov.tr